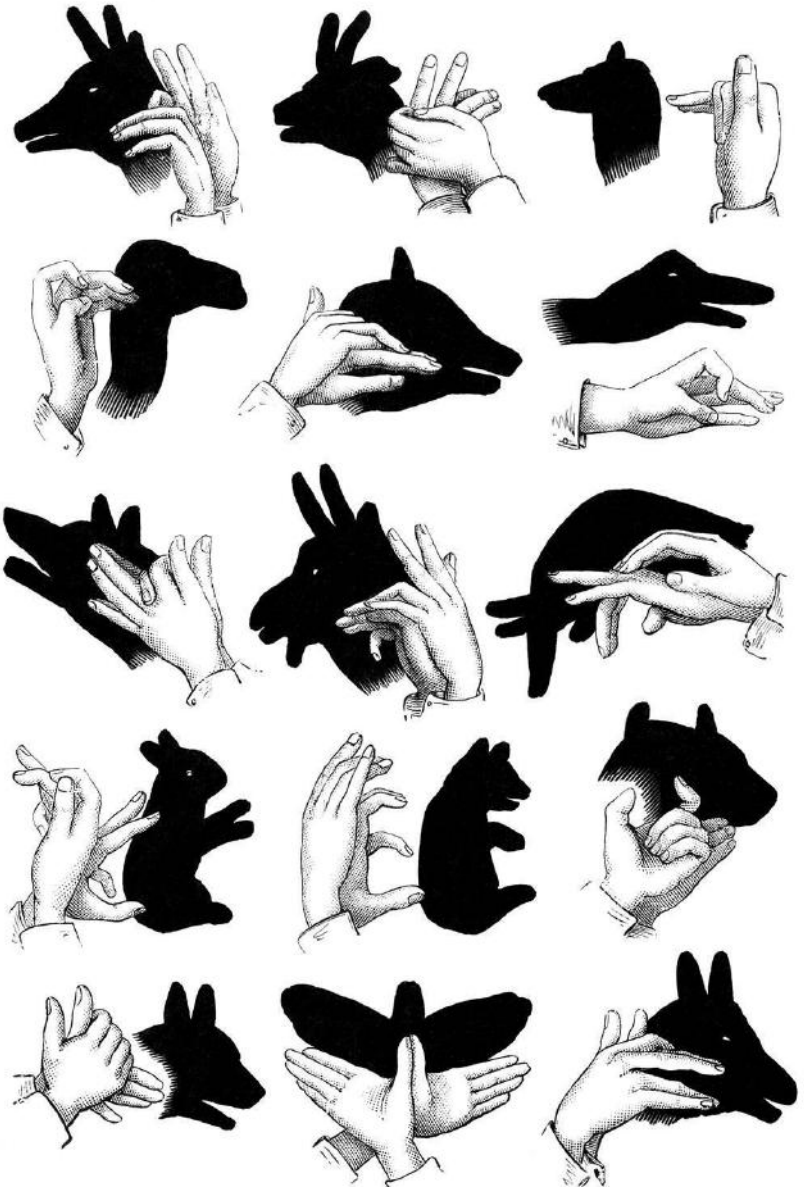

Η Φάρμα 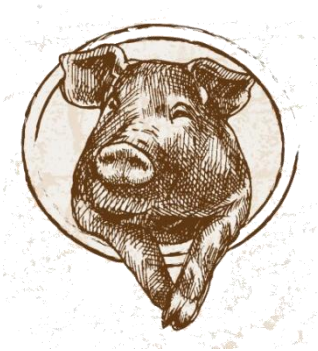 των Ζώων

Τζορτζ Όργουελ

Μετάφραση: Ευρυδίκη Αμανατίδου

ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η Φάρμα των Ζώων

// Μυθιστόρημα

Τζορτζ Όργουελ

Μετάφραση: Ευρυδίκη Αμανατίδου

2021

ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.openbook.gr

Επιμέλεια έκδοσης: Γιάννης Φαρσάρης

ISBN 978-618-5444-19-8

Εικόνα εξωφύλλου: «Hand Shadow Puppetry», ξυλογραφία από το βιβλίο *Nouveau dictionnaire encyclopédique universel illustré*, Jules Trousset. Paris: La Librairie Illustrée, 1885-1891.

[Ελεύθερη πνευματικών δικαιωμάτων]

Πηγή: www.openlibrary.org

Το μυθιστόρημα *Η Φάρμα των Ζώων* του Τζορτζ Όργουελ

διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου

υπό άδεια Creative Commons BY-NC-ND

[Αναφορά δημιουργού – Μη εμπορική χρήση – Όχι παράγωγα έργα]

Τζορτζ Όργουελ

Ο **Έρικ Άρθουρ Μπλαιρ** (αγγλικά: Eric Arthur Blair, 25 Ιουνίου 1903 – 21 Ιανουαρίου 1950), γνωστός περισσότερο με το συγγραφικό του ψευδώνυμο **Τζορτζ Όργουελ**, ήταν Βρετανός συγγραφέας, λογοτέχνης και δημοσιογράφος. Το έργο του χαρακτηρίζεται από ξεκάθαρο πεζό λόγο, συνειδητότητα των κοινωνικών ανισοτήτων, αντίθεση στα ολοκληρωτικά καθεστώτα και αφοσίωση στο δημοκρατικό σοσιαλισμό.

Συχνά ταξινομείται ως ένας από τους Άγγλους συγγραφείς του 20ου αιώνα με τη μεγαλύτερη επιρροή και ως ένας από τους πιο σημαντικούς χρονικογράφους της Αγγλικής κουλτούρας της γενιάς του. Ο Όργουελ έγραψε κριτικές λογοτεχνίας, ποίηση, μυθιστορήματα και πολεμικές ανταποκρίσεις. Είναι διάσημος για το δυστοπικό μυθιστόρημα *1984* (1949) και την αλληγορική νουβέλα *Η Φάρμα των Ζώων* (1945). Το βιβλίο του *Φόρος Τιμής στην Καταλωνία* (1938), είναι μία καταγραφή των εμπειριών του από τον Ισπανικό Εμφύλιο και είναι ευρέως αναγνωρισμένο, όπως και τα πολυάριθμα δοκίμιά

του πάνω σε θέματα πολιτικής, λογοτεχνίας, γλώσσας και πολιτιστικά. Το 2008, οι Times τον κατέταξαν ως δεύτερο στη λίστα με τους "*50 κορυφαίους Βρετανούς συγγραφείς από το 1945*".

Το έργο του Όργουελ συνεχίζει να επηρεάζει τη μαζική και πολιτική κουλτούρα και ο όρος Οργουελικός, περιγραφικός ολοκληρωτικών και απολυταρχικών πρακτικών, εντάχθηκε στο λεξιλόγιο μαζί με αρκετούς από τους νεολογισμούς του, συμπεριλαμβανομένων των ακόλουθων: *ψυχρός πόλεμος, Μεγάλος Αδελφός, Αστυνομία Σκέψης, Δωμάτιο 101, διπλή σκέψη και έγκλημα σκέψης*.

Διαβάστε περισσότερα στη Βικιπαίδεια >>

Ευρυδίκη Αμανατίδου

Η **Ευρυδίκη Αμανατίδου** σπούδασε Νομικά και ζει στην Αθήνα. Στις εκδόσεις Σαΐτα θα βρείτε τα έργα της: «Η Πολιτεία που δεν είχε Χριστούγεννα», «Ένα καπέλο για τον καθηγητή», «Οι νότες που ξέφευγαν», «Ο ήλιος που έχασε τον δρόμο του», «Το συναχωμένο ηφαίστειο», «Το αεράκι και η καμινάδα», «Ο Δράκος και οι Σκορδοφάγοι Ιππότες (τα τέσσερα τελευταία και στα αγγλικά), τα μυθιστορήματα «Η ακριβή ανάσα του νερού», «Ο φύλακας στον φάρο», «Σιωπηλή πέτρα» και «Αραμπέλα/τα όρια της πίστης», τη νουβέλα «Ημίφως», όπως και τη συλλογή διηγημάτων «Μαζί» που έγραψε με τον Γιάννη Λαμπράκη. Έχει μεταφράσει το μυθιστόρημα της Γκράτσια Ντελέντα «Μετά το διαζύγιο», τη νουβέλα του Ίζραελ Ζάνγκουιλ «Το μεγάλο μυστήριο του Μπόου» και το παιδικό μυθιστόρημα του Κάρλο Κολλόντι «Οι περιπέτειες του Πινόκιο -η ιστορία μιας μαριονέτας» που κυκλοφορούν επίσης σε ελεύθερη ψηφιακή μορφή από τις εκδόσεις Σαΐτα. Το έργο της «ένα καπέλο για τον καθηγητή» βραβεύτηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1991 στην κατηγορία του παιδικού θεατρικού έργου.

Από την Ανοικτή Βιβλιοθήκη κυκλοφορούν σε ελεύθερη ψηφιακή μορφή: η νουβέλα «Σώματα» και η συλλογή διηγημάτων «Πόσο παλιό είναι το χθες». Κυκλοφορούν επίσης σε δική της μετάφραση «Ο μυστικός κήπος» της Φράνσις Χότζον Μπαρνέτ και «Ο Σκαραβαίος» του Ρίτσαρντ Μαρς, και σε δική της μετάφραση και θεατρική διασκευή «Ο Πινόκιο» του Κάρλο Κολλόντι.

Το προσωπικό της ιστολόγιο είναι το http://evriam.blogspot.gr

Η ΦΑΡΜΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Τζορτζ Όργουελ

Μετάφραση: Ευρυδίκη Αμανατίδου

Μυθιστόρημα

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

Η **Φάρμα των Ζώων** είναι ένα έργο διαχρονικό, μια αλληγορική σάτιρα, όπου ο Τζορτζ Όργουελ, σαν σύγχρονος Αίσωπος, στηλιτεύει τον ολοκληρωτισμό.

Η ιστορία, σε αυτό το κλασσικό πλέον έργο, είναι λίγο έως πολύ γνωστή σε όλους. Τα καταπιεσμένα ζώα μιας φάρμας επαναστατούν ενάντια στον τυραννικό ιδιοκτήτη της. Απαλλαγμένα από την παρασιτική ανθρώπινη παρουσία, ελπίζουν να αναβαθμίσουν τον μικρόκοσμό τους, με σημαία τους την ισότητα και τη δικαιοσύνη. Καθώς όμως η διαχείριση της φάρμας περνάει στα χέρια κάποιων, εν προκειμένω των γουρουνιών, που κατά γενική παραδοχή διαθέτουν περισσότερη εξυπνάδα, μοιραία οι αρχές της ισότητας, της δίκαιης κατανομής του πλούτου και της ελευθερίας της έκφρασης πολύ γρήγορα καταστρατηγούνται. Η φάρμα θα καταλήξει να διοικείται από μία ολιγαρχία, και τα ζώα θα βρεθούν στα χειρότερα, πιο καταπιεσμένα από ποτέ. Οι Επτά Εντολές που αποτελούν τη συμπύκνωση των αρχών που διέπουν τη φάρμα, παραβιάζονται εντέχνως μία προς μία. Και πάντα υπάρχουν δικαιολογίες, ασαφείς, παραπλανητικές, σερβιρισμένες ή με τη ζαχαρένια υπόσχεση ότι όλα γίνονται για το γενικό καλό ή με επιβολή εκφοβιστικών τακτικών, καθώς όπου δεν πίπτει λόγος, πίπτει ράβδος. Σε αυτή τη φάρμα, όποιος έχει διαφορετική άποψη είναι προδότης. Όποιος έχει το λιγότερο μυαλό, απλά σκύβει το κεφάλι. Και όποιος ανήκει στον στενό κύκλο των ολίγων, κοιμάται στην κυριολεξία στα πούπουλα, και τρώει από ακριβά σερβίτσια.

Σε αυτό το μυθιστόρημα, που αρχικά λόγω των ιστορικών και πολιτικών συγκυριών απορρίφτηκε από εκδότες στη Μεγάλη Βρετανία και στην Αμερική, ο Όργουελ, χωρίς περιττά λόγια, γράφει για να καταγγείλει τα κακώς κείμενα, με όπλο την αλληγορία, μεταφέροντας τα θυελλώδη ιστορικά γεγονότα του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα σε μια Αγγλική φάρμα. Επικριτής του Σταλινισμού ο ίδιος, καθώς έβλεπε ότι η Σοβιετική Ένωση είχε εξελιχτεί σε μια

δικτατορία που δεν διέφερε σε τίποτα από το προηγούμενο τσαρικό καθεστώς, δημιουργεί τους χαρακτήρες που επανδρώνουν τη φάρμα, ως καρικατούρες ιστορικών προσώπων.

Άραγε τα πάθη ενός πολιτεύματος οφείλονται στα πάθη του ανθρώπινου χαρακτήρα; Πώς λειτουργεί ο όχλος και γιατί; Μπορεί να υπάρξει μια ευνομούμενη κοινωνία όπου όλοι θα είναι ίσοι ή αυτό δεν είναι παρά μια Ουτοπία; Τι είναι αυτό που κάνει τη διαφορά ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη;

Με αφορμή το μεγαλειώδες σημείο της Φάρμας των Ζώων: **«Όλα τα ζώα είναι ίσα μεταξύ τους, μερικά όμως είναι πιο ίσα από τα άλλα»**, ας διαβάσουμε ξανά το πάντα επίκαιρο αυτό έργο και ας ψάξουμε να βρούμε γύρω μας τον Ναπολέοντα, τον Χιονόμπαλο, τον Φρειδερίκο, τον Πίλκινκτον, τον Παλαιστή, τον Σκούχτη, τον Βενιαμίν και τον Μωυσή, το κοράκι.

Καλή αναγνωστική απόλαυση!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΤΖΟΟΥΝΣ, ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΣ ΤΩΝ ΑΦΕΝΤΑΔΩΝ, ΑΣΦΑΛΙΣΕ ΤΑ κοτέτσια για τη νύχτα, ήταν όμως τόσο πιωμένος που ξέχασε να κλείσει τα παραθυράκια. Κι ενώ το φως από το φανάρι του χοροπηδούσε από δω κι από εκεί, αυτός διέσχισε τρεκλίζοντας την αυλή, κλώτσησε τις μπότες του μπαίνοντας στο σπίτι από την πίσω πόρτα, ήπιε ένα τελευταίο ποτήρι μπύρα από το βαρέλι που βρισκόταν στο πλυσταριό και τράβηξε για το κρεβάτι του, όπου η κυρία Τζόουνς ροχάλιζε ήδη.

Με το που έσβησε το φως στην κρεβατοκάμαρα, μια αναταραχή κι ένα φτεροκόπημα ακούστηκαν από τη μεριά των κτισμάτων της φάρμας. Κατά τη διάρκεια της μέρας είχε διαδοθεί ότι ο γέρο Ταγματάρχης, ο βραβευμένος Λευκός κάπρος, είχε δει ένα παράξενο όνειρο την προηγούμενη νύχτα και επιθυμούσε να το διηγηθεί στα υπόλοιπα ζώα. Είχαν συμφωνήσει να συναντηθούν όλα τους στη μεγάλη σιταποθήκη, αφού πρώτα θα είχαν σιγουρευτεί ότι ο κύριος Τζόουνς δεν θα μπλεκόταν στα πόδια τους. Ο γέρο Ταγματάρχης –έτσι τον φώναζαν, αν και το όνομα με το οποίο είχε λάβει μέρος στην επίδειξη ήταν "η ομορφιά του Ουίλινγκτον"– έχαιρε τέτοιας εκτίμησης στη φάρμα που όλοι τους ήταν πρόθυμοι να στερηθούν μιας ώρας ύπνο για να ακούσουν τι είχε να τους πει.

Σε μια πλευρά της μεγάλης σιταποθήκης πάνω σε μια αυτοσχέδια εξέδρα, ο Ταγματάρχης είχε ήδη βολευτεί στο αχυρόστρωμα, κάτω από το φως ενός φαναριού που κρεμόταν από το δοκάρι. Την πλάτη του βάραιναν τα δώδεκά

του χρόνια, και τώρα τελευταία είχε μάλλον πλαδαρέψει, ήταν όμως ακόμα επιβλητικό γουρούνι, με μια σοφή καλοσυνάτη έκφραση, παρότι κανένας δεν είχε ποτέ φροντίσει να περιποιηθεί τα μυτερά χαυλιά του. Σε λίγη ώρα, άρχισαν να καταφθάνουν τα υπόλοιπα ζώα, και το καθένα τους βολεύτηκε με τον τρόπο του. Πρώτα ήρθαν τα τρία σκυλιά, η Καμπανούλα, η Τζέσι και ο Πειραχτήρης. Ακολούθησαν τα γουρούνια, που πήραν αμέσως θέση στο άχυρο ακριβώς μπροστά στην εξέδρα. Οι κότες κούρνιασαν στο περβάζι των παραθυριών, τα περιστέρια φτερούγισαν μέχρι τα δοκάρια της οροφής, τα πρόβατα και οι αγελάδες ξάπλωσαν πίσω από τα γουρούνια κι έπιασαν να μηρυκάζουν την τροφή τους. Τα δύο άλογα που έσερναν το κάρο, ο Παλαιστής και η Τριφυλλιά, ήρθαν παρέα, με αργά και προσεκτικά βήματα, μη τυχόν και ποδοπατήσουν με τις τεράστιες μαλλιαρές οπλές τους κάποιο ζωάκι που μπορεί και να κρυβόταν στα άχυρα. Η Τριφυλλιά ήταν μια καρδαμωμένη μητρική μεσήλικη φοράδα, που δεν είχε καταφέρει να ανακτήσει τη σιλουέτα της μετά τη γέννα του τέταρτου πουλαριού της. Ο Παλαιστής ήταν ένα πελώριο ζωντανό, σχεδόν δύο μέτρα ψηλό, και δυνατό όσο δύο συνηθισμένα άλογα μαζί. Μια άσπρη γραμμή που διέτρεχε τη μουσούδα του τον έκανε να μοιάζει κάπως χαζούλης –η αλήθεια είναι πως δεν ήταν και το πρώτο μυαλό– παρ' όλα αυτά έχαιρε γενικής εκτίμησης, και γιατί είχε σταθερό χαρακτήρα αλλά και γιατί ήταν πολύ δουλευταράς. Μετά τα άλογα, εμφανίστηκαν η Μιούριελ η κατσίκα και ο Βενιαμίν ο γάιδαρος. Ο Βενιαμίν ήταν το γηραιότερο ζώο στη φάρμα και το πιο κακότροπο. Σπάνια άνοιγε το στόμα του να μιλήσει, κι όταν το έκανε ήταν για να πετάξει κάποια ειρωνεία –για παράδειγμα, μπορεί να έλεγε πως ο Θεός τού είχε δώσει την ουρά για να διώχνει τις μύγες, αυτός όμως θα προτιμούσε να μην έχει ούτε ουρά ούτε μύγες. Ήταν το μόνο ζώο στη φάρμα που δεν γελούσε. Κι αν τον ρωτούσες τον λόγο, θα σου έλεγε πως δεν έβρισκε τίποτα το αστείο. Τέλος πάντων, αν και δεν το παραδεχόταν στα ίσα, ήταν αφοσιωμένος στον Παλαιστή. Οι δυο τους πέρναγαν συνήθως τις Κυριακές τους παρέα, στο μικρό λιβάδι πέρα από τον οπωρώνα, βοσκώντας αμίλητοι ο ένας δίπλα στον άλλον.

Τα δύο άλογα είχαν μόλις ξαπλώσει όταν κάτι παπάκια, ορφανά από μητέρα, μπήκαν το ένα μετά το άλλο στη σιταποθήκη βγάζοντας αδύναμες

φωνούλες και ψάχνοντας να βρουν να φωλιάσουν κάπου που να μη κινδυνεύουν να τσαλαπατηθούν. Η Τριφυλλιά έφτιαξε ολόγυρά τους κάτι σαν τοίχο με το μπροστινό της πόδι, και τα παπάκια κούρνιασαν εκεί μέσα και τα πήρε αμέσως ο ύπνος. Τελευταία στιγμή έκανε την εμφάνισή της η Μόλυ, η ανόητη, όμορφη λευκή φοράδα που έσερνε τη δίτροχη άμαξα του κυρίου Τζόουνς, πατώντας ντελικάτα και μασουλώντας έναν κύβο ζάχαρη. Βρήκε θέση μπροστά κι άρχισε να τινάζει την άσπρη χαίτη της ελπίζοντας να τραβήξει τα βλέμματα στις κόκκινες κορδέλες που ήταν πλεγμένες πάνω της. Τελευταία από όλους κατέφθασε η γάτα, ως συνήθως κοίταξε γύρω γύρω για την πιο ζεστή θέση και τελικά στριμώχτηκε ανάμεσα στον Παλαιστή και την Τριφυλλιά. Κι εκεί γουργούριζε ευχαριστημένη σε όλη τη διάρκεια της ομιλίας του Ταγματάρχη χωρίς καν να προσέχει τα λόγια του.

Όλα τα ζώα ήταν πλέον παρόντα, όλα εκτός από τον Μωυσή, το εξημερωμένο κοράκι, που κοιμόταν σε μια κούρνια έξω από την πίσω πόρτα. Όταν ο Ταγματάρχης είδε πως είχαν τακτοποιηθεί όλοι τους και περίμεναν με τεντωμένα αυτιά, καθάρισε τον λαιμό του και ξεκίνησε:

«Σύντροφοι, έχετε ήδη μάθει για το παράξενο όνειρο που είδα χτες τη νύχτα. Θα επανέλθω αργότερα στο όνειρο, μα πρώτα έχω να πω κάτι άλλο. Σύντροφοι, δεν νομίζω πως θα βρίσκομαι μαζί σας για πολύ καιρό ακόμα, και προτού πεθάνω, θεωρώ καθήκον μου να σας κληροδοτήσω όσες γνώσεις απόκτησα. Έζησα μια μακρόχρονη ζωή και είχα άφθονο χρόνο για σκέψεις ξαπλωμένος στη μοναξιά του στάβλου μου, έτσι πιστεύω πως καταλαβαίνω τη φύση της ζωής σε τούτη τη γη εξίσου καλά με οποιοδήποτε άλλο ζώο. Γι' αυτό ακριβώς θέλω να σας μιλήσω.

»Λοιπόν, σύντροφοι, ποια είναι η φύση της ζωής μας; Ας το δούμε κατάματα: οι ζωές μας είναι άθλιες, εξοντωτικές και σύντομες. Γεννιόμαστε, μας δίνουν τόσο φαγητό όσο να μην πεθάνουμε από την πείνα, και αναγκαζόμαστε να δουλεύουμε μέχρι να μας βγει η ψυχή. Και μόλις πάψουμε να είμαστε χρήσιμοι, μας σφάζουν με αποτρόπαιη βαρβαρότητα. Κανένα ζώο στην Αγγλία δεν γνωρίζει τι σημαίνει ευτυχία ή ανάπαυση μετά τον πρώτο χρόνο της ζωής του. Κανένα ζώο στην Αγγλία δεν είναι ελεύθερο. Η ζωή ενός ζώου είναι μιζέρια και σκλαβιά. Αυτή είναι η καθαρή αλήθεια.

»Όμως, αυτό άραγε είναι ο νόμος της φύσης; Συμβαίνει τάχα γιατί ετούτη εδώ η γη μας είναι τόσο φτωχή που δεν μπορεί να προσφέρει μια αξιοπρεπή ζωή σε όσους ζουν επάνω της; Όχι, σύντροφοι, χίλιες φορές όχι! Το έδαφος της Αγγλίας είναι εύφορο, ικανό να προσφέρει άφθονη τροφή σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό ζώων από όσα τώρα ζουν επάνω του. Και μόνο ετούτη εδώ η φάρμα μας θα μπορούσε να συντηρήσει μια ντουζίνα άλογα, είκοσι αγελάδες, εκατοντάδες πρόβατα –κι όλα τους να ζουν με άνεση και αξιοπρέπεια που τώρα ούτε να τα φανταστούμε μπορούμε. Γιατί λοιπόν συνεχίζουμε να ζούμε σε τόση μιζέρια; Επειδή σχεδόν ό,τι παράγει η εργασία μας μας το κλέβουν οι άνθρωποι. Να λοιπόν, σύντροφοι, η απάντηση σε όλα μας τα βάσανα. Συνοψίζεται σε μια και μόνη λέξη: Άνθρωπος. Ο Άνθρωπος είναι ο μόνος πραγματικός μας εχθρός. Βγάλτε από τη μέση τον Άνθρωπο, και μαζί του έχει εξαφανιστεί για πάντα η πείνα και η εξοντωτική δουλειά.

»Ο Άνθρωπος είναι το μόνο πλάσμα που καταναλώνει χωρίς να παράγει. Δεν κάνει γάλα, δεν γεννάει αυγά, είναι πολύ αδύναμος για να τραβήξει το άροτρο, δεν μπορεί να τρέξει σβέλτα για να πιάσει λαγούς. Κι όμως, είναι ο αφέντης όλων των ζώων. Τα βάζει να δουλεύουν, τα ταΐζει ίσα να μη πεθάνουν από ασιτία και το υπόλοιπο το κρατάει για τον εαυτό του. Ο μόχθος μας οργώνει το χώμα, η κοπριά μας το κάνει γόνιμο, κι όμως δεν υπάρχει ούτε ένας ανάμεσά μας που να κατέχει κάτι περισσότερο από το τομάρι του. Εσείς οι αγελάδες που βλέπω μπροστά μου, πόσες χιλιάδες λίτρα γάλα κάνατε τον τελευταίο χρόνο; Και τι απέγινε αυτό το γάλα που θα έπρεπε να ανατρέφει στιβαρά μοσχάρια; Κύλησε μέχρι την τελευταία σταγόνα στα λαρύγγια τον εχθρών μας. Κι εσείς, κότες, πόσα αυγά γεννήσατε τον τελευταίο χρόνο και πόσα από αυτά βγάλανε κοτοπουλάκια; Τα υπόλοιπα κατέληξαν όλα τους στην αγορά, για να κερδίσει λεφτά ο Τζόουνς και οι δικοί του. Κι εσύ, Τριφυλλιά, πού είναι εκείνα τα τέσσερα πουλάρια που γέννησες, που θα ήταν το στήριγμα και η χαρά των γηρατειών σου; Όλα τους πουλήθηκαν με το που έγιναν ενός έτους –δεν θα ξαναδείς κανένα τους. Σε αντάλλαγμα για τις τέσσερις γέννες σου και για όλη σου τη δουλειά στα χωράφια, τι άλλο είχες ποτέ σου παρά μια στάλα φαγητό κι έναν στάβλο;

»Μα και οι άθλιες ζωές που ζούμε δεν φτάνουν το φυσικό τους όριο. Προσωπικά δεν έχω παράπονο, γιατί είμαι από τους τυχερούς. Κουβαλάω στην πλάτη μου δώδεκα χρόνια κι απόκτησα πάνω από τετρακόσια παιδιά. Έτσι είναι η φύση του γουρουνιού. Μα στο τέλος, κανένα ζώο δεν γλυτώνει το ανελέητο μαχαίρι. Εσείς νεαρά γουρουνάκια που καθόσαστε μπροστά μου, όλα σας θα βγάλετε το τελευταίο σας σκούξιμο το πολύ σε έναν χρόνο. Αυτή τη φρίκη όλοι μας θα τη γνωρίσουμε: οι αγελάδες, τα γουρούνια, οι κότες, τα πρόβατα, όλοι μας. Ακόμα και τα άλογα και τα σκυλιά δεν έχουν καλύτερη μοίρα. Εσύ, Παλαιστή, με το που θα χάσεις τη δύναμή σου, ο Τζόουνς θα σε πουλήσει στον μακελάρη, κι εκείνος θα κόψει το λαρύγγι σου, θα σε βράσει και θα σε πετάξει τροφή στα κυνηγόσκυλα. Όσο για τα σκυλιά, όταν γεράσουν και μείνουν ξεδοντιάρικα, ο Τζόουνς δένει στον λαιμό τους ένα τούβλο και τα πνίγει στην κοντινή στέρνα.

»Δεν είναι λοιπόν ξεκάθαρο, σύντροφοι, πως όλα τα δεινά μας πηγάζουν από την τυραννία του ανθρώπου; Αρκεί να ξεφορτωθούμε τον Άνθρωπο, και τότε οι κόποι μας θα είναι δικοί μας. Σε μια νύχτα σχεδόν θα μπορέσουμε να αποκτήσουμε πλούτη κι ελευθερία. Οπότε, τι πρέπει να κάνουμε; Μα τι άλλο, παρά να δουλέψουμε μέρα νύχτα με όλο μας το είναι, για να απαλλαγούμε από την ανθρώπινη φυλή! Αυτό είναι το μήνυμά που φέρνω σε εσάς, σύντροφοι: Επανάσταση! Δεν ξέρω πότε θα έρθει η ώρα της, μπορεί σε μια βδομάδα ή σε εκατό χρόνια, βλέπω όμως καθαρά, όσο καθαρά ξεχωρίζω και το άχυρο κάτω από τα πόδια μου, πως αργά ή γρήγορα θα δικαιωθούμε. Αυτό να έχετε σαν όραμα, σύντροφοι, όσο διαρκεί η σύντομη ζωή σας! Και πάνω απ' όλα, διαδώστε το μήνυμά μου σε όσους θα γεννηθούν μετά από εσάς, ώστε οι επόμενες γενιές να συνεχίσουν τον αγώνα μέχρι τη νίκη.

»Και θυμηθείτε, σύντροφοι, μην πτοηθείτε ποτέ. Μη ξεφύγετε από τον στόχο σας. Κλείστε τα αυτιά σας σε όσους σας λένε ότι ο Άνθρωπος και τα ζώα έχουν κοινά συμφέροντα, ότι η ευημερία του ενός είναι η ευημερία του άλλου. Είναι όλα ψέματα. Ο Άνθρωπος δεν υπηρετεί κανένα άλλο συμφέρον πέρα από το δικό του. Κι ανάμεσα σε εμάς τα ζώα ας επικρατήσει ολοκληρωτική ομοψυχία και συντροφικότητα στον αγώνα μας. Όλοι οι άνθρωποι είναι εχθροί. Όλα τα ζώα είναι σύντροφοι».

Εκείνη τη στιγμή επικράτησε πανζουρλισμός. Ενώ ο Ταγματάρχης μιλούσε, τέσσερις μεγάλοι αρουραίοι είχαν ξετρυπώσει από τις τρύπες τους κι είχαν καθίσει στα πίσω πόδια τους και τον άκουγαν. Ξάφνου, τα σκυλιά τούς πήραν χαμπάρι και οι αρουραίοι γλύτωσαν παρά τρίχα πηδώντας σβέλτα στις τρύπες τους. Ο Ταγματάρχης ύψωσε το πόδι του για να γίνει ησυχία.

«Σύντροφοι» είπε. «Εδώ υπάρχει ένα θέμα που πρέπει να κανονιστεί. Τα άγρια πλάσματα, όπως οι λαγοί και οι αρουραίοι, είναι φίλοι μας ή εχθροί μας; Ας ψηφίσουμε. Θέτω αυτό το ζήτημα στη σύναξή μας: Είναι οι αρουραίοι σύντροφοι;»

Η ψηφοφορία πραγματοποιήθηκε αμέσως, και με συντριπτική πλειοψηφία έγινε δεκτό ότι οι αρουραίοι ήταν σύντροφοι. Μόνο τέσσερις εναντιώθηκαν: τα τρία σκυλιά και η γάτα, η τελευταία μάλιστα λίγο αργότερα αποκαλύφθηκε ότι είχε ψηφίσει και υπέρ και κατά της πρότασης. Ο Ταγματάρχης συνέχισε:

«Έχω κάτι ακόμα να πω. Επαναλαμβάνω, να θυμάστε πάντα ότι είναι καθήκον σας να εχθρεύεστε τον Άνθρωπο και τις πράξεις του. Ό,τι περπατάει στα τέσσερα ή έχει φτερούγες, είναι φίλος. Κι ακόμα να έχετε κατά νου πως στον αγώνα μας ενάντια στον Άνθρωπο, δεν πρέπει να γίνουμε όμοιοί του. Ακόμα κι όταν τον κατατροπώσετε, να μην υιοθετήσετε τις κακές του συνήθειες. Κανένα ζώο δεν πρέπει ποτέ του να ζήσει σε σπίτι, να κοιμηθεί σε κρεβάτι, να φορέσει ρούχα, να καταναλώσει οινοπνευματώδη, να καπνίσει, να ακουμπήσει χρήματα ή να ασχοληθεί με το εμπόριο. Όλες οι συνήθειες του Ανθρώπου είναι διαβολικές. Και, πάνω από όλα, κανένα ζώο δεν πρέπει ποτέ του να προξενήσει κακό στο ίδιο του το γένος. Αδύναμοι και δυνατοί, έξυπνοι κι απλοϊκοί, όλοι είμαστε αδέρφια. Κανένα ζώο δεν πρέπει ποτέ του να σκοτώσει άλλο ζώο. Όλα τα ζώα είναι ίσα.

»Και τώρα, σύντροφοι, θα σας πω για το χθεσινοβραδινό μου όνειρο. Ήταν το όνειρο μιας γης όπως θα είναι όταν θα αφανιστεί ο Άνθρωπος. Μου θύμισε όμως και κάτι που είχα από καιρό λησμονήσει. Πολλά χρόνια πριν, μικρό γουρουνάκι ήμουν ακόμα, η μητέρα μου και οι άλλες γουρούνες συνήθιζαν να τραγουδάνε ένα παλιό τραγούδι από το οποίο γνώριζαν μόνο τον σκοπό και τις τρείς πρώτες λέξεις. Όταν ήμουν μικρός, τον είχα μάθει αυτόν τον σκοπό, μα από τότε τον λησμόνησα. Χθες τη νύχτα όμως, τον θυμήθηκα ξανά στο

όνειρό μου. Κι ακόμα θυμήθηκα και τα λόγια του τραγουδιού, λόγια που είμαι σίγουρος ότι τραγουδήθηκαν καιρό πριν από τα ζώα, μα ξεχάστηκαν γενιές ολόκληρες. Θα σας το τραγουδήσω τώρα, σύντροφοι. Είμαι γέρος, κι η φωνή μου είναι τραχιά, μα όταν σας μάθω τον σκοπό, θα το τραγουδήσετε μόνοι σας καλύτερα. Ονομάζεται "Ζώα της Αγγλίας"».

Ο γέρο Ταγματάρχης καθάρισε το λαρύγγι του κι άρχισε να τραγουδάει. Όπως είπε, η φωνή του ήταν τραχιά, τραγούδησε όμως αρκετά καλά, κι ήταν ένας ξεσηκωτικός σκοπός, κάτι ανάμεσα στην "Κλημεντίνη" και την "Κουκαράτσα". Τα λόγια του έλεγαν:

Ζώα της Αγγλίας και της Ιρλανδίας,
ζώα όπου κι αν βρεθείτε,
φέρνω νέα μεγάλης σημασίας,
ακούστε να χαρείτε.

Αργά ή γρήγορα θα φτάσει η μέρα
που ο σκληρός Άνθρωπος θα σβήσει.
Της Αγγλίας τα δάση πέρα ως πέρα
μονάχα ζώο τότε θα πατήσει.

Θα χαθεί από τη μύτη ο χαλκάς
και στις πλάτες σέλα πια καμιά
τα μαστίγια θα λείψουν της ξυλιάς
τα σπιρούνια θα τα φάει η σκουριά.

Πλούτη που δεν βάζει ο νους,
σέσκουλα, τριφύλλι και φασόλια,

στάρι, βρώμη και σανούς,

στα πιάτα μας θα τρώμε χώρια.

Κι ο ήλιος στα χωράφια μας λαμπρός

κι ο αέρας γλυκός από ευωδιά

κι ο ποταμός πιο γάργαρος κι αυτός

τη μέρα που θα έρθει η λευτεριά.

Γι' αυτή τη μέρα θα παλέψουμε

Γελάδια, αλόγατα, γαλιά,

Μέχρι θανάτου θα αντέξουμε,

να ζήσουμε χωρίς σκλαβιά.

Ζώα της Αγγλίας και της Ιρλανδίας,

ζώα όπου κι αν βρεθείτε,

φέρνω νέα μεγάλης σημασίας,

διαδώστε τα, να χαρείτε.

Το τραγούδι δημιούργησε πανζουρλισμό στα ζώα. Προτού καλά καλά φτάσει στην τελευταία στροφή του ο Ταγματάρχης, άρχισαν κι αυτά να τραγουδάνε. Ακόμα και τα πιο χαζά έπιασαν τον σκοπό και κάποιες από τις λέξεις, κι όσο για τα έξυπνα, όπως τα γουρούνια και τα σκυλιά, έμαθαν σε λίγα λεπτά απ' έξω το τραγούδι. Μετά από κάποιες δοκιμές, όλη η φάρμα τραγουδούσε με πάθος το "Ζώα της Αγγλίας". Οι αγελάδες το μουγκάνιζαν, τα σκυλιά το γάβγιζαν, τα πρόβατα το βέλαζαν, τα άλογα το χρεμέτιζαν, οι πάπιες το έκρωζαν. Τόσο πολύ ενθουσιάστηκαν από το τραγούδι, που το

τραγούδησαν πέντε φορές απανωτά, και μάλλον θα συνέχιζαν όλη τη νύχτα αν δεν τους διέκοπτε κάτι.

Δυστυχώς ο σαματάς ξύπνησε τον κύριο Τζόουνς, που πετάχτηκε από το κρεβάτι νομίζοντας ότι είχε μπει κάποια αλεπού στην αυλή. Μέσα στη σκοτεινιά, άρπαξε το όπλο που φύλαγε πάντα σε μια γωνιά της κρεβατοκάμαρας κι έριξε έναν καταιγισμό σφαίρες νούμερο 6, που σφήνωσαν στον τοίχο της σιταποθήκης. Κι έτσι η συνάντηση έλαβε απότομα τέλος. Όλα τα ζώα χώθηκαν βιαστικά στα παχνιά τους. Τα πουλιά πήδηξαν στις κούρνιες τους, τα ζώα βολεύτηκαν στο άχυρο, κι όλη η φάρμα αποκοιμήθηκε στο λεπτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Τρεις νυχτες μετα, ο γερο Ταγματαρχης πεθανε ησυχα στον υπνο του. Το κουφάρι του θάφτηκε στην άκρη του οπωρώνα.

Αυτό έγινε νωρίς τον Μάρτιο. Στους επόμενους τρεις μήνες, υπήρξε μεγάλη μυστική δραστηριότητα. Η ομιλία του Ταγματάρχη έκανε τα πιο ευφυή ζώα της φάρμας να δουν τη ζωή με άλλα μάτια. Δεν γνώριζαν πότε θα συνέβαινε η Επανάσταση που είχε προβλέψει ο Ταγματάρχης, ούτε είχαν λόγο να πιστεύουν ότι θα γινόταν στον καιρό τους, έβλεπαν όμως ξεκάθαρα ότι είχαν καθήκον να προετοιμάσουν το έδαφος για τον ξεσηκωμό. Και φυσικά, η διδαχή και η οργάνωση έπεσαν στις πλάτες των γουρουνιών, που κατά γενική παραδοχή είχαν αναγνωριστεί ως τα εξυπνότερα των ζώων. Ανάμεσα στα γουρούνια ξεχώριζαν δύο νεαροί κάπροι, που άκουγαν στα ονόματα Χιονόμπαλος και Ναπολέων, τον οποίο ο κύριος Τζόουνς πάχαινε για να τον πουλήσει. Ο Ναπολέων ήταν ένας μεγαλόσωμος κάπρος του Μπέρκσαϊρ, ο μοναδικός στη φάρμα, μάλλον εκφοβιστικός στην όψη, και διακρινόταν όχι για τη ρητορική του δεινότητα, αλλά για την ικανότητά του να καταφέρνει να περνάει το δικό του. Ο Χιονόμπαλος διέθετε περισσότερη ζωντάνια, όπως και ευχέρεια λόγου και επιχειρηματολογίας, τον θεωρούσαν όμως κάπως ρηχό. Όλα τα υπόλοιπα αρσενικά γουρούνια της φάρμας προορίζονταν να καταλήξουν στο σφαγείο. Το πιο γνωστό ανάμεσά τους ήταν ένα παχουλό μικρό που άκουγε στο όνομα Σκούχτης. Είχε ολοστρόγγυλα μάγουλα, σπινθηροβόλα μάτια, επιδέξιες κινήσεις και στριγκή φωνή. Ήταν εξαίρετος

ρήτορας, κι όταν αναφερόταν σε κάποιο δύσκολο θέμα, συνήθιζε να χοροπηδάει πέρα δώθε και να κουνάει την ουρά του, πράγμα που κατά περίεργο τρόπο αύξανε την πειθώ του. Οι άλλοι έλεγαν πως ο Σκούχτης μπορούσε να κάνει το μαύρο άσπρο.

Οι τρεις τους επεξεργάστηκαν τις διδαχές του γέρο Ταγματάρχη, μετατρέποντάς τες σε ένα πλήρες σύστημα σκέψης, το οποίο ονόμασαν Ζωϊσμό. Αρκετά βράδια της βδομάδας, μόλις ο κύριος Τζόουνς πήγαινε για ύπνο, οργάνωναν μυστικές συνάξεις στη σιταποθήκη και εξηγούσαν στα υπόλοιπα ζώα τις βασικές αρχές του Ζωϊσμού. Αρχικά, τους αντιμετώπιζαν με βλακεία και αδιαφορία. Κάποια από τα ζώα μιλούσαν για το καθήκον πίστης προς τον κύριο Τζόουνς, τον οποίο αποκαλούσαν "Αφέντη" ή ακόμα πέταγαν αφελή σχόλια του τύπου: «Ο κύριος Τζόουνς μάς ταΐζει. Αν τον χάσουμε, θα πεθάνουμε της πείνας». Κι άλλα έκαναν ερωτήσεις όπως: «Γιατί να πρέπει να νοιαστούμε για το τι θα συμβεί μετά τον θάνατό μας;» ή «Αν αυτή η Επανάσταση είναι να γίνει έτσι κι αλλιώς, τι σημασία έχει αν θα την προετοιμάσουμε ή όχι;», οπότε τα γουρούνια με το ζόρι κατάφερναν να τα πείσουν ότι αυτό ήταν αντίθετο στο πνεύμα του Ζωϊσμού. Τις πιο χαζές ερωτήσεις τις έκανε η Μόλυ, η λευκή φοράδα. Το πρώτο πράγμα που ρώτησε τον Χιονόμπαλο ήταν: «Θα συνεχίσουμε να έχουμε ζάχαρη μετά την Επανάσταση;»

«Όχι» απάντησε αυστηρά ο Χιονόμπαλος. «Δεν έχουμε τον τρόπο να παράγουμε ζάχαρη στη φάρμα. Εξάλλου, δεν σου χρειάζεται η ζάχαρη. Θα έχεις όση βρώμη και σανό τραβάει η όρεξή σου».

«Και θα μπορώ να φοράω κορδέλες στη χαίτη μου;» ρώτησε η Μόλυ.

«Συντρόφισσα» είπε ο Χιονόμπαλος. «Ετούτες οι κορδέλες που τόσο αγαπάς είναι σύμβολο σκλαβιάς. Δεν μπορείς να καταλάβεις ότι η ελευθερία αξίζει περισσότερο από τις κορδέλες;»

Η Μόλυ συμφώνησε, όμως δεν έμοιαζε να έχει πειστεί.

Τα γουρούνια έδιναν έναν ακόμα πιο σκληρό αγώνα για να αντιμετωπίσουν τα ψέματα που διέδιδε ο Μωυσής, το εξημερωμένο κοράκι. Ο Μωυσής, που ήταν το αγαπημένο κατοικίδιο του κυρίου Τζόουνς, ήταν κατάσκοπος και

παραμυθάς, μα ήταν και έξυπνος ρήτορας. Ισχυριζόταν πως γνώριζε την ύπαρξη μιας μυστηριώδους περιοχής που ονομαζόταν Ζαχαρένιο Βουνό, όπου κατέληγαν όλα τα ζώα μετά τον θάνατό τους. Κι ήταν κάπου ψηλά στον ουρανό, πίσω από τα σύννεφα, έλεγε ο Μωυσής. Στο Ζαχαρένιο Βουνό, κάθε μέρα της εβδομάδας ήταν Κυριακή, το τριφύλλι αφθονούσε όλον τον χρόνο και κύβοι ζάχαρης και κεκάκια από λιναρόσπορο φύτρωναν στους θάμνους. Τα ζώα μισούσαν τον Μωυσή, γιατί όλο παραμύθια και τεμπελιά ήταν, όμως κάποια από αυτά πίστευαν την ιστορία του Ζαχαρένιου Βουνού, και τα γουρούνια προσπάθησαν σκληρά μέχρι να τα πείσουν πως πουθενά δεν υπήρχε τέτοιο μέρος.

Οι πιο πιστοί τους ακόλουθοι ήταν τα δύο άλογα που έσερναν το κάρο, ο Παλαιστής και η Τριφυλλιά. Ετούτα δεν μπορούσαν να σκεφτούν τίποτα μοναχά τους, έχοντας όμως αποδεχτεί ότι τα γουρούνια ήταν οι δάσκαλοί τους, ρουφούσαν τις λέξεις τους και τις περνούσαν στα άλλα ζώα με απλά λόγια. Δεν έχαναν καμία μυστική σύναξη στη σιταποθήκη και πρωτοστατούσαν στο τραγούδι "Ζώα της Αγγλίας", που σηματοδοτούσε τη λήξη των συναντήσεων.

Κι ήρθαν έτσι τα πράγματα, που η Επανάσταση έγινε πιο γρήγορα και πιο εύκολα απ' ό,τι περίμεναν όλοι. Τα προηγούμενα χρόνια ο κύριος Τζόουνς, παρότι σκληρός αφέντης, είχε υπάρξει ικανός κτηματίας. Τελευταία όμως τον είχαν βρει δύσκολοι καιροί. Αφότου έχασε χρήματα σε μια δικαστική διαμάχη, του είχαν πέσει τα φτερά κι είχε αρχίσει να πίνει υπερβολικά. Επί μέρες τον έβλεπες να χουζουρεύει στην αναπαυτική του καρέκλα διαβάζοντας εφημερίδες, πίνοντας και ταΐζοντας τον Μωυσή ξεροκόμματα ποτισμένα μπύρα. Οι υπάλληλοί του ήταν νωθροί και ανέντιμοι, τα χωράφια του είχαν γεμίσει ζιζάνια, οι σκεπές των κτισμάτων χρειάζονταν επισκευή, η περίφραξη ήταν παραμελημένη και τα ζώα υποσιτίζονταν.

Έφτασε ο Ιούνιος και κοντοζύγωνε ο καιρός για την κοπή του σανού. Την παραμονή του Αϊ Γιάννη, που ήταν μέρα Σάββατο, ο κύριος Τζόουνς πήγε στο Ουίλινγκτον και μέθυσε τόσο πολύ στο Κόκκινο Λιοντάρι που δεν επέστρεψε στη φάρμα παρά μόλις την Κυριακή το μεσημέρι. Οι άντρες του είχαν αρμέξει τις αγελάδες νωρίς το πρωί και μετά πήγαν να κυνηγήσουν λαγούς, χωρίς να

νοιαστούν να ταΐσουν τα ζώα. Όταν ο κύριος Τζόουνς γύρισε, τράβηξε κατευθείαν για ύπνο πέφτοντας στον καναπέ του καθιστικού με τα "Νέα του Κόσμου" πάνω στο κεφάλι του, κι έτσι, όταν έφτασε το απόγευμα, τα ζώα εξακολουθούσαν να είναι ατάιστα. Στο τέλος, δεν άντεξαν άλλο. Μια από τις αγελάδες έσπασε με το κέρατό της την πόρτα του υπόστεγου όπου φυλάγονταν οι τροφές, και όλα τα ζώα άρχισαν να τρώνε από τους κουβάδες. Τότε ήταν που ξύπνησε ο κύριος Τζόουνς. Την επόμενη στιγμή αυτός και οι τέσσερις άντρες του βρέθηκαν στο υπόστεγο με τα μαστίγια στα χέρια, στέλνοντας καμτσικιές σε όλες τις κατευθύνσεις. Αυτό παραπήγαινε για τα πεινασμένα ζώα. Με φοβερή ομοψυχία, αν και τίποτα δεν είχε προσχεδιαστεί, όρμηξαν στους βασανιστές τους. Ο Τζόουνς και οι άντρες του βρέθηκαν ξαφνικά να δέχονται κλωτσιές και σπρωξιές από παντού. Η κατάσταση είχε ξεφύγει εντελώς. Ποτέ τους δεν είχαν ξαναδεί ζώα να συμπεριφέρονται έτσι, κι αυτός ο ξαφνικός ξεσηκωμός πλασμάτων που τα είχαν συνηθίσει στο μαστίγωμα και την κακομεταχείριση κατά πώς τους άρεσε, τους κατατρόμαξε. Μετά από λίγο, είδαν πως ήταν μάταιο να αντισταθούν και τράπηκαν σε φυγή. Κι έπειτα, κι οι πέντε τους έτρεχαν στο δρομάκι που έπαιρνε το κάρο για να βγει στη δημοσιά, ενώ τα ζώα τούς καταδίωκαν θριαμβευτικά.

Η κυρία Τζόουνς κοίταξε από το παράθυρο της κρεβατοκάμαρας, είδε τι συνέβαινε, έχωσε βιαστικά λίγα πράγματα σε μια τσάντα και ξεγλίστρησε από τη φάρμα παίρνοντας την αντίθετη κατεύθυνση. Ο Μωυσής πήδησε από την κούρνια του και φτεροκόπησε στο κατόπι της κρώζοντας δυνατά. Στο μεταξύ, τα ζώα κυνήγησαν τον Τζόουνς και τους άντρες του μέχρι έξω στον δρόμο και σφάλισαν την πύλη με τις πέντε αμπάρες ξοπίσω τους. Κι έτσι, σχεδόν πριν το καταλάβουν, η Επανάσταση είχε στεφθεί με επιτυχία: Ο Τζόουνς είχε εκδιωχθεί, και η Φάρμα των Αφεντάδων ήταν πια δική τους.

Στα επόμενα πρώτα λεπτά, τα ζώα δεν μπορούσαν να πιστέψουν στην καλή τους τύχη. Η πρώτη τους πράξη ήταν να καλπάσουν σύσσωμα φέροντας έναν γύρο τα όρια της φάρμας, σαν να ήθελαν να σιγουρευτούν ότι κανένα ανθρώπινο ον δεν κρυβόταν σε κάποια γωνιά. Μετά, έτρεξαν πίσω στα κτίσματα της φάρμας, για να εξαλείψουν και το τελευταίο ίχνος της μισητής κυριαρχίας του Τζόουνς. Έσπασαν την πόρτα της αποθήκης με τις ιπποσκευές,

που βρισκόταν στην άκρη των στάβλων. Οι στομίδες, οι χαλκάδες, οι αλυσίδες των σκυλιών, τα αδυσώπητα μαχαίρια με τα οποία ο κύριος Τζόουνς ευνούχιζε τα γουρούνια και τα αρνιά, πετάχτηκαν στο πηγάδι. Τα χαλινάρια, τα καπίστρια, οι παρωπίδες, οι ταπεινωτικοί τορβάδες κάηκαν στη φωτιά που άναψαν στην αυλή. Το ίδιο και τα μαστίγια. Τα ζώα τρελάθηκαν από τη χαρά τους καθώς έβλεπαν τα μαστίγια να αρπάζουν από τις φλόγες. Ο Χιονόμπαλος έριξε στη φωτιά και τις κορδέλες με τις οποίες συνήθιζαν να στολίζουν τις χαίτες και τις ουρές των αλόγων, όταν τα πήγαιναν στο παζάρι.

«Οι κορδέλες» είπε «είναι ένα είδος ρούχου, που αποτελεί σύμβολο του ανθρώπου. Όλα τα ζώα πρέπει να είναι γυμνά».

Όταν το άκουσε αυτό ο Παλαιστής, έτρεξε κι έφερε το μικρό ψάθινο καπέλο που φορούσε το καλοκαίρι για να μην μπαίνουν μύγες στα αυτιά του και το έριξε στη φωτιά με τα υπόλοιπα.

Δεν χρειάστηκαν και πολύ τα ζώα για να καταστρέψουν ό,τι τους θύμιζε τον κύριο Τζόουνς. Και μετά, ο Ναπολέων τα οδήγησε στη σιταποθήκη και έδωσε μια διπλή μερίδα καλαμπόκι στο καθένα τους και από δύο μπισκότα στο κάθε σκυλί. Κατόπιν, τραγούδησαν το "Ζώα της Αγγλίας" από την αρχή μέχρι το τέλος εφτά συνεχόμενες φορές και μετά από αυτό ξάπλωσαν να κοιμηθούν, κι έκαναν έναν ύπνο που ποτέ τους δεν είχαν ξανακάνει.

Ξύπνησαν όμως, όπως συνήθιζαν, την αυγή, και ξαφνικά, καθώς θυμήθηκαν το θαυμαστό συμβάν, έτρεξαν όλα μαζί στον βοσκότοπο. Λίγο παραπέρα ήταν ένα λοφάκι, απ' όπου έβλεπες το μεγαλύτερο μέρος της φάρμας. Τα ζώα ανέβηκαν με βιάση στην κορφή του και κοίταξαν ολόγυρα μέσα στο καθάριο φως του πρωινού. Ναι, ήταν δικά τους –όλα όσα μπορούσαν να δουν ήταν δικά τους! Εκστασιασμένα, χοροπηδούσαν κι έκαναν σάλτους μέσα στην τρελή χαρά. Κυλιόντουσαν στο δροσερό χορτάρι, κλωτσούσαν κομμάτια μαυρόχωμα κι απολάμβαναν την πλούσια μυρωδιά του. Και μετά επιθεώρησαν γύρω γύρω όλη τη φάρμα και θαύμασαν άφωνα την οργωμένη γη, το χωράφι με τα σανά, τον οπωρώνα, τη στέρνα, το δασάκι. Ήταν σαν να μην τα είχαν ξαναδεί όλα αυτά, κι ακόμα και τώρα με δυσκολία πίστευαν πως τους ανήκαν.

Μετά, επέστρεψαν με τάξη στα κτίσματα της φάρμας και σταμάτησαν σιωπηλά μπροστά στην πόρτα της αγροικίας. Κι αυτή τους ανήκε, ήταν όμως πολύ φοβισμένα για να περάσουν το κατώφλι της. Σχεδόν αμέσως όμως, ο Χιονόμπαλος και ο Ναπολέων έσπρωξαν με τους ώμους τους κι άνοιξαν την πόρτα, και τα ζώα μπήκαν το ένα πίσω από το άλλο, περπατώντας προσεκτικά από φόβο μη χαλάσουν το παραμικρό. Στα νύχια των ποδιών τους γύριζαν από δωμάτιο σε δωμάτιο, ψιθυρίζοντας φοβισμένα και παρατηρώντας με κάποιο δέος την απίστευτη πολυτέλεια, τα κρεβάτια με τα πουπουλένια στρώματα, τους καθρέφτες, τον θεσπέσιο καναπέ, το χαλί από τις Βρυξέλες, τη λιθογραφία της βασίλισσας Βικτόρια πάνω από το τζάκι του καθιστικού. Καθώς κατέβαιναν τη σκάλα, ανακάλυψαν πως η Μόλυ έλειπε. Γύρισαν πίσω και είδαν ότι είχε ξεμείνει στην καλή κρεβατοκάμαρα. Είχε πάρει ένα κομμάτι μπλε κορδέλα από την τουαλέτα της κυρίας Τζόουνς και την κρατούσε πάνω από τον ώμο της θαυμάζοντας με ηλίθιο ύφος τον εαυτό της στον καθρέφτη. Τα υπόλοιπα ζώα τη μάλωσαν απότομα και βγήκαν έξω. Από την κουζίνα πήραν κάτι χοιρομέρια για να τα θάψουν στον κήπο, ενώ το μπυροβάρελο στο πλυσταριό άνοιξε στα δύο από μια κλωτσιά που του έδωσε με την οπλή του ο Παλαιστής. Κατά τα άλλα, τίποτα δεν πειράχτηκε μέσα στο σπίτι. Εκείνη τη στιγμή πάρθηκε μια ομόφωνη απόφαση: πως η αγροικία της φάρμας θα διατηρούταν σαν μουσείο. Και όλοι συμφώνησαν πως κανένα ζώο δεν έπρεπε να κατοικήσει εκεί μέσα.

Τα ζώα πήραν το πρωινό τους γεύμα, και μετά ο Χιονόμπαλος και ο Ναπολέων τα κάλεσαν σε νέα συνάντηση.

«Σύντροφοι» είπε ο Χιονόμπαλος. «Η ώρα είναι έξη και μισή, κι έχουμε μια μεγάλη μέρα μπροστά μας. Σήμερα θα ξεκινήσουμε να θερίζουμε τον σανό. Πρώτα όμως είναι κάτι ακόμα που πρέπει να φροντίσουμε».

Και τότε, τα γουρούνια αποκάλυψαν πως τους τελευταίους τρεις μήνες είχαν μάθει μόνα τους να διαβάζουν και να γράφουν από ένα παλιό αλφαβητάρι που ανήκε στα παιδιά του κυρίου Τζόουνς και το οποίο είχαν βρει στα σκουπίδια. Ο Ναπολέων έστειλε να φέρουν μαύρη και άσπρη μπογιά και οδήγησε τα υπόλοιπα ζώα μέχρι την πύλη με τις πέντε αμπάρες, που έβγαζε στη δημοσιά. Κι έπειτα, ο Χιονόμπαλος (γιατί αυτός ήταν καλύτερος στην

καλλιγραφία) πήρε ένα πινέλο, το στήριξε ανάμεσα στα δυο δάχτυλα του ποδιού του, έσβησε τις λέξεις ΦΑΡΜΑ ΤΩΝ ΑΦΕΝΤΑΔΩΝ, που ήταν γραμμένες στην πάνω μπάρα της πύλης, και στη θέση της έγραψε ΦΑΡΜΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ. Από δω και πέρα αυτό θα ήταν το όνομα της φάρμας. Μετά, επέστρεψαν στα κτίσματα, κι ο Χιονόμπαλος με τον Ναπολέοντα ζήτησαν μια σκάλα, που την έστησαν στον πλαϊνό τοίχο της μεγάλης σιταποθήκης. Εξήγησαν πως έπειτα από μελέτη που έκαναν τους τρεις τελευταίους μήνες, είχαν καταφέρει να συμπυκνώσουν τις αρχές του Ζωϊσμού σε Επτά Εντολές. Αυτές οι Επτά Εντολές θα γράφονταν τώρα στον τοίχο, σαν απαράβατος νόμος που θα έπρεπε από εδώ και πέρα να ακολουθεί κάθε ζώο στη Φάρμα των Ζώων. Με κάποια δυσκολία (γιατί δεν είναι κι εύκολο πράγμα να ισορροπήσει ένα γουρούνι πάνω σε μια σκάλα) ο Χιονόμπαλος ανέβηκε και στρώθηκε στη δουλειά, ενώ ο Σκούχτης, μερικά σκαλιά πιο κάτω του, κρατούσε το δοχείο με την μπογιά. Οι Εντολές γράφτηκαν στον πισσωμένο τοίχο με μεγάλα άσπρα γράμματα που μπορούσαν να διαβαστούν από τριάντα μέτρα μακριά. Κι έλεγαν τα εξής:

ΟΙ ΕΠΤΑ ΕΝΤΟΛΕΣ

1. Ό,τι περπατάει στα δυο του πόδια είναι εχθρός.
2. Ό,τι περπατάει στα τέσσερα πόδια ή έχει φτερούγες είναι φίλος.
3. Κανένα ζώο δεν θα φοράει ρούχα.
4. Κανένα ζώο δεν θα κοιμάται σε κρεβάτι.
5. Κανένα ζώο δεν θα καταναλώνει οινοπνευματώδη.
6. Κανένα ζώο δεν θα σκοτώσει άλλο ζώο.
7. Όλα τα ζώα είναι ίσα.

Ήταν πολύ όμορφα γραμμένες, κι αν εξαιρούσες τη λέξη "φίλος" που ήταν γραμμένη "φύλος" και ότι ένα από τα "σ" ήταν γραμμένο ανάποδα, η ορθογραφία ήταν ολόσωστη. Ο Χιονόμπαλος τις διάβασε δυνατά, να τον

ακούσουν όλοι. Κι όλα τα ζώα συμφώνησαν, και τα πιο έξυπνα άρχισαν να μαθαίνουν απ' έξω τις Εντολές.

«Σύντροφοι» φώναξε ο Χιονόμπαλος πετώντας το πινέλο του. «Και τώρα, εμπρός για το χωράφι με το σανό! Είναι ζήτημα τιμής να ξεμπερδέψουμε με τον θερισμό πιο γρήγορα από όσο έπαιρνε στον Τζόουνς και τους άντρες του».

Εκείνη όμως τη στιγμή, οι τρεις αγελάδες, που ήταν από ώρα ανήσυχες, μουγκάνισαν δυνατά. Δεν τις είχαν αρμέξει μια ολόκληρη μέρα, και τα μαστάρια τους κόντευαν να σκάσουν. Τα γουρούνια, μετά από σύντομη σκέψη, έστειλαν να φέρουν κουβάδες και κατάφεραν να αρμέξουν τις αγελάδες, αφού τα πόδια τους ήταν ιδανικά για αυτή τη δουλειά. Σε λίγο, είχαν γεμίσει πέντε κουβάδες αφρώδες και γεμάτο κρέμα γάλα που πολλά από τα ζώα κοίταζαν με απροκάλυπτο ενδιαφέρον.

«Τι θα απογίνει όλο αυτό το γάλα;» ρώτησε κάποιος.

«Ο Τζόουνς συνήθιζε να ρίχνει λίγο από αυτό στην τροφή μας» είπε μια από τις κότες.

«Μη σας νοιάζει για το γάλα, σύντροφοι!» είπε δυνατά ο Ναπολέων, κάνοντας ένα βήμα προς τους κουβάδες. «Θα το φροντίσουμε εμείς. Ο θερισμός είναι πιο σημαντικός. Ο Σύντροφος Χιονόμπαλος θα γίνει ο μπροστάρης σας, κι εγώ θα ακολουθήσω σε λίγο. Εμπρός, σύντροφοι! Ο σανός περιμένει».

Κι έτσι τα ζώα τράβηξαν κατά το χωράφι για να αρχίσουν να θερίζουν, κι όταν επέστρεψαν το απογευματάκι, παρατήρησαν πως το γάλα είχε εξαφανιστεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΠΩΣ ΜΟΧΘΗΣΑΝ ΚΑΙ ΙΔΡΟΚΟΠΗΣΑΝ ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΖΕΨΟΥΝ ΤΟΝ ΣΑΝΟ! Οι προσπάθειές τους όμως ανταμείφτηκαν, γιατί η συγκομιδή ξεπέρασε τις προσδοκίες τους.

Ήταν στιγμές που η δουλειά τούς φαινόταν βουνό. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν είχαν σχεδιαστεί για ανθρώπους και όχι για ζώα, κι ήταν μεγάλο μειονέκτημα ότι κανένα ζώο δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει εργαλεία που η λειτουργία τους απαιτούσε να σηκώνονται στα δυο τους πόδια. Τα γουρούνια όμως ήταν τόσο πολυμήχανα που έβρισκαν την άκρη σε κάθε δυσκολία. Όσο για τα άλογα, αυτά γνώριζαν κάθε σπιθαμή του χωραφιού, για την ακρίβεια κατανοούσαν την τέχνη του θερισμού και του αλωνίσματος πολύ καλύτερα από τον Τζόουνς και τους άντρες του. Τα γουρούνια ουσιαστικά δεν έκαναν χειρωνακτική εργασία, παρά έδιναν οδηγίες και επιθεωρούσαν τα υπόλοιπα ζώα. Φυσικό ήταν να αναλάβουν την ηγεσία, εφόσον διέθεταν ιδιαίτερη ευφυΐα. Ο Παλαιστής και η Τριφυλλιά ζωνόντουσαν το κοπτικό μηχάνημα ή το άροτρο (φυσικά ούτε γκέμια ούτε χαλινάρια χρειάζονταν πια) και σταθερά έφερναν γύρους στο χωράφι, ενώ ένα γουρούνι πήγαινε ξοπίσω τους και τους φώναζε "Εμπρός, σύντροφε!" ή "Όπα! Πίσω, σύντροφε!", ανάλογα με την περίσταση. Κι όλα τα ζώα, ακόμα και τα πιο απλοϊκά, έβαλαν ένα χεράκι στο ανακάτεμα και το μάζεμα του σανού. Ακόμα και οι πάπιες και οι κότες μοχθούσαν οληερίς κάτω από τον ήλιο κουβαλώντας σανό με τα ράμφη τους. Στο τέλος, ο θερισμός ολοκληρώθηκε δύο μέρες νωρίτερα από

όσο έπαιρνε συνήθως στον Τζόουνς και τους άντρες του. Κι ακόμα, ήταν η πιο πλούσια σοδειά που είχε δει ποτέ της η φάρμα. Τίποτα δεν πήγε χαμένο. Οι κότες και οι πάπιες, με το κοφτερό τους μάτι, μάζευαν και το τελευταίο βλασταράκι. Κι ούτε ένα ζώο δεν έκλεψε έστω και μία μπουκιά!

Σε όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού, η δουλειά στη φάρμα πήγαινε ρολόι. Τα ζώα ήταν τόσο ευτυχισμένα που ούτε που το είχαν φανταστεί ποτέ τους. Κάθε μπουκιά που έτρωγαν ήταν απόλαυση τώρα πια που η τροφή τούς ανήκε, ήταν ο μόχθος τους κι όχι κάτι που ένας δύστροπος αφέντης τούς έδινε σαν ελεημοσύνη. Από την ώρα που ξεφορτώθηκαν τα ανάξια ανθρώπινα παράσιτα, τα ζώα είχαν περισσότερο απόθεμα τροφής. Είχαν πια και περισσότερο ελεύθερο χρόνο, αν και ήταν ασυνήθιστα στη σχόλη. Αντιμετώπισαν πολλές δυσκολίες –για παράδειγμα, λίγο καιρό αργότερα, όταν ήρθε η ώρα να μαζέψουν τα δημητριακά, αναγκάστηκαν να το κάνουν με τον παραδοσιακό τρόπο και να ξεχωρίζουν τον καρπό φυσώντας με την ανάσα τους, αφού δεν υπήρχε αλωνιστική μηχανή– όμως χάρη στην εφευρετικότητα των γουρουνιών και την ηράκλεια δύναμη του Παλαιστή κατάφεραν να τις ξεπεράσουν. Όλοι θαύμαζαν τον Παλαιστή. Από τον καιρό του Τζόουνς ήταν δουλευταράς, τώρα όμως έμοιαζε λες και είχες να κάνεις με τρία άλογα σε ένα. Κάποιες μέρες ήταν σαν όλο το βάρος της φάρμας να έπεφτε στις πλάτες του. Από το πρωί ως το βράδυ έσπρωχνε και τράβαγε, και πάντα τον έβρισκες εκεί που χρειαζόταν πιο σκληρή δουλειά. Είχε συμφωνήσει με ένα πετεινάρι να τον ξυπνάει μισή ώρα νωρίτερα από τα υπόλοιπα ζώα και προσφερόταν να δουλέψει εθελοντικά όπου υπήρχε ανάγκη προτού ξεκινήσει την καθημερινή του βάρδια. Σε κάθε πρόβλημα, σε κάθε αναποδιά, το προσωπικό του ρητό ήταν: "Θα δουλέψω σκληρότερα".

Όλοι δούλευαν ανάλογα με τις δυνατότητές τους. Για παράδειγμα, κατά τη συγκομιδή, οι κότες και οι πάπιες εξοικονομούσαν πέντε κουβάδες δημητριακά μαζεύοντας τα σπόρια που είχαν παραπέσει. Κανείς τους δεν έκλεβε, κανείς τους δεν γκρίνιαζε για τις μερίδες του φαγητού, οι καυγάδες και οι ζήλειες, που αποτελούσαν συνηθισμένο φαινόμενο των παλιών ημερών, είχαν σχεδόν εκλείψει. Κανείς δεν έκανε κοπάνα από τη δουλειά –ή σχεδόν κανείς. Η αλήθεια ήταν πως η Μόλυ δυσκολευόταν να ξυπνήσει το πρωί και συνήθιζε να

σταματάει τη δουλειά νωρίς με την πρόφαση ότι κάποια πετρούλα είχε χωθεί στην οπλή της. Μα και η συμπεριφορά της γάτας ήταν λίγο περίεργη. Σύντομα διαπιστώθηκε ότι όταν έπρεπε να γίνει μια δουλειά, η γάτα εξαφανιζόταν με τις ώρες και εμφανιζόταν ξανά την ώρα του φαγητού ή το απόγευμα, όταν η δουλειά της μέρας είχε τελειώσει. Πάντα της όμως είχε απίθανες δικαιολογίες και γουργούριζε τόσο αγαπησιάρικα που κανείς δεν αμφισβητούσε τις καλές της προθέσεις. Ο γέρο Βενιαμίν, ο γάιδαρος, δεν φάνηκε να έχει αλλάξει από τον καιρό της Επανάστασης και μετά. Συνέχιζε να δουλεύει με τον ίδιο αργό και πεισματάρικο τρόπο που το έκανε και τον καιρό του Τζόουνς. Ούτε κοπάνες έκανε, ούτε όμως προσφερόταν να βγάλει παραπάνω δουλειά. Δεν είχε καμία άποψη για την Επανάσταση και τα αποτελέσματά της. Όταν τον ρωτούσαν αν ήταν πιο ευχαριστημένος τώρα που ο Τζόουνς είχε φύγει, το μόνο που απαντούσε ήταν: "Τα γαϊδούρια ζουν πολλά χρόνια. Κανείς σας δεν είδε ποτέ του ψόφιο γάιδαρο", και όλοι οι υπόλοιποι έπρεπε να αρκεστούν σε αυτή την αινιγματική απάντηση.

Οι Κυριακές ήταν αργίες. Το πρόγευμα καταναλωνόταν μία ώρα αργότερα από ό,τι τις εργάσιμες μέρες. Και μετά, ακολουθούσε ένα τελετουργικό, χωρίς καμία παρέκκλιση κάθε εβδομάδα. Πρώτα γινόταν η έπαρση της σημαίας. Ο Χιονόμπαλος είχε βρει ένα παλιό πράσινο τραπεζομάντηλο της κυρίας Τζόουνς, ξεχασμένο στην αποθήκη των ιπποσκευών, και πάνω εκεί ζωγράφισε μια οπλή και ένα κέρατο με άσπρη μπογιά. Και αυτό ήταν που κάθε Κυριακή πρωί ύψωναν στον ιστό που βρισκόταν στον κήπο της αγροικίας. Ο Χιονόμπαλος εξήγησε πως η σημαία ήταν πράσινη γιατί συμβόλιζε τα πράσινα λιβάδια της Αγγλίας, ενώ η οπλή και το κέρατο παρέπεμπαν στη μελλοντική Δημοκρατία των Ζώων, που θα εγκαθιδρυόταν όταν θα είχε πλέον εκτοπιστεί η ανθρώπινη ράτσα. Μετά την έπαρση της σημαίας, όλα τα ζώα συγκεντρώνονταν στη μεγάλη σιταποθήκη για γενική συνέλευση που είχε το όνομα "η Σύναξη". Εκεί συζητούσαν το πλάνο εργασίας της επόμενης εβδομάδας, και γινόντουσαν προτάσεις που πάντα υπέβαλλαν τα γουρούνια. Τα υπόλοιπα ζώα αντιλαμβάνονταν πώς να ψηφίσουν, δεν είχαν όμως προτάσεις να υποδείξουν. Ο Χιονόμπαλος και ο Ναπολέων ήταν οι πιο δραστήριοι στις δημόσιες συζητήσεις. Βέβαια, όλοι είχαν πλέον αντιληφθεί πως

ετούτοι οι δύο ποτέ δεν συμφωνούσαν σε κάτι. Όποια πρόταση και να έθετε ο ένας από αυτούς, ήταν σίγουρο ότι ο άλλος θα είχε αντιρρήσεις. Ακόμα κι όταν πάρθηκε η ομόφωνη απόφαση να χρησιμοποιήσουν το μικρό λιβάδι πέρα από τον οπωρώνα ως τόπο ανάπαυσης των ζώων που δεν μπορούσαν πια να δουλέψουν, ξέσπασε μια σφοδρή αντιπαράθεση σχετικά με το όριο συνταξιοδότησης κάθε τάξης ζώων. Η Σύναξη ολοκληρωνόταν πάντα τραγουδώντας το "Ζώα της Αγγλίας", και το απόγευμα ήταν αφιερωμένο στην ψυχαγωγία.

Τα γουρούνια είχαν στήσει το επιτελείο τους στην αποθήκη με τις ιπποσκευές, όπου τα απογεύματα μελετούσαν την τέχνη της σιδηρουργίας, της ξυλουργικής και άλλων απαραίτητων μέσα από βιβλία που είχαν ξεκουβαλήσει από την αγροικία. Ο Χιονόμπαλος επιδιδόταν επίσης στην οργάνωση των υπόλοιπων ζώων σε Επιτροπές Ζώων. Σε αυτό ήταν ακούραστος. Έφτιαξε την Επιτροπή Αυγοπαραγωγής για τις κότες, την Ομάδα Καθαρών Ουρών για τις αγελάδες, την Επιτροπή Αναμόρφωσης Άγριων Συντρόφων (στόχος της ήταν η εξημέρωση αρουραίων και λαγών), το Κίνημα Λευκότερου Μαλλιού για τα πρόβατα και πολλές άλλες, όπως επίσης και τμήματα ανάγνωσης και γραφής. Σε γενικές γραμμές, αυτά τα προγράμματα δεν γνώρισαν καμία επιτυχία. Η προσπάθεια εξημέρωσης των άγριων ζώων, για παράδειγμα, απέτυχε εξαρχής, αφού αυτά συνέχιζαν να συμπεριφέρονται όπως πάντα, και όταν τα αντιμετώπιζαν με επιείκεια, απλά το εκμεταλλεύονταν. Η γάτα έγινε μέλος της Επιτροπής Αναμόρφωσης, και μάλιστα τον πρώτο καιρό έδειξε πολύ δραστήρια. Μια μέρα θεάθηκε να κάθεται στη στέγη και να μιλάει σε κάτι σπουργίτια που βρίσκονταν σε ένα σημείο που δεν μπορούσε να φτάσει. Τους έλεγε ότι όλα τα ζώα ήταν τώρα σύντροφοι και όποιο σπουργίτι το επιθυμούσε, μπορούσε να πλησιάσει και να κουρνιάσει στην πατούσα της, εκείνα όμως προτίμησαν την ασφάλεια που τους πρόσφερε η απόσταση.

Οι τάξεις γραφής και ανάγνωσης, πάντως, σημείωσαν μεγάλη επιτυχία. Μέχρι να φτάσει το φθινόπωρο, σχεδόν όλα τα ζώα της φάρμας είχαν μάθει να διαβάζουν κάτι λίγο.

Όσο για τα γουρούνια, αυτά ήξεραν ήδη να διαβάζουν και να γράφουν στην εντέλεια. Τα σκυλιά έμαθαν ικανοποιητική ανάγνωση, δεν τα ενδιέφερε

όμως να διαβάσουν τίποτα περισσότερο από τις Επτά Εντολές. Η Μιούριελ, η κατσίκα, μπορούσε να διαβάσει κάπως καλύτερα από τα σκυλιά, και ήταν φορές που τα απογεύματα διάβαζε στους άλλους τα νέα από αποκόμματα εφημερίδων που έβρισκε στα σκουπίδια. Ο Βενιαμίν είχε καταφέρει να διαβάζει εξίσου καλά με τα γουρούνια, δεν το εκμεταλλεύτηκε όμως, αφού διατεινόταν ότι δεν υπήρχε τίποτα της προκοπής για διάβασμα. Η Τριφυλλιά έμαθε όλο το αλφάβητο, δεν μπορούσε όμως να φτιάξει λέξεις. Ο Παλαιστής δεν κατάφερε να προχωρήσει πέρα από το γράμμα Δ. Μπορούσε να χαράξει στο χώμα με την οπλή του το Α, Β, Γ, Δ, και μετά καθόταν και κοιτούσε τα γράμματα με τα αυτιά του προς τα πίσω ή τινάζοντας τη φράντζα του καμιά φορά και προσπαθώντας με όλες του τις δυνάμεις να θυμηθεί ποιο γράμμα ακολουθούσε, δεν τα κατάφερνε όμως. Η αλήθεια είναι πως πού και πού μάθαινε το Ε, Ζ, Η, Θ, αυτό όμως είχε σαν αποτέλεσμα να ξεχνάει τα τέσσερα προηγούμενα. Τελικά το πήρε απόφαση ότι έπρεπε να αρκεστεί στα τέσσερα πρώτα γράμματα και απόκτησε τη συνήθεια να τα γράφει δύο φορές τη μέρα, για να τα έχει πάντα φρέσκα στη μνήμη του. Η Μόλυ αρνιόταν να μάθει κάτι παραπάνω από τα τέσσερα γράμματα που σχημάτιζαν το όνομά της. Τα σχεδίαζε με μικρά κλαράκια πολύ προσεκτικά και μετά πρόσθετε για διακόσμηση ένα δύο λουλουδάκια και τα γυρόφερνε θαυμάζοντας το έργο της.

Κανένα από τα υπόλοιπα ζώα δεν κατάφερε να προχωρήσει πέρα από το Α. Διαπιστώθηκε επίσης ότι τα πιο κουτά ζώα, όπως τα πρόβατα, οι κότες και οι πάπιες, δεν κατάφερναν να μάθουν απ' έξω τις Επτά Εντολές. Μετά από σκέψη, ο Χιονόμπαλος δήλωσε ότι οι Επτά Εντολές μπορούσαν άνετα να συνοψιστούν σε ένα και μοναδικό ρητό, δηλαδή: "Τα τετράποδα είναι καλά, τα δίποδα είναι κακά", το οποίο, όπως είπε, εμπεριείχε τη θεμελιώδη αρχή του Ζωϊσμού. Όποιος το ενστερνιζόταν, δεν θα διέτρεχε κανέναν κίνδυνο από την ανθρώπινη επιρροή. Τα πουλιά, αρχικά, είχαν τις αντιρρήσεις τους, αφού κατά πώς έλεγαν, κι αυτά είχαν δύο πόδια, ώσπου ο Χιονόμπαλος απέδειξε ότι τα πράγματα δεν ήταν ακριβώς έτσι.

«Σύντροφοι» είπε. «Η φτερούγα του πουλιού είναι όργανο προώθησης και όχι χειρισμού, γι' αυτό θεωρείται πόδι. Αυτό που ξεχωρίζει τον άνθρωπο είναι το ΧΕΡΙ, το μέσο που διαθέτει για να σπέρνει συμφορά».

Τα πουλιά δεν καταλάβαιναν τις επιτήδειες λέξεις του Χιονόμπαλου, δέχτηκαν όμως την ερμηνεία που έδωσε, και όλα τα απλοϊκά ζώα βάλθηκαν να μάθουν το καινούριο ρητό απ' έξω. "ΤΑ ΤΕΤΡΑΠΟΔΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΑ. ΤΑ ΔΙΠΟΔΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΚΑ" γράφτηκε στον τοίχο της μεγάλης σιταποθήκης με μεγάλα γράμματα πάνω ακριβώς από τις Επτά Εντολές. Με το που το έμαθαν απ' έξω τα πρόβατα, τους άρεσε τόσο πολύ που συχνά καθώς βοσκούσαν στο λιβάδι άρχιζαν να βελάζουν όλα μαζί: "Τα τετράποδα καλά, τα δίποδα κακά" ξανά και ξανά χωρίς να βαριούνται.

Ο Ναπολέων δεν έδειξε το παραμικρό ενδιαφέρον για τις επιτροπές που είχε οργανώσει ο Χιονόμπαλος. Έλεγε πως η εκπαίδευση των νέων ήταν πολύ πιο σημαντική από αυτή των ενηλίκων. Λίγο μετά τον θερισμό του σανού, η Τζέσι και η Καμπανούλα γέννησαν εννιά γερά κουτάβια. Με το που απογαλακτίστηκαν, ο Ναπολέων τα πήρε από τις μανάδες τους, με τη δικαιολογία ότι θα αναλάμβανε αυτοπροσώπως την ευθύνη της εκπαίδευσής τους. Τα απομόνωσε σε μια σοφίτα που μπορούσες να προσεγγίσεις μόνο από τη σκάλα της αποθήκης με τις ιπποσκευές, και σε λίγο καιρό όλη η φάρμα είχε ξεχάσει την ύπαρξή τους.

Το μυστήριο σχετικά με το πού είχε χαθεί το γάλα θα λυνόταν σύντομα. Τα γουρούνια το ανακάτευαν καθημερινά στον χυλό τους. Είχε φτάσει ο καιρός που τα πρώιμα μήλα ωρίμαζαν και το χορτάρι στον οπωρώνα γέμιζε με όσα ο αέρας έριχνε από το δέντρο. Τα ζώα είχαν κάθε λόγο να υποθέσουν ότι θα τα μοιράζονταν ίσα μεταξύ τους, μια μέρα όμως έφτασε μια διαταγή που έλεγε ότι όλα τα πεσμένα φρούτα θα μαζεύονταν και θα συγκεντρώνονταν στην αποθήκη με τις ιπποσκευές, και ότι θα προορίζονταν μόνο για τα γουρούνια. Ακούγοντας τα νέα, κάποια από τα ζώα άρχισαν να μουρμουρίζουν, μάταια όμως. Τα γουρούνια βρισκόντουσαν σε πλήρη ομοφωνία πάνω σε αυτό το θέμα, ακόμα και ο Χιονόμπαλος και ο Ναπολέων, γι' αυτό έστειλαν τον Σκούχτη να δώσει εξηγήσεις στα υπόλοιπα ζώα.

«Σύντροφοι» είπε στεντόρεια. «Δεν πιστεύω να νομίζετε ότι εμείς τα γουρούνια πήραμε αυτή την απόφαση από εγωισμό ή σαν προνόμιο. Εξάλλου, πολλοί από εμάς σιχαινόμαστε το γάλα και τα μήλα. Προσωπικά, τα σιχαίνομαι επίσης. Ο μοναδικός λόγος που τα παίρνουμε είναι για να διατηρήσουμε την υγεία μας. Τα γάλα και τα μήλα –κι αυτό έχει αποδειχτεί επιστημονικά, σύντροφοι– περιέχουν ουσίες απαραίτητες για την ευημερία των γουρουνιών. Εμείς τα γουρούνια εργαζόμαστε πνευματικά. Η όλη διαχείριση και οργάνωση της φάρμας πέφτει επάνω μας. Μέρα νύχτα μοχθούμε για τη δική σας καλοπέραση. Για το ΔΙΚΟ ΣΑΣ καλό πίνουμε το γάλα και τρώμε τα μήλα. Μπορείτε να φανταστείτε τι θα συνέβαινε αν εμείς τα γουρούνια δεν κάναμε το καθήκον μας; Ο Τζόουνς θα επέστρεφε! Ναι, ο Τζόουνς θα επέστρεφε! Σίγουρα, σύντροφοι» φώναξε σχεδόν παρακλητικά δίνοντας μικρούς πήδους και κουνώντας την ουρά του, «σίγουρα δεν υπάρχει ούτε ένας από εσάς που να θέλει να επιστρέψει ο Τζόουνς!»

Αν τα ζώα ήταν σίγουρα για κάτι, αυτό ήταν ότι κανένα τους δεν ήθελε πίσω τον Τζόουνς. Κι αφού το ζήτημα τέθηκε κάτω από μία τέτοια οπτική, κανένα τους δεν είχε να προσθέσει κάτι. Η ανάγκη εξασφάλισης της ευζωίας των γουρουνιών ήταν προφανής. Κι έτσι συμφώνησαν ομόφωνα ότι το γάλα και τα μήλα που έπεφταν από τον αέρα (όπως και όσα θα μάζευαν όταν ωρίμαζαν) θα προορίζονταν αποκλειστικά για τα γουρούνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΚΙ ΕΝΩ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΕΦΤΑΝΕ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ, ΤΑ ΝΕΑ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΣΤΗ ΦΑΡΜΑ των Ζώων είχαν διαδοθεί στη μισή κομητεία. Καθημερινά, ο Χιονόμπαλος και ο Ναπολέων έστελναν σμήνη περιστεριών με αποστολή να συγχρωτίζονται με τα ζώα που ζούσαν στις όμορες φάρμες, να τους εξιστορούν τα γεγονότα της Επανάστασης και να τους διδάξουν τη μελωδία του "Ζώα της Αγγλίας".

Όλο αυτό το διάστημα, ο κύριος Τζόουνς σπαταλούσε τον περισσότερο χρόνο της μέρας του στο Κόκκινο Λιοντάρι του Ουίλινγκτον, εκθέτοντας σε κάθε πρόθυμο ακροατή τα παράπονά του για την τερατώδη αδικία που είχε υποστεί, να τον διώξουν από την ίδια του τη φάρμα ένα μάτσο άχρηστα ζώα. Οι άλλοι κτηματίες συμμερίζονταν τον καημό του, στην αρχή όμως δεν τον βοήθησαν ιδιαίτερα. Κατά βάθος, ο καθένας τους ενδόμυχα αναρωτιόταν πώς θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί για δικό του όφελος τη συμφορά που είχε βρει τον Τζόουνς. Ευτυχώς που οι ιδιοκτήτες των δύο αγροκτημάτων που ήταν κοντά στη Φάρμα των Ζώων δεν τα πήγαιναν καλά μεταξύ τους. Το ένα αγρόκτημα, αυτό που ονομαζόταν Αλεποδάσος, ήταν μεγάλο, παραμελημένο και παλιομοδίτικο, ενώ τα δάση κόντευαν να το πνίξουν, τα βοσκοτόπια του είχαν εξαντλήσει τις δυνατότητές τους και οι φράχτες του ήταν σε άθλια κατάσταση. Ο ιδιοκτήτης του, ο κύριος Πίλκινκτον, ήταν ένας αδιάφορος κτηματίας ευγενικής καταγωγής, που περνούσε τον καιρό του με το κυνήγι ή το ψάρεμα, ανάλογα με την εποχή. Το άλλο αγρόκτημα, που ονομαζόταν

Μικρολίβαδο, ήταν μικρότερο και πιο καλοδιατηρημένο. Ιδιοκτήτης του ήταν ο κύριος Φρειδερίκος, ένας σκληροτράχηλος, δαιμόνιος τύπος, μονίμως μπλεγμένος σε δικαστικές διαμάχες και επίμονος διαπραγματευτής. Ετούτοι οι δύο έτρεφαν τόσο μεγάλη αντιπάθεια ο ένας για τον άλλον, που δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν στο παραμικρό, ακόμα κι αν αυτό ήταν προς όφελός τους.

Πάντως και οι δυο τους θορυβήθηκαν ιδιαίτερα από την εξέγερση στη Φάρμα των Ζώων και βάλθηκαν να εμποδίσουν τη διάδοση των νέων μεταξύ των ζώων τους. Στην αρχή προσποιήθηκαν ότι και μόνο η ιδέα να διαχειρίζονται τα ίδια τα ζώα μία φάρμα ήταν γελοία. Η ιστορία θα ξεθύμαινε σε ένα δεκαπενθήμερο, έτσι είπαν. Διέδωσαν ότι τα ζώα στη Φάρμα των Αφεντάδων (επέμεναν να την αποκαλούν Φάρμα των Αφεντάδων, δεν ανέχονταν καν το όνομα "Φάρμα των Ζώων") καυγάδιζαν συνέχεια μεταξύ τους και ότι σε λίγο θα πέθαιναν από την πείνα. Όταν ο καιρός πέρασε και τα ζώα προφανώς δεν πέθαναν από την πείνα, ο Φρειδερίκος και ο Πίλκινκτον άλλαξαν τροπάριο και άρχισαν να μιλάνε για την τρομερή αχρειότητα που βασίλευε στη Φάρμα των Ζώων. Άφησαν να κυκλοφορήσει η φήμη ότι τα ζώα επιδίδονταν σε κανιβαλισμό, αλληλοβασανίζονταν με πυρωμένα αλογοπέταλα και μοιράζονταν τα θηλυκά τους. Αυτά συνέβαιναν όταν κάποιος αψηφούσε τους νόμους της Φύσης, έλεγαν ο Φρειδερίκος και ο Πίλκινκτον.

Αυτές οι διαδόσεις όμως δεν έγιναν ποτέ απόλυτα πιστευτές. Φήμες για μια θαυμαστή φάρμα από όπου είχαν διωχτεί οι άνθρωποι και όπου τα ζώα διαχειρίζονταν τα συμφέροντά τους, εξακολουθούσαν να διαδίδονται αόριστα και διαστρεβλωμένα. Στη διάρκεια εκείνης της χρονιάς ένα κύμα αντιδραστικότητας κατέκλυσε όλη τη χώρα. Βόδια που έδειχναν πάντα τους υπακοή, ξαφνικά αγρίεψαν, πρόβατα γκρέμιζαν τους φράχτες και καταβρόχθιζαν το τριφύλλι, γελάδες κλωτσούσαν τις καρδάρες, άλογα έριχναν τους αναβάτες τους αντί να υπερπηδήσουν τα εμπόδια. Μα πάνω απ' όλα, η μελωδία αλλά και οι λέξεις του "Ζώα της Αγγλίας" είχαν γίνει πασίγνωστες, έχοντας διαδοθεί με εκπληκτική ταχύτητα. Οι άνθρωποι δεν έκρυβαν την οργή τους όταν άκουγαν το συγκεκριμένο τραγούδι, παρότι προσποιούνταν ότι το έβρισκαν εντελώς γελοίο. Έλεγαν μάλιστα πως δεν μπορούσαν να καταλάβουν

πώς ακόμα και τα ζώα τραγουδούσαν τέτοιο σκουπιδαριό. Όποιο ζώο συλλαμβανόταν να το τραγουδάει, μαστιγωνόταν επιτόπου. Και όμως, το τραγούδι ήταν αδύνατον να περιοριστεί. Τα κοτσύφια το σφύριζαν στους φράχτες, τα περιστέρια το κουκούβιζαν στις φτελιές, έμοιαζε να έχει ενσωματωθεί στο σφυροκόπημα των σιδηρουργών και στον ήχο της Κυριακάτικης καμπάνας. Κι όταν οι άνθρωποι το άκουγαν, μέσα τους έτρεμαν, γιατί ήταν σαν να άκουγαν την προφητεία της δικής τους καταστροφής.

Νωρίς τον Οκτώβριο, όταν πια τα δημητριακά είχαν κοπεί και στοιβαχτεί και ένα μέρος τους είχε ήδη αλωνιστεί, ένα σμήνος περιστέρια κατέφθασε με φούρια στην αυλή της Φάρμας των Ζώων. Ο Τζόουνς και οι άντρες του μαζί με πέντε έξι άλλους από το Αλεποδάσος και το Μικρολίβαδο, είχαν περάσει την κεντρική πύλη με τις πέντε αμπάρες και βρίσκονταν στο δρομάκι που έβγαζε στη φάρμα. Όλοι τους κρατούσαν στειλιάρια, εκτός από τον Τζόουνς, που προπορευόταν κραδαίνοντας ένα όπλο. Προφανώς σκόπευαν να ανακαταλάβουν τη φάρμα.

Τα ζώα περίμεναν από καιρό πως κάτι τέτοιο θα συνέβαινε, γι' αυτό είχαν προετοιμαστεί. Ο Χιονόμπαλος είχε μελετήσει ένα παλιό βιβλίο που είχε βρει στην αγροικία και που μιλούσε για τις εκστρατείες του Ιούλιου Καίσαρα, οπότε χρήστηκε επικεφαλής, υπεύθυνος της άμυνας. Οι διαταγές του εκτελέστηκαν άμεσα, και τα ζώα πήραν θέση μέσα σε ελάχιστο χρόνο.

Καθώς οι άνθρωποι πλησίαζαν τα κτίσματα της φάρμας, ο Χιονόμπαλος εξαπέλυσε την πρώτη επίθεση. Όλα τα περιστέρια, τριάντα πέντε συνολικά, πέταξαν πάνω από τα κεφάλια των αντρών και τους γέμισαν κουτσουλιές. Κι όσο εκείνοι πάλευαν να τα αντιμετωπίσουν, οι χήνες, που κρυβόντουσαν στον φράχτη, όρμησαν κατά πάνω τους κι άρχισαν να τους τσιμπάνε με μανία στις γάμπες. Φυσικά, επρόκειτο για παραπλανητική τακτική, μόνο και μόνο για να επικρατήσει μια ανακατωσούρα. Οι άντρες απώθησαν με ευκολία τις χήνες χρησιμοποιώντας τα στειλιάρια τους. Τότε, ο Χιονόμπαλος εξαπέλυσε τη δεύτερη επίθεση. Η Μιούριελ μαζί με όλα τα πρόβατα και επικεφαλής τον Χιονόμπαλο όρμησαν σπρώχνοντας και κουτουλώντας, ενώ ο Βενιαμίν χτυπούσε απανωτά με τις μικρές του οπλές. Για μια ακόμη φορά, οι άντρες με τα στειλιάρια και τις πεταλωμένες μπότες αποδείχτηκαν πιο δυνατοί. Ώσπου

ξαφνικά, ο Χιονόμπαλος έβγαλε ένα γρύλισμα, το σύνθημα της υποχώρησης, οπότε όλα τα ζώα υποχώρησαν τρέχοντας γρήγορα πίσω στην αυλή.

Οι άντρες κραύγασαν θριαμβευτικά νομίζοντας πως οι εχθροί τους το είχαν βάλει στα πόδια. Σαν ένα μπουλούκι τούς πήραν στο κατόπι, αυτό όμως ήταν που περίμενε και ο Χιονόμπαλος. Με το που μπήκαν όλοι τους στην αυλή, τα τρία άλογα, οι τρεις αγελάδες και τα υπόλοιπα γουρούνια, που παραφύλαγαν στο βουστάσιο, πετάχτηκαν ξαφνικά και τους έκοψαν το δρόμο. Τότε ο Χιονόμπαλος έδωσε το σύνθημα για την επίθεση χιμώντας πρώτος καταπάνω στον Τζόουνς. Εκείνος σήκωσε το όπλο του και πυροβόλησε. Τα σκάγια χάραξαν την πλάτη του Χιονόμπαλου και το αίμα κύλησε ρυάκι, ενώ ένα πρόβατο έπεσε νεκρό. Ο Χιονόμπαλος όμως δεν ανέκοψε την επίθεσή του, και έπεσε με όλο του το βάρος στα πόδια του Τζόουνς κάνοντάς τον να σκάσει σε έναν σωρό κοπριάς. Το όπλο τού έφυγε από τα χέρια. Το πιο τρομακτικό θέαμα όμως ήταν ο Παλαιστής καθώς σηκωνόταν στα πίσω του πόδια και χτυπούσε λυσσαλέα με τις πεταλωμένες οπλές του. Το πρώτο του χτύπημα ξάπλωσε αναίσθητο στη λάσπη έναν σταβλίτη από το Αλεποδάσος. Τότε, αρκετοί άντρες αποθαρρύνθηκαν, πέταξαν τα στειλιάρια και προσπάθησαν να το σκάσουν πανικόβλητοι, ενώ τα ζώα τούς κυνηγούσαν γύρω γύρω στην αυλή, τους κουτούλαγαν με τα κέρατά τους, τους δάγκωναν, τους τσαλαπατούσαν. Ούτε ένα ζώο δεν έμεινε παραπονεμένο, όλα τους πήραν εκδίκηση, το καθένα με τον τρόπο του. Ακόμα και η γάτα πήδηξε ξαφνικά από τη στέγη, προσγειώθηκε στους ώμους ενός γελαδάρη κι έμπηξε τα νύχια της στον λαιμό του, με αποτέλεσμα ο άντρας να ουρλιάξει από τον πόνο. Κάποια στιγμή οι άνθρωποι βρήκαν την ευκαιρία να το σκάσουν από την αυλή και σαν το μπουλούκι έτρεξαν προς τη δημοσιά. Κι έτσι, μέσα σε πέντε λεπτά από την εισβολή τους, τρέπονταν σε φυγή πηγαίνοντας από εκεί που ήρθαν. Ένα σμήνος χήνες τούς πήραν στο κατόπι με κοροϊδίες και ραμφίσματα.

Όλοι οι άντρες έφυγαν, όλοι εκτός από έναν. Στην αυλή ο Παλαιστής ψηλαφούσε με την οπλή του τον σταβλίτη, που ήταν μπρούμυτα στη λάσπη, προσπαθώντας να τον γυρίσει ανάσκελα, μα το παλικάρι δεν κουνιόταν.

«Είναι πεθαμένος» είπε λυπημένος ο Παλαιστής. «Δεν είχα πρόθεση να τον σκοτώσω. Λησμόνησα ότι φορούσα αλογοπέταλα. Ποιος θα πιστέψει πως δεν είχα τέτοια πρόθεση;»

«Δεν χωράνε συναισθηματισμοί, σύντροφε!» έσκουξε ο Χιονόμπαλος ενώ το αίμα έσταζε ακόμα από τις πληγές του. «Έτσι είναι ο πόλεμος. Ο άνθρωπος είναι καλός μόνο πεθαμένος».

«Δεν θέλω να σκοτώνω, ακόμα κι αν πρόκειται για ανθρώπους» είπε ξανά ο Παλαιστής, και τα μάτια του γέμισαν δάκρυα.

«Πού είναι η Μόλυ;» ρώτησε έκπληκτος κάποιος.

Πράγματι, η Μόλυ ήταν άφαντη. Για μια στιγμή επικράτησε αναστάτωση ανάμεσα στα ζώα, καθώς φοβήθηκαν ότι μπορεί οι άντρες να της είχαν κάνει κακό ή ακόμα και να την είχαν απαγάγει. Στο τέλος όμως τη βρήκαν να κρύβεται στον στάβλο της με το κεφάλι χωμένο στο σανό του ντορβά της. Με το που εκπυρσοκρότησε το όπλο, η φοράδα, τρομαγμένη, είχε τραπεί σε φυγή. Όταν τα ζώα γύρισαν ξανά στην αυλή, διαπίστωσαν πως ο σταβλίτης, που ήταν απλά αναίσθητος, είχε συνέλθει και είχε γίνει καπνός.

Τα ζώα μαζεύτηκαν μέσα στην τρελή χαρά κι εξιστορούσαν το ένα στο άλλο τα κατορθώματά τους φωνάζοντας για να ακουστούν. Μια αυτοσχέδια γιορτή στήθηκε στη στιγμή για τα επινίκια. Ύψωσαν τη σημαία και τραγούδησαν το "Ζώα της Αγγλίας" για ώρα. Μετά κήδεψαν με τιμές το πρόβατο που είχε σκοτωθεί, και στον τάφο του φύτεψαν μια τσαπουρνιά. Ο Χιονόμπαλος έβγαλε έναν σύντομο λόγο τονίζοντας πόσο αναγκαίο ήταν να είναι έτοιμο κάθε ζώο να θυσιάσει τη ζωή του για τη Φάρμα των Ζώων.

Τα ζώα πήραν ομόφωνα την απόφαση να καθιερώσουν ένα στρατιωτικό παράσημο που το ονόμασαν "Ηρωικό Ζώο Πρώτης Τάξης" και το οποίο απονεμήθηκε επιτόπου στον Χιονόμπαλο και τον Παλαιστή. Το παράσημο ήταν ένα χάλκινο μετάλλιο (πράγματι, υπήρχαν κάποια μπρούτζινα μπιχλιμπίδια στην αποθήκη των ιπποσκευών) και μπορούσαν να το φορέσουν τις Κυριακές και τις γιορτές. Καθιερώθηκε επίσης και το "Ηρωικό Ζώο Δεύτερης Τάξης", το οποίο απονεμήθηκε μεταθανάτια στο νεκρό πρόβατο.

Ακολούθησε μια μακροσκελής συζήτηση σχετικά με το όνομα που θα έπαιρνε η μάχη. Στο τέλος την ονόμασαν "Η Μάχη του Βουστάσιου", μια και εκεί είχε στηθεί η ενέδρα. Το όπλο του κυρίου Τζόουνς το βρήκαν πεταμένο μέσα στη λάσπη, κι όλοι γνώριζαν πως υπήρχαν αρκετές σφαίρες μέσα στην αγροικία. Κι έτσι αποφάσισαν να στήσουν το όπλο στη βάση του ιστού της σημαίας, σαν οπλοπολυβόλο, και να πυροβολούν δύο φορές τον χρόνο –μία στις δώδεκα Οκτωβρίου, την επέτειο της Μάχης του Βουστάσιου, και μία την παραμονή του Αϊ Γιάννη, επέτειο της Επανάστασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΟΣΟ ΚΟΝΤΟΖΥΓΩΝΕ Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ, Η ΜΟΛΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣΕ ΟΛΟ ΚΑΙ περισσότερα προβλήματα. Αργούσε στη δουλειά το πρωί, με τη δικαιολογία ότι είχε παρακοιμηθεί, και παραπονιόταν ότι τη βασάνιζαν κάτι μυστηριώδεις πόνοι, παρότι η όρεξή της είχε μείνει ανεπηρέαστη. Σε κάθε ευκαιρία, το έσκαγε από τη δουλειά και πήγαινε στη στέρνα όπου καθόταν και κοιτούσε σαν χαζή την αντανάκλασή της στο νερό. Κυκλοφορούσαν όμως και φήμες για πιο σοβαρά πράγματα. Μια μέρα, καθώς η Μόλυ βόλταρε αμέριμνα στην αυλή παίζοντας με την πυκνή της ουρά και μασουλώντας ένα άχυρο, την πλησίασε η Τριφυλλιά.

«Μόλυ!» της είπε. «Έχω κάτι πολύ σοβαρό να σου πω. Σήμερα το πρωί σε είδα που κοίταζες πάνω από τον φράχτη που χωρίζει τη Φάρμα των Ζώων από το Αλεποδάσος. Από την άλλη μεριά του φράχτη στεκόταν ένας από τους άντρες του κυρίου Πίλκινκτον. Εγώ βρισκόμουν μακριά, αλλά είμαι σχεδόν σίγουρη πως είδα που σου μιλούσε, και εσύ τον άφησες να σου χαϊδέψει τη μουσούδα. Τι σημαίνουν όλα αυτά, Μόλυ;»

«Δεν με χάιδεψε! Δεν ήμουν εγώ! Λες ψέματα!» φώναξε η Μόλυ σκαλίζοντας νευρικά το χώμα.

«Μόλυ! Κοίταξέ με στα μάτια. Μου δίνεις τον λόγο σου ότι εκείνος ο άντρας δεν σου χάιδεψε τη μουσούδα;»

«Ψέματα!» ξαναείπε η Μόλυ, δεν μπορούσε όμως να κοιτάξει την Τριφυλλιά κατάματα. Την επόμενη στιγμή τής έστρεψε τα νώτα κι έφυγε καλπάζοντας.

Μια σκέψη πέρασε από το μυαλό της Τριφυλλιάς. Χωρίς να πει κουβέντα στους άλλους, πήγε στον στάβλο της Μόλυ κι ανακάτεψε το άχυρο με την οπλή της. Κι εκεί μέσα βρήκε ένα βουναλάκι κύβους ζάχαρη κι ένα σωρό κορδέλες διαφορετικών χρωμάτων.

Τρεις μέρες αργότερα, η Μόλυ εξαφανίστηκε. Πέρασαν βδομάδες και κανείς δεν γνώριζε τι είχε απογίνει, ώσπου τα περιστέρια έδωσαν αναφορά ότι την είχαν δει στην άλλη πλευρά του Ουίλινγκτον. Ήταν ζεμένη σε μια δίτροχη μαυροκόκκινη άμαξα έξω από ένα καπηλειό. Ένας χοντρός κοκκινομούρης με καρό παντελόνια και γκέτες τής χαϊδολογούσε το μουσούδι και την τάιζε ζάχαρη. Το τρίχωμά της ήταν φρεσκοπεριποιημένο και της είχαν δέσει μια κόκκινη κορδέλα στο τσουλούφι. Έμοιαζε κατευχαριστημένη, έτσι είπαν τα περιστέρια. Κανένα από τα ζώα δεν αναφέρθηκε ποτέ ξανά στη Μόλυ.

Τον Ιανουάριο ο καιρός αγρίεψε. Η γη πέτρωσε και ήταν αδύνατον να δουλευτούν τα χωράφια. Αλλεπάλληλες συγκεντρώσεις πραγματοποιούνταν στη μεγάλη σιταποθήκη, και τα γουρούνια κατάστρωναν το πλάνο των εργασιών της άνοιξης. Είχε γίνει καθολικά αποδεκτό ότι τα γουρούνια, που εμφανώς υπερείχαν σε εξυπνάδα, θα αποφάσιζαν για την τακτική διαχείρισης και οργάνωσης της φάρμας. Οι αποφάσεις τους θα έπρεπε να επικυρωθούν από την πλειοψηφία των ζώων μέσω ψηφοφορίας. Αυτή η διευθέτηση θα μπορούσε να λειτουργήσει ικανοποιητικά, αν δεν υπήρχαν οι διαφωνίες ανάμεσα στον Χιονόμπαλο και τον Ναπολέοντα. Ετούτοι οι δύο διαφωνούσαν και στο παραμικρό. Αν ο ένας τους πρότεινε να σπείρουν περισσότερο κριθάρι, ήταν σίγουρο πως ο άλλος θα απαιτούσε να σπείρουν περισσότερη βρώμη, κι αν ο ένας τους έλεγε πως κάποια συγκεκριμένα χωράφια ήταν κατάλληλα για να φυτέψουν λάχανα, ο άλλος θα δήλωνε πως αυτά τα χωράφια δεν έκαναν παρά μόνο για γογγύλια. Ο καθένας είχε το σκεπτικό του, και οι κόντρες ανάμεσά τους ήταν συχνές. Στις Συνάξεις, ο Χιονόμπαλος έπαιρνε συχνά την πλειοψηφία με το μέρος του χάρη στους πνευματώδεις λόγους του. Τις υπόλοιπες φορές ο Ναπολέων υπερτερούσε χάρη στην ικανότητά του να κερδίζει υποστηρικτές. Μάλιστα απολάμβανε ιδιαίτερης

εκτίμησης ανάμεσα στα πρόβατα. Τελευταία, τα πρόβατα είχαν αποκτήσει τη συνήθεια να βελάζουν το "τα τετράποδα καλά, τα δίποδα κακά" σε άσχετο χρόνο, και συχνά διέκοπταν τις Συνάξεις με αυτόν τον τρόπο. Είχε παρατηρηθεί ότι προτιμούσαν να διακόπτουν βελάζοντας "τα τετράποδα καλά, τα δίποδα κακά" στα κρίσιμα σημεία των ομιλιών του Χιονόμπαλου. Ο Χιονόμπαλος είχε μελετήσει επισταμένα κάποια παλιά τεύχη του "Κτηματίας και Κτηνοτρόφος", τα οποία είχε βρει στην αγροικία, και είχε καταστρώσει μια πληθώρα σχεδίων για να βελτιώσει και να καινοτομήσει στη φάρμα. Μιλούσε με πολυμάθεια για το αρδευτικό σύστημα στους αγρούς, την ενσίρωση των τροφών, τη λίπανση, και είχε επεξεργαστεί ένα πολύπλοκο σχέδιο, ώστε όλα τα ζώα να αποθέτουν την κοπριά τους απευθείας στα χωράφια, σε διαφορετικό σημείο κάθε μέρα, κι έτσι να αποφεύγουν τον κόπο της μεταφοράς. Ο Ναπολέων δεν είχε δικό του σχέδιο να αντιπροτείνει παρά δήλωνε, για να κερδίσει χρόνο, ότι οι προτάσεις του Χιονόμπαλου δεν θα έφερναν κανένα αποτέλεσμα. Η πιο μεγάλη τους αντιπαράθεση όμως υπήρξε το θέμα του ανεμόμυλου.

Στο μεγάλο λιβάδι, όχι πολύ μακριά από τα κτίσματα της φάρμας, το έδαφος σχημάτιζε ένα λοφάκι, κι αυτό το σημείο ήταν το υψηλότερο της φάρμας. Ο Χιονόμπαλος, αφού έκανε μια επιτόπια επιθεώρηση, δήλωσε ότι ήταν ιδανικό για την κατασκευή ενός ανεμόμυλου, ο οποίος θα μπορούσε να λειτουργήσει με γεννήτρια και να προμηθεύει τη φάρμα με ηλεκτρική ενέργεια. Κι έτσι θα είχαν φωτισμό στα παχνιά τους, ζεστασιά τον χειμώνα και επίσης θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ένα κυκλικό πριόνι, ένα αλωνιστικό μηχάνημα, ένα κοπτικό και μια ηλεκτρική μηχανή αρμέγματος. Τα ζώα ούτε που είχαν ξανακούσει για όλα αυτά (γιατί η φάρμα ήταν παρωχημένη και διέθετε μόνο τα στοιχειώδη μηχανήματα) και είχαν μείνει με ανοιχτό το στόμα όση ώρα ο Χιονόμπαλος περιέγραφε εικόνες φανταστικών μηχανών που θα έβγαζαν τη δουλειά τους, ενώ αυτά θα έβοσκαν αμέριμνα στους αγρούς ή θα βελτίωναν το πνεύμα τους με διάβασμα και συζητήσεις.

Μέσα σε λίγες εβδομάδες, ο Χιονόμπαλος είχε επεξεργαστεί μέχρι κεραίας τα σχέδια του ανεμόμυλου. Οι τεχνικές λεπτομέρειες είχαν αντληθεί κατά κύριο λόγο από τρία βιβλία που ανήκαν στον κύριο Τζόουνς –"Χίλιες Χρήσιμες Κατασκευές για το Σπίτι", "Χτίστο μόνος σου" και "Ηλεκτρισμός για

Αρχάριους''. Ο Χιονόμπαλος χρησιμοποιούσε για γραφείο του το υπόστεγο όπου κάποτε στεγάζονταν τα εκκολαπτήρια. Ο χώρος διέθετε ένα λείο ξύλινο πάτωμα, κατάλληλο για να σχεδιάζει επάνω του. Έμενε απομονωμένος εκεί μέσα για ώρες. Κρατώντας ανοιχτά τα βιβλία με μια πέτρα και με ένα κομμάτι κιμωλία ανάμεσα στα δάχτυλα της οπλής του, πηγαινοερχόταν φουριόζος και σχεδίαζε τη μία γραμμή μετά την άλλη γρυλλίζοντας συνεπαρμένος. Βαθμιαία τα σχέδια εξελίχθηκαν σε έναν δαίδαλο στροφάλων και γραναζιών, που κάλυπτε πάνω από το μισό πάτωμα. Τα άλλα ζώα έβρισκαν τα σχέδια εντελώς ακατανόητα αλλά πολύ εντυπωσιακά, και όλα τους κατέφθαναν για να τους ρίξουν μια ματιά τουλάχιστον μία φορά την ημέρα. Ως και οι κότες και οι πάπιες ερχόντουσαν, προσεκτικά μη και πατήσουν τα σημάδια της κιμωλίας. Μόνο ο Ναπολέων ήταν αδιάφορος. Από την αρχή είχε εναντιωθεί στον ανεμόμυλο. Μια μέρα, πάντως, κατέφθασε απροειδοποίητα για να εξετάσει τα σχέδια. Έκανε, πομπώδης, ένα γύρο το υπόστεγο, κοίταξε εξονυχιστικά τα σχέδια, ρουθούνισε μια δυο φορές από πάνω τους και μετά στάθηκε για λίγο αξιολογώντας τα με την άκρη των ματιών του. Ξαφνικά, σήκωσε το πόδι του, κατούρησε τα σχέδια και έφυγε χωρίς να πει λέξη.

Όλη η φάρμα ήταν διχασμένη σχετικά με το θέμα του ανεμόμυλου. Ο Χιονόμπαλος δεν αρνιόταν ότι η κατασκευή του θα ήταν μια δύσκολη επιχείρηση. Θα έπρεπε να κουβαλήσουν πέτρες και να φτιάξουν τοίχους, μετά να κατασκευάσουν τα πανιά και ακόμα πιο μετά θα χρειάζονταν γεννήτριες και καλώδια. (Πώς θα τα προμηθεύονταν, ο Χιονόμπαλος δεν γνώριζε). Επέμενε όμως πως το έργο μπορούσε να ολοκληρωθεί μέσα σε ένα χρόνο. Κι έπειτα, διευκρίνισε, θα γλύτωναν τόσο κόπο που όλα τα ζώα θα δούλευαν μόνο τρεις ημέρες την εβδομάδα. Ο Ναπολέων, από την άλλη μεριά, αντέτεινε ότι η άμεση ανάγκη τους ήταν να αυξήσουν την παραγωγή τροφής και αν έχαναν τον χρόνο τους με τον ανεμόμυλο, θα πέθαιναν όλοι από την πείνα. Τα ζώα χωρίστηκαν σε δύο φατρίες με το σύνθημα ''Ψήφο στον Χιονόμπαλο και την τριήμερη εργασία'' και ''Ψήφο στον Ναπολέοντα και τον γεμάτο ντορβά''. Ο Βενιαμίν ήταν το μόνο ζώο που δεν πήρε το μέρος κανενός. Αρνιόταν να πιστέψει ότι η τροφή θα περίσσευε ή ότι ο ανεμόμυλος θα λιγόστευε τη δουλειά

τους. Με ανεμόμυλο ή χωρίς, έλεγε, η ζωή θα κυλούσε όπως πάντα –δηλαδή, άσχημα.

Πέρα από τις διαφωνίες σχετικά με τον ανεμόμυλο, υπήρχε και το θέμα της άμυνας της φάρμας. Όλοι είχαν συνειδητοποιήσει πως οι άνθρωποι, αν και είχαν ηττηθεί στη Μάχη του Βουστάσιου, ίσως να έκαναν μια πιο αποφασιστική προσπάθεια να ανακαταλάβουν τη φάρμα και να επαναφέρουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς του κυρίου Τζόουνς. Κι είχαν κάθε λόγο να το κάνουν, καθώς τα νέα της ήττας τους είχαν διαδοθεί σε όλη την ύπαιθρο και τα ζώα στις γειτονικές φάρμες είχαν γίνει πιο νευρικά από ποτέ. Ως συνήθως, ο Χιονόμπαλος και ο Ναπολέων διαφωνούσαν. Σύμφωνα με τον Ναπολέοντα, αυτό που έπρεπε να κάνουν τα ζώα ήταν να εξασφαλίσουν όπλα και να εκπαιδευτούν ώστε να τα χειρίζονται. Σύμφωνα με τον Χιονόμπαλο, θα έπρεπε να στείλουν ακόμα περισσότερα περιστέρια και να υποκινήσουν εξεγέρσεις και στις γειτονικές φάρμες. Ο ένας επιχειρηματολογούσε λέγοντας πως αν δεν μπορούσαν να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους, θα έχαναν την ελευθερία τους, ο άλλος αντέτεινε ότι αν γινόντουσαν εξεγέρσεις παντού, δεν υπήρχε λόγος να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους. Τα ζώα άκουσαν πρώτα τον Ναπολέοντα και μετά τον Χιονόμπαλο, μα δεν μπορούσαν να αποφασίσουν ποιο ήταν το σωστό. Στην πραγματικότητα, συμφωνούσαν πάντα με όποιον μιλούσε εκείνη τη στιγμή.

Τελικά έφτασε η μέρα που τα σχέδια του Χιονόμπαλου ολοκληρώθηκαν. Στη Σύναξη της επόμενης Κυριακής θα έμπαινε σε ψηφοφορία το αν θα ξεκινούσε ή όχι το χτίσιμο του ανεμόμυλου. Όταν τα ζώα μαζεύτηκαν στη μεγάλη σιταποθήκη, ο Χιονόμπαλος σηκώθηκε και παρότι ήταν στιγμές που τον διέκοπτε το βέλασμα των προβάτων, ανέπτυξε για ποιους λόγους έπρεπε να υποστηρίξουν την κατασκευή του ανεμόμυλου. Μετά σηκώθηκε για να απαντήσει ο Ναπολέων. Είπε πολύ ήρεμα ότι ο ανεμόμυλος ήταν ανοησίες και θα συμβούλευε να τον καταψηφίσουν, και κάθισε αμέσως στη θέση του. Δεν μίλησε ούτε τριάντα δευτερόλεπτα και έδειχνε αδιάφορος για την εντύπωση που είχε προκαλέσει. Αμέσως ο Χιονόμπαλος σηκώθηκε βιαστικά και φωνάζοντας στα πρόβατα να ησυχάσουν, μια και είχαν αρχίσει να βελάζουν ξανά, έκανε μια συγκινητική έκκληση υπέρ του ανεμόμυλου. Μέχρι στιγμής, τα ζώα ήταν

μοιρασμένα εξ ίσου στις δύο παρατάξεις, αλλά τώρα τα παρέσυρε η ευφράδεια του Χιονόμπαλου, ο οποίος περιέγραφε με λαμπρά χρώματα το μέλλον της Φάρμας των Ζώων όπως προμηνυόταν όταν η βαριά δουλειά θα έφευγε από τις πλάτες τους. Η φαντασία του είχε αφήσει πίσω της τα απλά μηχανήματα που έκοβαν το άχυρο και τα γογγύλια. Ο ηλεκτρισμός, είπε, θα έδινε ενέργεια σε θεριστικές μηχανές, άροτρα, σβάρνες, καρούλια, κι ακόμη θα προμήθευε ρεύμα για τον φωτισμό των παχνιών, ζεστό και κρύο νερό και θέρμανση. Ολοκληρώνοντας την ομιλία του, δεν υπήρχε καμία αμφιβολία σχετικά με το πού θα πήγαιναν οι ψήφοι των ζώων. Εκείνη όμως τη στιγμή σηκώθηκε ο Ναπολέων και, ρίχνοντας μια λοξή ματιά στον Χιονόμπαλο, έβγαλε έναν στριγκό ήχο, που όμοιό του δεν είχε ξανακούσει κανείς τους.

Αμέσως ακούστηκαν τρομερά γαβγίσματα απ' έξω, και εννιά πελώρια σκυλιά που φορούσαν περιλαίμια με καρφιά εισέβαλαν στην αποθήκη. Όρμησαν κατευθείαν στον Χιονόμπαλο, που μόλις που πρόλαβε να πηδήξει και να γλυτώσει από τα κοφτερά τους δόντια. Το έσκασε από την πόρτα ενώ τα σκυλιά τον πήραν στο κατόπι. Γεμάτα έκπληξη και φόβο, τα ζώα μαζεύτηκαν στην πόρτα για να παρακολουθήσουν την έκβαση του κυνηγητού. Ο Χιονόμπαλος έτρεχε στον μεγάλο βοσκότοπο που έβγαζε στη δημοσιά. Έτρεχε με όλες του τις δυνάμεις, αλλά τα σκυλιά τον είχαν σχεδόν φτάσει. Ξάφνου, γλίστρησε και φάνηκε πως τα σκυλιά θα τον αρπάζανε, όμως σηκώθηκε ξανά τρέχοντας ακόμα πιο γρήγορα, αλλά και πάλι τα σκυλιά φαινόταν ότι τον έφταναν. Ένα από αυτά παραλίγο να του δαγκώσει την ουρά, μα ο Χιονόμπαλος πρόλαβε και την τράβηξε. Με μια τελευταία προσπάθεια και σχεδόν μηδαμινή απόσταση από τους διώκτες του, έδωσε ένα σάλτο, πέρασε από μια τρύπα του φράκτη και δεν τον ξαναείδε κανείς.

Τα ζώα σούρθηκαν ξανά στην αποθήκη βουβά και τρομοκρατημένα. Αμέσως επέστρεψαν και τα σκυλιά τρέχοντας με μεγάλα άλματα. Στην αρχή κανείς δεν μπορούσε να καταλάβει από πού είχαν εμφανιστεί αυτά τα πλάσματα, σύντομα όμως λύθηκε η απορία τους: ήταν τα κουτάβια που ο Ναπολέων είχε αρπάξει από τις μανάδες τους, αυτά που μεγάλωνε μυστικά. Παρότι δεν είχαν ακόμα ενηλικιωθεί, ήταν τεράστια σκυλιά, άγρια σαν λύκοι. Είχαν τον Ναπολέοντα από κοντά και του κουνούσαν την ουρά με τον ίδιο

τρόπο που τα άλλα σκυλιά είχαν συνηθίσει να κουνάνε την ουρά τους στον κύριο Τζόουνς.

Ο Ναπολέων, με τα σκυλιά να τον ακολουθούν, είχε τώρα ανέβει στην εξέδρα όπου κάποτε είχε σταθεί για να βγάλει λόγο ο γέρο Ταγματάρχης. Ανακοίνωσε ότι από εδώ και πέρα, οι Κυριακάτικες Μαζώξεις καταργούνταν. Δεν ήταν απαραίτητες, μόνο χάσιμο χρόνου έφερναν, έτσι είπε. Στο μέλλον όλα τα θέματα σχετικά με τη λειτουργία της φάρμας θα τα διευθετούσε μια ειδική επιτροπή γουρουνιών, της οποίας πρόεδρος θα ήταν ο ίδιος. Αυτή η επιτροπή θα έκανε κατ' ιδίαν συναντήσεις και κατόπιν θα ανακοίνωνε τις αποφάσεις της δημόσια. Τα ζώα θα συνέχιζαν να μαζεύονται τα Κυριακάτικα πρωινά για την έπαρση της σημαίας, όπως και για να τραγουδάνε το "Ζώα της Αγγλίας" και να λαμβάνουν τις εντολές της εβδομάδας. Απαγορευόταν κάθε άλλη δημόσια συζήτηση.

Παρά το σοκ που είχαν υποστεί από την εκδίωξη του Χιονόμπαλου, τα ζώα δυσαρεστήθηκαν από αυτή την ανακοίνωση. Πολλά από αυτά δεν το είχαν σε τίποτα να διαμαρτυρηθούν, αν μπορούσαν να βρουν τα κατάλληλα επιχειρήματα. Ακόμα και ο Παλαιστής έδειχνε προβληματισμένος. Έριξε τα αυτιά του προς τα πίσω, τίναξε τη φράντζα του και προσπάθησε να βάλει σε μια τάξη τις σκέψεις του, στο τέλος όμως δεν μπόρεσε να σκεφτεί τίποτα για να πει. Κάποια από τα γουρούνια όμως διέθεταν περισσότερη ευγλωττία. Τέσσερα νεαρά από αυτά, που καθόντουσαν μπροστά μπροστά, ξέσπασαν σε σκουξίματα αποδοκιμασίας και πετάχτηκαν να πάρουν τον λόγο όλα μαζί. Ξαφνικά όμως τα σκυλιά, που στεκόντουσαν δίπλα στον Ναπολέοντα, γρύλισαν τόσο απειλητικά που τα γουρούνια σώπασαν και έκατσαν ξανά στη θέση τους. Τότε τα πρόβατα ξέσπασαν σε ένα εκκωφαντικό βέλασμα με το χαρακτηριστικό "Τα τετράποδα καλά, τα δίποδα κακά", που κράτησε σχεδόν ένα τέταρτο της ώρας και έβαλε τέλος σε κάθε περαιτέρω διαμαρτυρία.

Λίγο μετά, ο Σκούχτης έκανε τον γύρο της φάρμας για να εξηγήσει στους υπόλοιπους τη νέα κατάσταση των πραγμάτων.

«Σύντροφοι!» είπε. «Θέλω να πιστεύω ότι κάθε ζώο εδώ μέσα εκτιμάει τη θυσία που έκανε ο Σύντροφος Ναπολέων, αναλαμβάνοντας ο ίδιος το βάρος της παραπάνω εργασίας. Μη φανταστείτε, σύντροφοι, ότι η αρχηγεία είναι

ευχαρίστηση! Αντιθέτως, είναι μια σοβαρή και βαριά ευθύνη. Κανείς δεν πιστεύει τόσο ακράδαντα όσο ο Σύντροφος Ναπολέων ότι όλα τα ζώα είναι ίσα. Θα ήταν ιδιαίτερα ευτυχής αν παίρνατε εσείς τις αποφάσεις που σας αφορούν. Ίσως όμως κάποιες φορές να παίρνατε λανθασμένες αποφάσεις, σύντροφοι, και τότε πού θα καταλήγαμε; Ας υποθέσουμε ότι είχατε αποφασίσει να ακολουθήσετε τον Χιονόμπαλο και τα τρελά του σχέδια για ανεμόμυλους – τον Χιονόμπαλο, που όπως πια διαπιστώσαμε είναι χειρότερος από εγκληματία!»

«Πολέμησε γενναία στη Μάχη του Βουστάσιου» είπε κάποιος.

«Δεν αρκεί η γενναιότητα» είπε ο Σκούχτης. «Η πίστη και η υπακοή είναι πολύ πιο σημαντικές. Και, όσον αφορά τη Μάχη του Βουστάσιου, πιστεύω ότι θα έρθει ο καιρός που θα ανακαλύψουμε ότι ο ρόλος του Χιονόμπαλου μεγαλοποιήθηκε. Πειθαρχία, σύντροφοι, σιδερένια πειθαρχία! Αυτό είναι το σύνθημα του σήμερα. Μια λάθος κίνηση, και οι εχθροί μας θα βρεθούν μπροστά μας. Σίγουρα, δεν θέλετε να γυρίσει πίσω ο Τζόουνς, σύντροφοι!»

Για μία ακόμη φορά αυτό το επιχείρημα δεν αμφισβητήθηκε. Και βέβαια δεν ήθελαν να γυρίσει ο Τζόουνς. Αν οι Κυριακάτικες συζητήσεις ήταν αφορμή να ξαναέρθει ο Τζόουνς, τότε ας σταματούσαν οι συζητήσεις. Ο Παλαιστής, που στο μεταξύ είχε τον χρόνο να βάλει τις σκέψεις του σε μια σειρά, εξέφρασε το κοινό αίσθημα λέγοντας: «Αν το λέει ο Σύντροφος Ναπολέων, τότε θα είναι σωστό». Και από εκείνη τη στιγμή υιοθέτησε το ρητό "Ο Ναπολέων έχει πάντα δίκιο" μαζί με το προσωπικό του ρητό: "Θα δουλέψω σκληρότερα".

Ο καιρός είχε πια καλυτερέψει, και άρχισε το ανοιξιάτικο όργωμα. Η αποθήκη όπου ο Χιονόμπαλος είχε κάνει τα σχέδια του ανεμόμυλου σφαλίστηκε, και όλοι υπέθεσαν ότι τα σχέδια είχαν σβηστεί από το πάτωμα. Κάθε Κυριακή πρωί στις δέκα η ώρα, τα ζώα μαζεύονταν στη μεγάλη σιταποθήκη για να λάβουν τις εντολές της εβδομάδας. Το κρανίο του γέρο Ταγματάρχη, άσαρκο πια, ξεθάφτηκε από τον οπωρώνα και στήθηκε σε έναν πάσαλο στη βάση του ιστού της σημαίας, δίπλα στο όπλο. Μετά την έπαρση της σημαίας, τα ζώα έπρεπε να περάσουν το ένα πίσω από το άλλο μπροστά από το κρανίο και να αποτίσουν φόρο τιμής προτού μπουν στη σιταποθήκη. Τώρα πια δεν καθόντουσαν όλα μαζί όπως παλιά. Ο Ναπολέων μαζί με τον Σκούχτη και ένα

ακόμα γουρούνι, που άκουγε στο όνομα Μικρούλης και είχε το θείο χάρισμα να συνθέτει τραγούδια και ποιήματα, καθόντουσαν μπροστά μπροστά στην εξέδρα, ενώ τα εννιά νεαρά σκυλιά σχημάτιζαν ένα ημικύκλιο γύρω τους, και τα υπόλοιπα γουρούνια καθόντουσαν πίσω τους. Τα υπόλοιπα ζώα καθόντουσαν αντικριστά, στο κέντρο της αποθήκης. Ο Ναπολέων τούς διάβαζε τις εντολές της εβδομάδας με τραχύ στρατιωτικό ύφος, και αφού τραγουδούσαν μία μόνο φορά το "Ζώα της Αγγλίας", η συγκέντρωση έπαιρνε τέλος.

Την τρίτη Κυριακή μετά τον διωγμό του Χιονόμπαλου, τα ζώα ένιωσαν μια κάποια έκπληξη όταν ο Ναπολέων ανακοίνωσε ότι τελικά ο ανεμόμυλος θα χτιζόταν. Δεν τους εξήγησε τι τον είχε κάνει να αλλάξει γνώμη, προειδοποίησε όμως ότι το επιπλέον έργο θα απαιτούσε πολύ σκληρή δουλειά, ίσως και να κρινόταν απαραίτητο να μειωθούν οι μερίδες του φαγητού. Πάντως, τα σχέδια για τον ανεμόμυλο ήταν έτοιμα μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια. Μια ειδική επιτροπή γουρουνιών τα είχε αναλάβει εδώ και τρεις εβδομάδες. Το χτίσιμο του ανεμόμυλου, μαζί με κάποιες ακόμα βελτιώσεις, υπολογιζόταν ότι θα έπαιρνε δύο χρόνια.

Εκείνο το απόγευμα, ο Σκούχτης εξήγησε ιδιαιτέρως στα άλλα ζώα ότι ο Ναπολέων στην πραγματικότητα δεν ήταν ποτέ εναντίον του ανεμόμυλου. Αντιθέτως, ήταν αυτός που είχε πρωτοσκεφτεί την ιδέα. Όσο για το σχεδιάγραμμα που ο Χιονόμπαλος είχε φτιάξει στο πάτωμα του εκκολαπτηρίου, ο θρασύς το είχε κλέψει από το προσωπικό αρχείο του Ναπολέοντα. Ο ανεμόμυλος ήταν στην πραγματικότητα δημιούργημα του Ναπολέοντα. Τότε, ρώτησε κάποιος, γιατί είχε εναντιωθεί τόσο στο χτίσιμό του; Κι ο Σκούχτης απάντησε με πονηρό ύφος ότι αυτό ήταν ένα τέχνασμα του Σύντροφου Ναπολέοντα. ΠΡΟΣΠΟΙΗΘΗΚΕ ότι ήταν αντίθετος απλά και μόνο για να ξεφορτωθεί τον Χιονόμπαλο, που ήταν επικίνδυνος και ασκούσε κακή επιρροή. Τώρα που ο Χιονόμπαλος είχε βγει από τη μέση, η επιχείρηση μπορούσε να προχωρήσει χωρίς κίνδυνο να τη σαμποτάρει. Αυτό το ονόμαζαν τακτική, είπε ο Σκούχτης. Επανέλαβε μερικές φορές: «Τακτική, σύντροφοι, τακτική!» χοροπηδώντας και κουνώντας την ουρά του ενώ γελούσε κεφάτα. Τα ζώα δεν ήταν και πολύ σίγουρα τι σήμαινε η λέξη, αλλά ο Σκούχτης είχε μιλήσει τόσο

πειστικά, και τα τρία σκυλιά που τύχαινε να είναι μαζί του γρύλλιζαν τόσο απειλητικά, που δέχτηκαν την εξήγηση χωρίς να κάνουν άλλες ερωτήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

ΟΛΗ ΕΚΕΙΝΗ ΤΗ ΧΡΟΝΙΑ, ΤΑ ΖΩΑ ΔΟΥΛΕΥΑΝ ΣΑΝ ΣΚΛΑΒΟΙ, ΗΤΑΝ ΟΜΩΣ ευτυχισμένα με τη δουλειά τους. Δεν βαρυγκωμούσαν για τον μόχθο και τις θυσίες τους, έχοντας συνειδητοποιήσει ότι όλη τους η προσπάθεια ήταν για το καλό τους και για το καλό των επόμενων γενεών, και όχι για ένα σωρό τεμπέληδες κλέφτες ανθρώπους.

Όλη εκείνη την άνοιξη και το καλοκαίρι δούλευαν εξήντα ώρες την εβδομάδα, και όταν έφτασε ο Αύγουστος, ο Ναπολέων ανακοίνωσε ότι υπήρχε δουλειά και για τα απογεύματα της Κυριακής. Αυτό βέβαια ήταν κάτι πέρα για πέρα εθελοντικό, όμως όποιο ζώο απουσίαζε, θα έπαιρνε μισή μερίδα φαγητό. Ακόμα κι έτσι όμως, κρίθηκε απαραίτητο ότι κάποιες άλλες δουλειές έπρεπε να μείνουν πίσω. Η συγκομιδή ήταν κάπως μικρότερη από εκείνη της προηγούμενης χρονιάς, και δύο χωράφια που έπρεπε να έχουν σπαρθεί με γογγύλια στην αρχή του καλοκαιριού, έμειναν άσπαρτα αφού το όργωμα δεν είχε τελειώσει στην ώρα του. Ο χειμώνας που ερχόταν, προμηνυόταν δύσκολος.

Η κατασκευή του ανεμόμυλου παρουσίασε απρόσμενες δυσκολίες. Στη φάρμα υπήρχε ένα πλούσιο νταμάρι ασβεστόλιθου, και σε ένα από τα εξωτερικά κτίσματα βρέθηκε μπόλικη άμμος και τσιμέντο, οπότε υπήρχαν όλα τα αναγκαία υλικά. Το πρόβλημα όμως που αρχικά δεν μπορούσαν να επιλύσουν τα ζώα ήταν το πώς θα έσπαγαν τις πέτρες στο κατάλληλο μέγεθος. Δεν έμοιαζε να υπάρχει άλλη μέθοδος από τη χρήση λοστών και

αξινών, αυτά τα εργαλεία όμως κανένα ζώο δεν μπορούσε να τα χρησιμοποιήσει, γιατί κανένα ζώο δεν μπορούσε να σταθεί όρθιο στα πισινά του πόδια. Μόνο μετά από εβδομάδες μάταιης προσπάθειας, κάποιος είχε τη φαεινή ιδέα να εκμεταλλευτούν τη δύναμη της βαρύτητας. Σε κάθε σημείο του νταμαριού, υπήρχαν τεράστιοι βράχοι, τους οποίους ήταν αδύνατον να χρησιμοποιήσουν αυτούσιους. Τα ζώα πέρασαν σχοινιά γύρω τους και μετά, όλα μαζί, γελάδια, άλογα, πρόβατα, κάθε ζώο που μπορούσε να κρατήσει το σχοινί –ακόμα και τα γουρούνια συμμετείχαν κάποιες φορές όταν υπήρχε μεγάλη ανάγκη– τραβούσαν τους βράχους και με απελπιστική βραδύτητα τους ανέβαζαν στην πλαγιά μέχρι την κορυφή του νταμαριού, και από εκεί τους γκρέμιζαν κάτω, όπου έσπαγαν σε κομμάτια. Το να μεταφέρουν τις σπασμένες πια πέτρες, ήταν σχετικά απλό. Τα άλογα τις κουβαλούσαν με το κάρο, τα πρόβατα τις έσπρωχναν μία μία, ακόμα και η Μιούριελ και ο Βενιαμίν ζεύτηκαν ένα παλιό παιδικό καροτσάκι και συμμετείχαν και αυτοί. Προς το τέλος του καλοκαιριού είχε μαζευτεί μια ικανή ποσότητα πέτρας, και ξεκίνησε το χτίσιμο υπό την επίβλεψη των γουρουνιών.

Ήταν όμως μια αργή και κουραστική διαδικασία. Συχνά χρειαζόταν μιας ολόκληρης μέρας εξοντωτική δουλειά για να σύρουν έναν βράχο μέχρι την κορφή του νταμαριού, και υπήρχαν φορές που αυτός δεν έσπαγε όταν τον γκρέμιζαν. Δεν θα είχαν πετύχει το παραμικρό αν δεν είχαν τον Παλαιστή, που η δύναμή του έμοιαζε ίση με όλων των άλλων ζώων μαζί. Όταν ο βράχος άρχιζε να γλιστράει, και τα ζώα φώναζαν απελπισμένα καθώς έβλεπαν ότι θα τα παράσερνε μαζί του, πάντα ήταν εκεί ο Παλαιστής για να συγκρατήσει το σχοινί και να σταματήσει το κατρακύλισμα του βράχου. Όλοι τον παρακολουθούσαν με θαυμασμό καθώς ανέβαινε κοπιάζοντας την πλαγιά, με τις οπλές του καρφωμένες στο χώμα, λουσμένος στον ιδρώτα. Η Τριφυλλιά τον προειδοποιούσε να μην παρακουράζεται, ο Παλαιστής όμως δεν την άκουγε ποτέ του. Τα δύο του ρητά: "Θα δουλέψω σκληρότερα" και "Ο Ναπολέων έχει πάντα δίκιο", του φαινόντουσαν ικανοποιητική απάντηση σε κάθε πρόβλημα. Είχε κανονίσει με το πετεινάρι κάθε πρωί να τον ξυπνάει τρία τέταρτα της ώρας νωρίτερα αντί για μισή ώρα. Και στον ελεύθερο χρόνο του –όχι πως του περίσσευε και πολύς πια– πήγαινε στο νταμάρι, μάζευε ένα φορτίο σπασμένες

πέτρες κα τις τραβούσε μέχρι εκεί που χτιζόταν ο ανεμόμυλος, χωρίς τη βοήθεια κανενός.

Παρά τη σκληρή δουλειά, τα ζώα δεν πέρασαν άσχημα το καλοκαίρι. Μπορεί να μην είχαν περισσότερη τροφή από όση έτρωγαν στις μέρες του Τζόουνς, δεν είχαν όμως και λιγότερη. Το πλεονέκτημα του να έχουν να θρέψουν μόνο τον εαυτό τους, και όχι και πέντε απαιτητικούς ανθρώπους από πάνω, ήταν τόσο μεγάλο που αντιστάθμιζε πολλά κακά. Και από πολλές απόψεις, η μέθοδος εργασίας των ζώων ήταν πιο ικανοποιητική και λιγότερο κουραστική. Για παράδειγμα, δουλειές όπως το ξεχορτάριασμα μπορούσαν να γίνουν με σχολαστικότητα άγνωστη στους ανθρώπους. Κι ακόμα, μια και κανένα ζώο δεν έκλεβε, ο βοσκότοπος δεν χρειαζόταν περίφραξη για να ξεχωρίζει από τις καλλιέργειες, κάτι που τους γλύτωνε από τη συντήρηση που απαιτούσαν οι φράχτες και οι αυλόπορτες. Ωστόσο, καθώς το καλοκαίρι έφτανε στο τέλος του, άρχισαν να γίνονται αισθητές διάφορες απρόβλεπτες ελλείψεις. Χρειαζόντουσαν παραφινόλαδο, καρφιά, σπάγκο, μπισκότα για τα σκυλιά και σίδερο για τα πέταλα των αλόγων, και κανένα από όλα αυτά δεν μπορούσε να παραχθεί στη φάρμα. Αργότερα θα χρειαζόντουσαν και σπόρους, τεχνητό λίπασμα, για να μην πούμε για τα διάφορα εργαλεία και τα μηχανήματα για τον ανεμόμυλο. Κανένας δεν ήξερε να πει από πού θα τα προμηθεύονταν όλα αυτά.

Μια Κυριακή πρωί, όταν τα ζώα μαζεύτηκαν για να ακούσουν τις διαταγές τους, ο Ναπολέων ανακοίνωσε ότι είχε αποφασίσει να εφαρμόσει μια νέα τακτική. Από εδώ και πέρα η Φάρμα των Ζώων θα έκανε εμπορικές συναλλαγές με τις γειτονικές φάρμες –φυσικά όχι για εμπορικό σκοπό, αλλά για να αποκτήσουν τα απολύτως απαραίτητα. Οι ανάγκες του ανεμόμυλου θα έπρεπε να έχουν προτεραιότητα, είπε. Για το σκοπό αυτό διαπραγματευόταν να πουλήσει μια ντάνα σανό και ένα μέρος του σταριού της χρονιάς. Αργότερα, αν χρειάζονταν κι άλλα χρήματα, θα τα έβρισκαν πουλώντας αυγά, που είχαν πάντα ζήτηση στο Ουίλινγκτον. Οι κότες θα έκαναν πρόθυμα αυτή τη θυσία, είπε ο Ναπολέων, σαν ιδιαίτερη συνεισφορά από μέρους τους στο χτίσιμο του ανεμόμυλου.

Για μια ακόμη φορά τα ζώα ένιωσαν μια αόριστη ανησυχία. Ποτέ μη συναλλαχτείτε με ανθρώπους, ποτέ μην εμπορευτείτε, ποτέ μη χρησιμοποιήσετε χρήματα –δεν ήταν μερικές από τις πρώτες αποφάσεις της πρώτης θριαμβευτικής Σύναξης μετά τον διωγμό του Τζόουνς; Όλα τα ζώα θυμόντουσαν ότι είχαν παρθεί αυτές οι αποφάσεις ή τουλάχιστον νόμιζαν ότι θυμόντουσαν. Τα τέσσερα νεαρά γουρούνια που είχαν διαμαρτυρηθεί όταν ο Ναπολέων είχε καταργήσει τις Συνάξεις, ύψωσαν δειλά τη φωνή τους, σιώπησαν όμως αμέσως μετά από το τρομακτικό γρύλλισμα των σκυλιών. Μετά, ως συνήθως, τα πρόβατα ξέσπασαν στο "Τα τετράποδα καλά, τα δίποδα κακά", και η στιγμιαία άβολη κατάσταση ξεπεράστηκε. Τέλος, ο Ναπολέων ύψωσε το πόδι του για να γίνει ησυχία και ανακοίνωσε ότι είχε ήδη κάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες. Κανένα ζώο δεν χρειαζόταν να έρθει σε επαφή με άνθρωπο, κάτι που σίγουρα ήταν ολότελα ανεπιθύμητο. Σκόπευε να πάρει όλη την ευθύνη πάνω του. Κάποιος κύριος Γουίμπερ, ένας δικηγόρος που ζούσε στο Ουίλινγκτον, είχε συμφωνήσει να είναι ο μεσάζοντας ανάμεσα στη Φάρμα των Ζώων και τον υπόλοιπο κόσμο, και θα επισκεπτόταν τη φάρμα κάθε Δευτέρα πρωί για να λαμβάνει οδηγίες. Ο Ναπολέων ολοκλήρωσε την ομιλία του με τη συνηθισμένη ιαχή "Ζήτω η Φάρμα των Ζώων!" και μετά το τραγούδι "Ζώα της Αγγλίας", τα ζώα αποχώρησαν.

Λίγο αργότερα, ο Σκούχτης έκανε τον γύρο της φάρμας και καθησύχασε τα ζώα. Τα βεβαίωσε ότι η απόφαση κατά της εμπλοκής σε εμπόριο και χρηματικές συναλλαγές δεν είχε παρθεί ποτέ, ούτε καν είχε προταθεί κάτι τέτοιο. Ήταν μια φαντασίωση, που πιθανώς είχε τις ρίζες της στα ψέματα που διέδιδε ο Χιονόμπαλος. Μερικά ζώα ένιωθαν ακόμα μια αμυδρή αμφιβολία, όμως ο Σκούχτης τα ρώτησε πονηρά: «Είστε σίγουροι πως δεν το ονειρευτήκατε, σύντροφοι; Έχετε αποδείξεις αυτών των αποφάσεων; Είναι γραμμένες κάπου;» Και μια και η αλήθεια ήταν ότι κάτι τέτοιο δεν είχε καταγραφεί πουθενά, τα ζώα έμειναν ήσυχα, με την εντύπωση ότι είχαν κάνει λάθος.

Κάθε Δευτέρα, ο κύριος Γουίμπερ επισκεπτόταν τη φάρμα, όπως είχε κανονιστεί. Ήταν ένας ύπουλος ανθρωπάκος με φαβορίτες, ένας δικηγόρος χωρίς πολλές δουλειές, αρκετά ξύπνιος όμως ώστε να καταλάβει νωρίτερα από όλους ότι η Φάρμα των Ζώων θα χρειαζόταν έναν διαμεσολαβητή και ότι

η αμοιβή του δεν θα ήταν καθόλου ευκαταφρόνητη. Τα ζώα παρακολουθούσαν το πήγαινε έλα του με κάποιο φόβο και τον απέφευγαν όσο το δυνατόν περισσότερο. Ωστόσο, το θέαμα του τετράποδου Ναπολέοντα να διατάζει τον δίποδο Γουίμπερ, τα γέμισε περηφάνια και εν μέρει τα συμφιλίωσε με τη νέα κατάσταση. Οι σχέσεις τους με την ανθρώπινη φυλή δεν ήταν ακριβώς όπως παλιά. Οι άνθρωποι δεν μισούσαν λιγότερο τη Φάρμα των Ζώων τώρα που ευημερούσε, στην πραγματικότητα τη μισούσαν περισσότερο από ποτέ. Το πιστεύω όλων ήταν ότι αργά ή γρήγορα η φάρμα θα χρεοκοπούσε και μάλιστα ο ανεμόμυλος θα κατέληγε σε αποτυχία. Συναντιόντουσαν στα καπηλειά και βάσει σχεδιαγραμμάτων, προσπαθούσαν να αποδείξουν ότι ο ανεμόμυλος θα σωριαζόταν ή ότι ακόμα κι αν έμενε όρθιος, δεν θα λειτουργούσε ποτέ. Κι όμως, άθελά τους, είχαν αρχίσει να νιώθουν ένα είδος εκτίμησης για την ικανότητα των ζώων στο να διαχειρίζονται τις υποθέσεις τους. Απόδειξη των παραπάνω ήταν ότι είχαν αρχίσει να αποκαλούν τη Φάρμα των Ζώων με το κανονικό της όνομα και όχι να προσποιούνται ότι λεγόταν Φάρμα των Αφεντάδων. Επίσης έπαψαν να υποστηρίζουν τον Τζόουνς, που εγκαταλείποντας κάθε ελπίδα να ξαναπάρει τη φάρμα στα χέρια του, πήγε να ζήσει σε άλλο μέρος της κομητείας. Εκτός από τη μεσολάβηση του Γουίμπερ, δεν υπήρχε καμία επαφή ανάμεσα στη Φάρμα των Ζώων και τον έξω κόσμο, κυκλοφορούσαν όμως φήμες ότι ο Ναπολέων σκόπευε να έρθει σε επαγγελματική συμφωνία είτε με τον κύριο Πίλκινκτον του Αλεποδάσους ή με τον κύριο Φρειδερίκο του Μικρολίβαδου –παρατηρήθηκε πάντως ότι ποτέ αυτές οι φήμες δεν κυκλοφορούσαν ταυτόχρονα.

Ήταν πάνω κάτω εκείνο τον καιρό που τα γουρούνια ξαφνικά μετακόμισαν στην αγροικία, όπου βολεύτηκαν για τα καλά. Και πάλι τα ζώα είχαν την εντύπωση ότι τον πρώτο καιρό υπήρχε μια απόφαση που εναντιωνόταν σε κάτι τέτοιο. Και πάλι ο Σκούχτης κατάφερε να τα πείσει ότι αυτό δεν ίσχυε. Ήταν απολύτως απαραίτητο, είπε, για τα γουρούνια, που εκπροσωπούσαν το μυαλό της φάρμας, να έχουν ένα ήσυχο μέρος για να δουλεύουν. Ήταν επίσης και πιο ταιριαστό στην αξιοπρέπεια του Ηγέτη (γιατί τον τελευταίο καιρό είχε αρχίσει να προσφωνεί τον Ναπολέοντα με τον τίτλο του "Ηγέτη") να ζει σε σπίτι παρά σε χοιροστάσιο. Ωστόσο, κάποια ζώα ενοχλήθηκαν αρκετά όταν

άκουσαν ότι τα γουρούνια όχι μόνο έτρωγαν στην κουζίνα και χρησιμοποιούσαν το καθιστικό για να διασκεδάζουν, αλλά χρησιμοποιούσαν και τα κρεβάτια για ύπνο. Ο Παλαιστής προσπέρασε το όλο θέμα με το συνηθισμένο "Ο Ναπολέων έχει πάντα δίκιο", αλλά η Τριφυλλιά, που σαν να θυμόταν τη ρητή απαγόρευση της χρήσης των κρεβατιών, πήγε στην άκρη της σιταποθήκης και προσπάθησε να διαβάσει τις Επτά Εντολές, που ήταν γραμμένες εκεί. Καθώς της στάθηκε αδύνατον να διαβάσει κάτι περισσότερο από μεμονωμένα γράμματα, φώναξε τη Μιούριελ.

«Μιούριελ!» της είπε. «Διάβασέ μου την Τέταρτη Εντολή. Δεν είναι αυτή που λέει πως δεν πρέπει ποτέ μας να κοιμόμαστε σε κρεβάτια;»

Η Μιούριελ συλλάβισε με κάποια δυσκολία.

«Λέει: "Κανένα ζώο δεν θα κοιμάται σε κρεβάτι με σεντόνια"» αποφάνθηκε τελικά.

Κατά ένα περίεργο τρόπο, η Τριφυλλιά δεν θυμόταν να αναφέρονται τα σεντόνια στην Τέταρτη Εντολή. Αφού όμως ήταν γραμμένο στον τοίχο, έτσι θα έπρεπε να είναι. Και ο Σκούχτης, που έτυχε να περνάει από εκεί με τη συνοδεία δύο σκυλιών, έδωσε τη σωστή οπτική στο θέμα.

«Θα ακούσατε, σύντροφοι, πως εμείς τα γουρούνια κοιμόμαστε στα κρεβάτια της αγροικίας. Γιατί όχι; Δεν πιστεύω να νομίζετε ότι υπάρχει νόμος που το απαγορεύει! Ένα κρεβάτι σημαίνει απλά το μέρος που κοιμάται κάποιος. Στον στάβλο, ένα αχυρόστρωμα είναι κρεβάτι, αν το καλοεξετάσουμε. Η απαγόρευση αφορά τα σεντόνια, που είναι ανθρώπινη επινόηση. Βγάλαμε τα σεντόνια από τα κρεβάτια της αγροικίας και κοιμόμαστε στις κουβέρτες. Και είναι πολύ αναπαυτικά τα κρεβάτια, τόσο όσο χρειαζόμαστε, σύντροφοι, σας βεβαιώνω, με τόση πνευματική προσπάθεια που κάνουμε αυτόν τον καιρό. Δεν θα θέλατε να μας στερήσετε την ανάπαυσή μας, έτσι δεν είναι, σύντροφοι; Δεν θα θέλατε να είμαστε τόσο κουρασμένοι ώστε να μην μπορούμε να εκτελέσουμε τα καθήκοντά μας! Σίγουρα κανείς σας δεν θέλει να ξαναγυρίσει ο Τζόουνς στη φάρμα!»

Τα ζώα έσπευσαν να τον διαβεβαιώσουν για τη θετική τους στάση, και δεν ξανάγινε κουβέντα για τον ύπνο των γουρουνιών στα κρεβάτια της αγροικίας.

Και όταν, μερικές μέρες μετά, ανακοινώθηκε ότι τα γουρούνια θα ξυπνούσαν πλέον μία ώρα αργότερα από τα υπόλοιπα ζώα, κανένα παράπονο δεν ακούστηκε.

Το φθινόπωρο, τα ζώα ήταν ευτυχισμένα παρά την κούρασή τους. Η χρονιά είχε υπάρξει δύσκολη, και μετά την πώληση μέρους του σανού και των σιτηρών, τα αποθέματα τροφής για τον χειμώνα είχαν λιγοστέψει, ο ανεμόμυλος όμως, που είχε σχεδόν μισοφτιαχτεί, αποτελούσε επαρκή αποζημίωση. Μετά τη συγκομιδή, ο καιρός ήταν καλός, και τα ζώα μόχθησαν όσο ποτέ άλλοτε πιστεύοντας πως άξιζε τον κόπο να πηγαινοέρχονται ζαλωμένα με τις πέτρες, εφόσον έτσι θα μπορούσαν να υψώσουν τους τοίχους λίγο παραπάνω. Ο Παλαιστής ερχόταν στο νταμάρι ως και τις νύχτες και δούλευε από μόνος του μία με δύο ώρες κάτω από το φως του φεγγαριού. Στον ελεύθερό τους χρόνο, τα ζώα έφερναν βόλτες γύρω από τον μισοτελειωμένο μύλο θαυμάζοντας τους γερούς, ολόισιους τοίχους του, εντυπωσιασμένα που είχαν καταφέρει να χτίσουν κάτι τόσο επιβλητικό. Μόνο ο γέρο Βενιαμίν δεν έδειχνε ενθουσιασμό για τον ανεμόμυλο, παρότι, ως συνήθως, δεν έλεγε κουβέντα πέρα από την αινιγματική του παρατήρηση ότι τα γαϊδούρια ζουν πολλά χρόνια.

Έφτασε ο Νοέμβριος, κι έπιασαν μανιασμένοι νοτιοδυτικοί άνεμοι. Αναγκαστικά το χτίσιμο διακόπηκε, γιατί με τόση υγρασία ήταν δύσκολο να ανακατευτεί το τσιμέντο. Κι ήρθε μια νύχτα με τόσο δυνατό αέρα που τα κτίσματα της φάρμας έτριζαν συθέμελα και η στέγη της αποθήκης έχασε αρκετά κεραμίδια. Οι κότες ξύπνησαν κακαρίζοντας από την τρομάρα τους, γιατί όλες τους ονειρεύτηκαν πως άκουσαν ένα όπλο να εκπυρσοκροτεί από μακριά. Το πρωί, τα ζώα βγήκαν από τα παχνιά τους για να ανακαλύψουν ότι ο ιστός της σημαίας είχε πέσει και μια φτελιά στο τέλος του οπωρώνα είχε ξεριζωθεί σαν να ήταν ραπανάκι. Δεν πρόλαβαν να αφομοιώσουν την καταστροφή, και μια κραυγή απελπισίας ξέφυγε από τα λαρύγγια τους. Τα μάτια τους αντίκρισαν ένα τρομερό θέαμα. Ο ανεμόμυλος είχε σωριαστεί σε ερείπια.

Σαν ένα σώμα, έτρεξαν προς τα εκεί. Ο Ναπολέων, που σπάνια ξεκουνιόταν από τη βολή του, όρμησε μπροστά από όλους. Αλήθεια ήταν. Ο καρπός του

μόχθου τους ήταν πια ένας άμορφος σωρός, οι πέτρες που είχαν σπάσει και κουβαλήσει με τόσο κόπο ήταν διάσπαρτες ολόγυρα. Τα ζώα δεν μπορούσαν να αρθρώσουν λέξη παρά μονάχα ατένιζαν πένθιμα το σκουπιδαριό. Ο Ναπολέων βημάτιζε μπρος πίσω σιωπηλός. Πού και πού οσμιζόταν ρουθουνίζοντας τη γη. Η ουρά του κουνιόταν πέρα δώθε, σημάδι έντονης πνευματικής δραστηριότητας. Ξαφνικά σταμάτησε απότομα, σαν να πήρε μιαν απόφαση.

«Σύντροφοι» είπε ήρεμα. «Ξέρετε ποιος ευθύνεται για όλα αυτά; Ξέρετε ποιος είναι ο εχθρός που ήρθε μέσα στη νύχτα και γκρέμισε τον ανεμόμυλό μας; Ο ΧΙΟΝΟΜΠΑΛΟΣ!» έσκουξε απότομα με βροντερή φωνή. «Ο Χιονόμπαλος το έκανε! Από μοχθηρία και μόνο, με σκοπό να ματαιώσει τα σχέδιά μας και να πάρει εκδίκηση για τον ατιμωτικό διωγμό του, αυτός ο προδότης γλίστρησε στο σκοτάδι και κατέστρεψε δουλειά ενός χρόνου σχεδόν. Σύντροφοι, εδώ και τώρα απαγγέλλω τη θανατική καταδίκη του Χιονόμπαλου. Όποιο ζώο τον παραδώσει στη δικαιοσύνη, θα λάβει το παράσημο "Ηρωικό Ζώο Δεύτερης Τάξης" και μισό κουβά μήλα. Όποιο ζώο τον πιάσει ζωντανό, θα πάρει έναν γεμάτο κουβά μήλα».

Και μόνο στη σκέψη ότι ο Χιονόμπαλος ήταν ικανός να κάνει μια τέτοια πράξη, τα ζώα δεν μπορούσαν να συνέλθουν από την ταραχή τους. Φώναξαν αγανακτισμένα και όλα τους άρχισαν να μηχανεύονται τρόπους να συλλάβουν τον Χιονόμπαλο, αν και όποτε επέστρεφε. Σχεδόν αμέσως, τα ίχνη ενός γουρουνιού ανακαλύφθηκαν στο χορτάρι, σε μικρή απόσταση από τον λοφίσκο. Τα ίχνη ήταν ορατά για λίγα μέτρα, φαινόταν όμως ότι κατέληγαν σε μια τρύπα στον φράχτη. Ο Ναπολέων ρουθούνισε έντονα από πάνω τους και αποφάνθηκε ότι ανήκαν στον Χιονόμπαλο. Κατά τη γνώμη του, ο Χιονόμπαλος είχε έρθει από τη μεριά του Αλεποδάσους.

«Μην καθυστερούμε άλλο, σύντροφοι!» φώναξε ο Ναπολέων αφού είχε ολοκληρώσει την εξέταση των ιχνών. «Έχουμε δουλειά να κάνουμε. Από σήμερα κιόλας, αρχίζουμε να χτίζουμε ξανά τον ανεμόμυλο και θα συνεχίσουμε όλο τον χειμώνα, βρέξει χιονίσει. Θα δώσουμε ένα μάθημα σε αυτόν τον άθλιο προδότη, θα του δείξουμε ότι δεν μπορεί να καταστρέψει έτσι εύκολα τη δουλειά μας. Να θυμάστε, σύντροφοι! Καμία αλλαγή δεν πρέπει να

υπάρξει στα σχέδιά μας. Πρέπει να πραγματοποιηθούν στην εντέλεια. Εμπρός, σύντροφοι! Ζήτω ο ανεμόμυλος! Ζήτω η Φάρμα των Ζώων!»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΑΠΟΔΕΙΧΤΗΚΕ ΒΑΡΥΣ. ΟΙ ΘΥΕΛΛΩΔΕΙΣ ΑΝΕΜΟΙ ΕΦΕΡΑΝ ΣΤΟ ΚΑΤΟΠΙ τους χιονόνερο και χιόνι, που κράτησαν μέχρι τα μέσα Φεβρουαρίου περίπου. Τα ζώα προχωρούσαν όσο μπορούσαν καλύτερα με το χτίσιμο του ανεμόμυλου γνωρίζοντας ότι ο έξω κόσμος παρακολουθούσε τις εξελίξεις στη φάρμα και ότι οι φθονεροί άνθρωποι θα πέταγαν από τη χαρά τους αν ο ανεμόμυλος δεν τελείωνε στην ώρα του.

Από μοχθηρία και μόνο, οι άνθρωποι προσποιούνταν πως δεν πίστευαν στην ενοχή του Χιονόμπαλου. Έλεγαν πως ο μύλος είχε γκρεμιστεί επειδή οι τοίχοι του ήταν πολύ λεπτοί. Τα ζώα όμως γνώριζαν πως αυτό δεν αλήθευε. Ωστόσο αποφασίστηκε να κάνουν παχύτερους τους τοίχους, πράγμα που σήμαινε ότι έπρεπε να μαζέψουν περισσότερες πέτρες. Για ένα μεγάλο διάστημα, το νταμάρι ήταν γεμάτο χιόνι, οπότε δεν μπορούσαν να κάνουν το παραμικρό εκεί πέρα. Ακολούθησε μια ξερή παγωνιά, οπότε υπήρξε κάποια πρόοδος, η δουλειά όμως ήταν σκληρή, και τα ζώα δεν ένιωθαν πια τόσο αισιόδοξα. Είχαν ξεπαγιάσει και συχνά πεινούσαν. Μόνο ο Παλαιστής και η Τριφυλλιά δεν έχαναν το κουράγιο τους. Ο Σκούχτης έβγαζε εξαίρετους λόγους για την απόλαυση και την αξιοπρέπεια που απορρέουν από την εργασία, τα υπόλοιπα ζώα όμως εμπνέονταν περισσότερο από το σθένος του Παλαιστή και από το σταθερό του ρητό: "Θα δουλέψω σκληρότερα!"

Τον Ιανουάριο, η τροφή λιγόστεψε. Η μερίδα των σιτηρών μειώθηκε δραματικά και βγήκε ανακοίνωση ότι θα συμπληρωνόταν με μία επιπλέον

μερίδα πατάτα. Τότε όμως ανακάλυψαν ότι το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής πατάτας είχε παγώσει, γιατί δεν είχαν σκεπάσει καλά τα φυτά. Οι πατάτες ήταν μαλακές και πράσινες, οπότε ελάχιστες από αυτές ήταν φαγώσιμες. Ερχόντουσαν μέρες που τα ζώα δεν είχαν τίποτα άλλο να φάνε παρά άγανα και γογγύλια. Η λιμοκτονία βρισκόταν προ των πυλών.

Κρίθηκε απόλυτα αναγκαίο να μη μαθευτεί τίποτα από όλα αυτά στον έξω κόσμο. Αναθαρρημένοι από την καταστροφή του ανεμόμυλου, οι άνθρωποι άρχισαν να εφευρίσκουν καινούρια ψέματα σχετικά με τη Φάρμα των Ζώων. Για μία ακόμα φορά διαδόθηκε ότι τα ζώα πέθαιναν από πείνα και αρρώστιες, ότι καυγάδιζαν συνέχεια μεταξύ τους και ότι είχαν καταφύγει σε κανιβαλισμούς και παιδοκτονίες. Ο Ναπολέων γνώριζε πολύ καλά τον αρνητικό αντίκτυπο που θα ακολουθούσε αν μαθευόταν η πραγματική κατάσταση της τροφοδοσίας της φάρμας, οπότε και αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τον κύριο Γουίμπερ για να αντιστρέψει τις εντυπώσεις. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, τα ζώα δεν είχαν καμία ή σχεδόν καμία επαφή με τον Γουίμπερ κατά τις εβδομαδιαίες επισκέψεις του. Τώρα όμως, επιλέχτηκαν κάποια από αυτά, πρόβατα κυρίως, τα οποία είχαν δασκαλέψει να λένε τυχαία, όταν εκείνος επισκεπτόταν τη φάρμα, ότι οι μερίδες του φαγητού αυξήθηκαν. Επιπλέον, ο Ναπολέων έδωσε διαταγή να γεμίσουν με άμμο τους άδειους κάδους στην αποθήκη, και να ρίξουν από πάνω τους ό,τι είχε απομείνει από τα σπόρια και τα αλεύρια. Με κάποιο πρόσχημα, θα οδηγούσαν τον Γουίμπερ στην αποθήκη και θα του επέτρεπαν να ρίξει μια ματιά στους κάδους. Έτσι θα τον ξεγελούσαν, κι αυτός θα συνέχιζε να διαδίδει στον έξω κόσμο ότι δεν υπήρχε έλλειψη τροφής στη Φάρμα των Ζώων.

Ωστόσο, προς το τέλος του Ιανουαρίου ήταν ολοφάνερο πως από κάπου θα έπρεπε να προμηθευτούν σιτηρά. Εκείνο τον καιρό, ο Ναπολέων σπάνια εμφανιζόταν δημόσια. Περνούσε όλες του τις ώρες στην αγροικία, που σε κάθε της πόρτα παραφυλούσε ένας άγριος σκύλος. Όταν εμφανιζόταν, το έκανε με τελετουργικό τρόπο, με τη συνοδεία έξι σκύλων που τον περικύκλωναν και γρύλιζαν απειλητικά σε όποιον τον πλησίαζε. Πολλές φορές ούτε καν εμφανιζόταν, αλλά διαβίβαζε τις εντολές του μέσω κάποιου άλλου γουρουνιού, που συνήθως ήταν ο Σκούχτης.

Μια Κυριακή πρωί, ο Σκούχτης ανακοίνωσε ότι οι κότες, που ήταν ο καιρός τους να γεννήσουν ξανά, θα έπρεπε να παραδώσουν τα αυγά τους. Μέσω του Γουίμπερ, ο Ναπολέων είχε κλείσει μια συμφωνία για την πώληση τετρακοσίων αυγών την εβδομάδα. Με τα χρήματα που θα έπαιρναν, θα αγόραζαν τόσα σιτηρά και άλευρα ώστε η φάρμα να συντηρηθεί μέχρι το καλοκαίρι, τότε που οι συνθήκες θα καλυτέρευαν.

Όταν οι κότες το έμαθαν, έβγαλαν ένα τρομερό κακάρισμα. Τις είχαν βέβαια προειδοποιήσει ότι μπορεί να χρειαζόταν μια τέτοια θυσία, δεν πίστευαν όμως ότι αυτό θα συνέβαινε στα αλήθεια. Οι φωλιές τους ήταν έτοιμες για το ανοιξιάτικο κλώσσημα, και διαμαρτυρήθηκαν ότι αν τους έπαιρναν τα αυγά, θα ήταν σκέτη δολοφονία. Πρώτη φορά από τον διωγμό του Χιονόμπαλου, συνέβαινε κάτι που έμοιαζε με εξέγερση. Με επικεφαλής τρεις μαύρες πουλάδες ράτσας Μινόρκα, οι κότες έμοιαζαν αποφασισμένες να αψηφήσουν την απόφαση του Ναπολέοντα. Η μέθοδος που χρησιμοποίησαν ήταν να πετάνε ψηλά στα δοκάρια κι εκεί να γεννούν τα αυγά τους, που έπεφταν αμέσως στο πάτωμα σπάζοντας σε κομμάτια. Ο Ναπολέων αντέδρασε άμεσα και ανελέητα. Διάταξε να σταματήσουν να δίνουν φαγητό στις κότες και μάλιστα διευκρίνισε πως όποιο ζώο συλλαμβανόταν να δίνει έστω και ένα σπυρί καλαμπόκι σε κότα, θα καταδικαζόταν σε θάνατο. Τα σκυλιά θα φρόντιζαν να εκτελεστούν οι διαταγές. Οι κότες αντιστάθηκαν για πέντε μέρες και μετά υπέκυψαν και επέστρεψαν στις φωλιές τους. Στο μεταξύ είχαν πεθάνει εννιά κότες. Τα κουφάρια τους τα έθαψαν στον οπωρώνα, και διαδόθηκε πως πέθαναν από κοκκιδίωση. Τίποτα από όλα αυτά δεν έφτασε στα αυτιά του Γουίμπερ, και τα αυγά παραδίδονταν όπως είχε συμφωνηθεί: ένα φορτηγάκι ερχόταν μια φορά την εβδομάδα στη φάρμα για να τα παραλάβει.

Όλο αυτό το διάστημα, ο Χιονόμπαλος δεν είχε εμφανιστεί πουθενά. Φήμες κυκλοφορούσαν ότι κρυβόταν σε μία από τις γειτονικές φάρμες, είτε στο Αλεποδάσος είτε στο Μικρολίβαδο. Ο Ναπολέων είχε πλέον καλύτερες σχέσεις με τους άλλους κτηματίες. Στην αυλή της φάρμας υπήρχε ένα φορτίο ξυλείας, στοιβαγμένο από δέκα χρόνια, όταν είχε καθαριστεί ένα δασάκι οξιές. Τα ξύλα ήταν καλοδιατηρημένα, και ο Γουίμπερ συμβούλεψε τον Ναπολέοντα να τα πουλήσει. Και ο κύριος Πίλκινκτον και ο κύριος Φρειδερίκος ενδιαφέρονταν να

τα αγοράσουν άμεσα. Ο Ναπολέων δίσταζε ποιον να διαλέξει, ανίκανος να πάρει μια απόφαση. Είχε παρατηρηθεί ότι όποτε φαινόταν έτοιμος να έρθει σε συμφωνία με τον Φρειδερίκο, λεγόταν ότι ο Χιονόμπαλος κρυβόταν στο Αλεποδάσος, ενώ, όταν η προτίμησή του έγερνε κατά τον Πίλκινκτον, λεγόταν ότι ο Χιονόμπαλος ήταν στο Μικρολίβαδο.

Ξαφνικά, νωρίς την άνοιξη, αποκαλύφθηκε κάτι συγκλονιστικό. Ο Χιονόμπαλος έμπαινε κρυφά στη φάρμα τις νύχτες! Τα ζώα ταράχτηκαν τόσο που δεν μπορούσαν καν να κοιμηθούν στα παχνιά τους. Λεγόταν ότι κάθε νύχτα, γλιστρούσε μέσα στο σκοτάδι κι έκανε κάθε είδους ανακατωσούρα. Έκλεβε τα σιτηρά, αναποδογύριζε τις καρδάρες, έσπαζε τα αυγά, τσαλαπατούσε τα παρτέρια, μασούλαγε τον κορμό των οπωροφόρων. Όταν κάτι πήγαινε στραβά, έγινε συνήθεια να το αποδίδουν στον Χιονόμπαλο. Αν είχε σπάσει ένα παράθυρο ή είχε βουλώσει ένας αγωγός, θα βρισκόταν πάντα κάποιος που ήταν σίγουρος ότι ο Χιονόμπαλος είχε έρθει μέσα στη νύχτα και το είχε κάνει, κι όταν το κλειδί της αποθήκης χάθηκε, όλοι στη φάρμα είχαν πειστεί ότι ο Χιονόμπαλος το είχε πετάξει στο πηγάδι. Όλως παραδόξως, συνέχισαν να το πιστεύουν ακόμα κι όταν το χαμένο κλειδί βρέθηκε κάτω από ένα σακί αλεύρι. Οι αγελάδες δήλωσαν ομόφωνα ότι ο Χιονόμπαλος ξεγλιστρούσε στα παχνιά τους και τις άρμεγε στον ύπνο τους. Ειπώθηκε πως οι αρουραίοι, που όλο τον χειμώνα είχαν γίνει μεγάλος μπελάς, είχαν συμμαχήσει με τον Χιονόμπαλο.

Ο Ναπολέων διέταξε να γίνει πλήρης έρευνα σχετικά με τις δραστηριότητες του Χιονόμπαλου. Με τη συνοδεία των σκυλιών του, ξεκίνησε να κάνει μια εξονυχιστική επιθεώρηση των κτισμάτων της φάρμας, ενώ τα υπόλοιπα ζώα ακολουθούσαν σε απόσταση. Κάθε λίγα βήματα ο Ναπολέων σταματούσε και οσμιζόταν ρουθουνίζοντας τη γη, ψάχνοντας για τα ίχνη του Χιονόμπαλου, τα οποία, είπε, μπορούσε να εντοπίσει από τη μυρωδιά. Μύρισε κάθε γωνιά, στην αποθήκη, στο βουστάσιο, στα κοτέτσια, στον λαχανόκηπο, και βρήκε σχεδόν παντού ίχνη του Χιονόμπαλου. Πλησίαζε το ρύγχος του στο έδαφος, έπαιρνε βαθιές ανάσες και έσκουζε με τρομερή φωνή: «Ο Χιονόμπαλος! Πέρασε από εδώ! Μπορώ να τον μυρίσω καθαρά!». Ακούγοντας τη λέξη "Χιονόμπαλος",

τα σκυλιά γύμνωναν τα πλαϊνά τους δόντια κι άφηναν γρυλλίσματα που πάγωναν το αίμα.

Τα ζώα είχαν κατατρομάξει. Τους φαινόταν λες και ο Χιονόμπαλος ήταν μια αόρατη παρουσία που κυριαρχούσε στον αέρα που ανέπνεαν και σκόρπιζε κάθε λογής απειλή. Το απόγευμα, ο Σκούχτης τα φώναξε να μαζευτούν και με ανήσυχη όψη δήλωσε ότι είχε κάτι πολύ σοβαρό να τους ανακοινώσει.

«Σύντροφοι!» φώναξε δυνατά ο Σκούχτης κάνοντας νευρικά πηδηματάκια. «Κάτι τρομερό αποκαλύφθηκε. Ο Χιονόμπαλος ξεπουλήθηκε στον Φρειδερίκο του Μικρολίβαδου, ο οποίος αυτή τη στιγμή που σας μιλάω μηχανορραφεί για να μας επιτεθεί και να μας αρπάξει τη φάρμα! Ο Χιονόμπαλος πρόκειται να τον καθοδηγήσει όταν αρχίσει η επίθεση. Υπάρχουν όμως κι άλλα, χειρότερα από αυτό που μόλις σας είπα. Νομίζαμε ότι η ανταρσία του Χιονόμπαλου οφειλόταν στη ματαιοδοξία και τη φιλοδοξία του, όμως κάναμε λάθος, σύντροφοι. Ξέρετε τι κρυβόταν πίσω από αυτή του την πράξη; Ο Χιονόμπαλος είχε από την αρχή συμμαχήσει με τον Τζόουνς! Ήταν πάντοτε ο μυστικός του πράκτορας. Σαν απόδειξη έχουμε έγγραφα που άφησε πίσω του, έγγραφα που ανακαλύψαμε μόλις. Κατά την ταπεινή μου άποψη, αυτό εξηγεί πολλά πράγματα, σύντροφοι. Δεν το είδαμε με τα ίδια μας τα μάτια πώς επιχείρησε – ευτυχώς, χωρίς επιτυχία– να μας κάνει να ηττηθούμε και να καταστραφούμε στη Μάχη του Βουστάσιου;»

Τα ζώα κοίταζαν αποβλακωμένα. Αυτό ήταν μια αχρειότητα που ξεπερνούσε την καταστροφή του ανεμόμυλου από τον Χιονόμπαλο. Χρειάστηκε όμως να περάσει λίγη ώρα ακόμη μέχρι τα ζώα να το κατανοήσουν πλήρως. Όλα τους θυμόντουσαν, ή τουλάχιστον νόμιζαν ότι θυμόντουσαν, πώς είχαν δει τον Χιονόμπαλο να ορμά επικεφαλής τους στη Μάχη του Βουστάσιου, πώς τους βοηθούσε και τους ενθάρρυνε αδιάκοπα και πώς δεν σταμάτησε ούτε στιγμή, ακόμα κι όταν τα σκάγια του όπλου του Τζόουνς τού είχαν τραυματίσει την πλάτη. Στην αρχή ήταν λίγο δύσκολο να καταλάβουν πώς συμβάδιζαν όλα αυτά με την κατηγορία ότι είχε έρθει σε συμμαχία με τον Τζόουνς. Ακόμα και ο Παλαιστής, που σπάνια ρωτούσε, ήταν προβληματισμένος. Ξάπλωσε χάμω, δίπλωσε τις μπροστινές οπλές του, έκλεισε τα μάτια και έπειτα από αρκετή προσπάθεια, έβαλε τις σκέψεις του σε μια σειρά.

«Δεν πιστεύω σε κάτι τέτοιο» είπε. «Ο Χιονόμπαλος πολέμησε γενναία στη Μάχη του Βουστάσιου. Τον είδα με τα μάτια μου. Εμείς δεν ήμασταν που του δώσαμε αμέσως μετά το μετάλλιο "Ηρωικό Ζώο Πρώτης Τάξης";»

«Αυτό ήταν το λάθος μας, σύντροφε. Γιατί τώρα γνωρίζουμε –είναι όλα καταγεγραμμένα στα μυστικά έγγραφα που ανακαλύψαμε– ότι στην πραγματικότητα προσπαθούσε να μας οδηγήσει στον όλεθρο».

«Μα πληγώθηκε» είπε ο Παλαιστής. «Όλοι μας τον είδαμε να τρέχει μέσα στα αίματα».

«Ήταν μέσα στο σχέδιο κι αυτό!» έσκουξε ο Σκούχτης. «Τα σκάγια του Τζόουνς απλά τον γρατσούνισαν. Θα μπορούσα να σου τα δείξω όλα όπως τα έχει καταγράψει με δικά του γράμματα, αλλά δεν ξέρεις να διαβάζεις. Το σχέδιο έλεγε πως ο Χιονόμπαλος, την κρίσιμη στιγμή, θα έδινε το σύνθημα για υποχώρηση, αφήνοντας το πεδίο ελεύθερο στον εχθρό. Και σχεδόν τα κατάφερε –θα έλεγα, σύντροφοι, ότι ΘΑ ΤΑ ΕΙΧΕ ΚΑΤΑΦΕΡΕΙ, αν δεν μεσολαβούσε ο ηρωικός μας Ηγέτης, ο Σύντροφος Ναπολέων. Δεν θυμόσαστε που μόλις ο Τζόουνς και οι άντρες του μπήκαν στην αυλή, ο Χιονόμπαλος ξαφνικά γύρισε και το έσκασε, και πολλά από τα ζώα τον ακολούθησαν; Και δεν θυμόσαστε επίσης που ακριβώς εκείνη τη στιγμή, όταν ο πανικός περίσσευε και όλα έμοιαζαν να έχουν χαθεί, ο Σύντροφος Ναπολέων όρμησε μπροστά με την ιαχή "Θάνατος στους Ανθρώπους!" και έμπηξε τα δόντια του στη γάμπα του Τζόουνς; Σίγουρα θα το θυμάστε ΑΥΤΟ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ, σύντροφοι!» αναφώνησε κάνοντας νευρικά πηδηματάκια από δω κι από εκεί.

Τώρα που ο Σκούχτης περιέγραφε με τέτοια έντονα χρώματα τη σκηνή, τα ζώα φάνηκαν να τα θυμούνται όλα αυτά. Πάντως, θυμήθηκαν ότι την κρίσιμη στιγμή της μάχης ο Χιονόμπαλος είχε αλλάξει πορεία και το είχε βάλει στα πόδια. Ο Παλαιστής όμως είχε ακόμα αμφιβολίες.

«Δεν πιστεύω ότι ο Χιονόμπαλος ήταν προδότης, τουλάχιστον όχι στην αρχή» είπε στο τέλος. «Τι έκανε από τότε, είναι άλλη ιστορία. Πιστεύω όμως ότι στη Μάχη του Βουστάσιου φάνηκε καλός σύντροφος».

«Ο Ηγέτης μας, ο Σύντροφος Ναπολέων» είπε ο Σκούχτης μιλώντας αργά και αποφασιστικά «δήλωσε κατηγορηματικά –κατηγορηματικά, σύντροφε– ότι ο Χιονόμπαλος ήταν πράκτορας του Τζόουνς από την αρχή –και μάλιστα πολύ προτού υπάρξει ακόμα και σαν σκέψη η Επανάσταση».

«Α! Αυτό διαφέρει!» είπε ο Παλαιστής. «Αν το λέει ο Σύντροφος Ναπολέων, τότε θα είναι σωστό!»

«Τώρα τα λες καλά, σύντροφε!» είπε δυνατά ο Σκούχτης, όλοι όμως πρόσεξαν το άγριο βλέμμα που έριξε στον Παλαιστή με τα σπινθηροβόλα μάτια του. Γύρισε να φύγει, σταμάτησε όμως και πρόσθεσε για εντυπωσιασμό: «Προειδοποιώ όλα τα ζώα της φάρμας, να έχετε τα μάτια σας ανοιχτά. Γιατί έχουμε τους λόγους μας να πιστεύουμε ότι κάποιοι από τους μυστικούς πράκτορες του Χιονόμπαλου παραμονεύουν ανάμεσά μας εδώ και τώρα!»

Τέσσερις μέρες πιο μετά, αργά το απόγευμα, ο Ναπολέων έδωσε διαταγή να μαζευτούν όλα τα ζώα στην αυλή. Όταν αυτά συγκεντρώθηκαν, ο Ναπολέων πρόβαλε από την αγροικία φορώντας και τα δύο του μετάλλια (γιατί πρόσφατα είχε απονείμει στον εαυτό του και το "Ηρωικό Ζώο Πρώτης Τάξης" και το "Ηρωικό Ζώο Δεύτερης Τάξης"), ενώ τα εννιά πελώρια σκυλιά τον περιτριγύριζαν αφήνοντας τέτοια γρυλίσματα που έστελναν ανατριχίλες στη ραχοκοκαλιά των ζώων. Όλοι ζάρωσαν στη θέση τους, σαν να ήξεραν εκ των προτέρων ότι κάτι τρομερό επρόκειτο να συμβεί.

Ο Ναπολέων επιθεώρησε αυστηρά το ακροατήριό του και μετά άφησε στον αέρα μια εκκωφαντική στριγκλιά. Αμέσως, τα σκυλιά έδωσαν ένα σάλτο, άρπαξαν τέσσερα γουρούνια από τα αυτιά, κι ενώ αυτά έσκουζαν από τον πόνο και τον τρόμο, τα έσυραν μέχρι τα πόδια του Ναπολέοντα. Τα αυτιά των γουρουνιών είχαν ματώσει, τα σκυλιά είχαν πια γευτεί αίμα και για λίγο έκαναν σαν λυσσασμένα. Προς έκπληξη όλων, τρία από αυτά ρίχτηκαν κατά τον Παλαιστή. Αυτός όμως τα πρόλαβε, ύψωσε την τεράστια οπλή του, άρπαξε το ένα τους στον αέρα και το καθήλωσε στη γη. Το σκυλί κλαψούριζε για έλεος, ενώ τα άλλα δύο πρόλαβαν και το έσκασαν με τις ουρές στα σκέλια. Ο Παλαιστής κοίταξε τον Ναπολέοντα, σαν να τον ρωτούσε αν θα του επέτρεπε να λιώσει μέχρι θανάτου το σκυλί ή να το αφήσει να φύγει. Ο Ναπολέων φάνηκε να αλλάζει στάση και τον διέταξε κοφτά να αφήσει το σκυλί να φύγει,

οπότε ο Παλαιστής ύψωσε ξανά την οπλή του και το σκυλί, μωλωπισμένο, ξεγλίστρησε αλυχτώντας.

Τώρα η αναταραχή είχε καταλαγιάσει, και τα τέσσερα γουρούνια περίμεναν τρέμοντας, με μια έκφραση που φώναζε από μακριά την ενοχή τους. Ο Ναπολέων τα κάλεσε να ομολογήσουν τα εγκλήματά τους. Ήταν τα ίδια εκείνα τέσσερα γουρούνια που είχαν διαμαρτυρηθεί όταν ο Ναπολέων είχε καταργήσει τις Κυριακάτικες Συνάξεις. Χωρίς καμία πίεση, ομολόγησαν ότι διατηρούσαν κρυφά επαφή με τον Χιονόμπαλο από τον καιρό του διωγμού του, ότι είχαν συνεργαστεί μαζί του για την καταστροφή του ανεμόμυλου και ότι είχαν έρθει σε συμφωνία μαζί του να παραδώσουν τη Φάρμα των Ζώων στον κύριο Φρειδερίκο. Πρόσθεσαν ότι ο Χιονόμπαλος τους είχε εξομολογηθεί κατ' ιδίαν ότι ήταν μυστικός πράκτορας του Τζόουνς επί πολλά χρόνια. Όταν ολοκλήρωσαν την ομολογία τους, τα σκυλιά, σε ανύποπτο χρόνο, τους έσκισαν τα λαρύγγι, και όλοι άκουσαν τον Ναπολέοντα να ρωτάει με τρομακτική φωνή αν κάποιο άλλο ζώο είχε να ομολογήσει κάτι.

Οι τρεις κότες, που είχαν υπάρξει οι αρχηγοί της απόπειρας ανταρσίας για το ζήτημα των αυγών, έκαναν ένα βήμα μπροστά και δήλωσαν ότι ο Χιονόμπαλος τους είχε φανερωθεί στον ύπνο τους και τις παρακίνησε να δείξουν ανυπακοή στις διαταγές του Ναπολέοντα. Και αυτές σφαγιάστηκαν. Μετά έκανε ένα βήμα μπροστά μια χήνα και ομολόγησε ότι είχε κρύψει έξι καλαμπόκια από τη συγκομιδή της τελευταίας χρονιάς και τα έτρωγε τις νύχτες. Μετά, ένα πρόβατο ομολόγησε ότι είχε κατουρήσει στη στέρνα –το παρότρυνε ο Χιονόμπαλος, έτσι είπε– και δύο ακόμα πρόβατα ομολόγησαν ότι είχαν δολοφονήσει ένα γέρικο κριάρι, πιστό ακόλουθο του Ναπολέοντα, κυνηγώντας το γύρω από μια φωτιά, ενώ ήξεραν ότι υπέφερε από βήχα. Όλα τους σφάχτηκαν επί τόπου. Κι έτσι συνεχιζόταν η ιστορία με τις ομολογίες και τις εκτελέσεις, μέχρι που ένας σωρός κουφαριών στοιβάχτηκε μπροστά στα πόδια του Ναπολέοντα, και ο αέρας ήταν βαρύς από την οσμή του αίματος, που ο τόπος είχε να μυρίσει από την εποχή της εκδίωξης του Τζόουνς.

Όταν όλα τελείωσαν, τα ζώα που είχαν απομείνει, εκτός από τα σκυλιά και τα γουρούνια, αποχώρησαν. Έτρεμαν κι ένιωθαν μια βαθιά θλίψη. Δεν ήξεραν τι τα είχε συγκλονίσει περισσότερο –η προδοσία των ζώων που είχαν πάει με το

μέρος του Χιονόμπαλου ή τα βάναυσα αντίποινα που είχαν μόλις παρακολουθήσει; Τον παλιό καιρό, τέτοια σκηνικά ήταν συχνά, τα τωρινά συμβάντα όμως τους φαινόντουσαν χειρότερα. Από τότε που ο Τζόουνς είχε εγκαταλείψει τη φάρμα μέχρι πριν λίγο, κανένα ζώο δεν είχε σκοτώσει άλλο ζώο. Ούτε αρουραίους δεν σκότωναν!

Κίνησαν να πάνε στο λοφάκι, εκεί που έστεκε ο μισοτελειωμένος ανεμόμυλος. Όταν έφτασαν, κουλουριάστηκαν καταγής, το ένα κοντά στο άλλο για ζεστασιά –η Τριφυλλιά, η Μιούριελ, ο Βενιαμίν, οι αγελάδες, τα πρόβατα, κι ένα ολόκληρο κοπάδι χήνες και κότες– όλα τους εκτός από τη γάτα, που είχε αίφνης εξαφανιστεί προτού ο Ναπολέων διατάξει να μαζευτούν τα ζώα. Για λίγο, ήταν όλα τους βουβά. Μόνο ο Παλαιστής στεκόταν όρθιος. Βημάτιζε μπρος πίσω τινάζοντας την μαύρη πυκνή του ουρά, ενώ πότε πότε άφηνε ένα γεμάτο έκπληξη χλιμίντρισμα. Στο τέλος, είπε:

«Δεν το καταλαβαίνω. Ποτέ μου δεν πίστεψα πως θα μπορούσαν να συμβούν τέτοια πράγματα στη φάρμα μας. Το φταίξιμο είναι μάλλον δικό μας. Η μόνη λύση είναι να δουλέψουμε σκληρότερα, έτσι πιστεύω. Από δω κι εμπρός, εγώ θα ξυπνάω μία ώρα νωρίτερα τα πρωινά».

Και έπειτα, τριποδίζοντας βαρύς, τράβηξε για το νταμάρι. Με το που έφτασε εκεί, μάζεψε δύο φορτία πέτρες στη σειρά, τις έσυρε μέχρι τον ανεμόμυλο και τότε μόνο πήγε να ξεκουραστεί για τη νύχτα.

Τα ζώα είχαν κουρνιάσει αμίλητα γύρω από την Τριφυλλιά. Το λοφάκι όπου είχαν ξαπλώσει πρόσφερε στα μάτια τους μια πανοραμική εικόνα της υπαίθρου. Έβλεπαν εμπρός τους το μεγαλύτερο μέρος της Φάρμας των Ζώων –το μακρύ λιβάδι που έφτανε μέχρι τη δημοσιά, τα χωράφι με τα σανά, το δασάκι, τη στέρνα, τα οργωμένα χωράφια όπου οι νεαροί βλαστοί των σιτηρών μεγάλωναν γεροί και πυκνοί, τις κόκκινες στέγες των κτισμάτων της φάρμας με τον καπνό να στριφογυρίζει από τις καμινάδες τους. Ήταν ένα καθάριο ανοιξιάτικο δειλινό. Το χορτάρι και οι θεριεμένοι θάμνοι χρύσιζαν από τις αχτίνες του ήλιου. Η φάρμα –και τα ζώα θυμήθηκαν με κάποια έκπληξη ότι ήταν η δική τους φάρμα, ότι κάθε σπιθαμή της τους ανήκε– ποτέ άλλοτε δεν τους είχε φανεί τόσο θελκτική. Η Τριφυλλιά ατένισε προς τα κάτω, και τα μάτια της γέμισαν δάκρυα. Αν μπορούσε να εκφράσει τις σκέψεις της, θα έλεγε ότι

είχαν ξεφύγει από τον στόχο που είχαν βάλει χρόνια πριν, όταν ξεκίνησαν να δουλεύουν για να ανατρέψουν τους ανθρώπους. Οι σκηνές τρόμου και σφαγής που είχαν ζήσει πριν λίγο δεν ήταν αυτό που είχαν προσδοκήσει εκείνη τη νύχτα που ο γέρο Ταγματάρχης πρωτοπαρακίνησε να εξεγερθούν. Τότε, η εικόνα που είχε για το μέλλον η Τριφυλλιά ήταν μιας κοινωνίας ζώων απαλλαγμένης από την πείνα και τον βούρδουλα, όπου όλα τα ζώα θα ήταν ίσα μεταξύ τους και το καθένα θα εργαζόταν ανάλογα με τις δυνατότητές του, όπου οι δυνατοί θα προστάτευαν τους αδύναμους, όπως εκείνη είχε προστατέψει τα χαμένα παπάκια την νύχτα της ομιλίας του γέρο Ταγματάρχη. Αντί για όλα αυτά –κι ούτε που καταλάβαινε την αιτία– είχαν φτάσει στην εποχή όπου δεν τολμούσαν να πουν τη γνώμη τους, όπου άγρια σκυλιά γρύλιζαν απειλητικά και τριγύριζαν παντού, όπου έπρεπε να παρακολουθείς να κομματιάζουν τους συντρόφους σου μετά την ομολογία συγκλονιστικών εγκλημάτων. Στο μυαλό της δεν είχαν καμία θέση η ανυπακοή και η ανταρσία. Ήξερε ότι, ακόμα και όπως είχαν διαμορφωθεί τα πράγματα, η κατάσταση των ζώων ήταν καλύτερη από ό,τι στην εποχή του Τζόουνς, όπως ήξερε ότι η ανάγκη να εμποδίσουν την επιστροφή των ανθρώπων έμπαινε πάνω από όλα. Ό,τι και να συνέβαινε, αυτή θα παρέμενε πιστή, θα δούλευε σκληρότερα, θα εκτελούσε τις διαταγές που θα τις έδιναν, θα αποδεχόταν τον ηγετικό ρόλο του Ναπολέοντα. Και όμως, ούτε αυτή ούτε τα υπόλοιπα ζώα είχαν μοχθήσει για μια τέτοια κατάληξη. Δεν έχτισαν τον ανεμόμυλο και δεν αντιμετώπισαν τα βόλια του Τζόουνς για μια τέτοια κατάληξη. Αυτές τις σκέψεις έκανε η Τριφυλλιά, αν και δεν είχε λόγια για να τις εκφράσει. Τελικά, άρχισε να τραγουδάει το "Ζώα της Αγγλίας" έχοντας την αίσθηση ότι κατά κάποιον τρόπο ο ύμνος εξέφραζε ακριβώς τα λόγια που της έλειπαν. Τα υπόλοιπα ζώα, που ήταν μαζεμένα γύρω της, έπιασαν κι αυτά το τραγούδι και το είπαν τρεις φορές –πολύ μελωδικά, αλλά αργά και πένθιμα, με έναν τρόπο που δεν το είχαν ποτέ τραγουδήσει μέχρι τότε.

Μόλις είχαν τελειώσει να τραγουδούν για τρίτη φορά, όταν ο Σκούχτης, με τη συνοδεία δύο σκυλιών, τα πλησίασε και η έκφρασή του έδειχνε ότι κάτι σημαντικό θα έλεγε. Αυτό που ανακοίνωσε ήταν ότι με ειδική διαταγή του

Σύντροφου Ναπολέοντα, το "Ζώα της Αγγλίας" είχε καταργηθεί. Από εκείνη τη στιγμή απαγορευόταν να το ξανατραγουδήσουν.

Τα ζώα αποσβολώθηκαν.

«Γιατί;» βέλαξε η Μιούριελ.

«Δεν μας χρειάζεται πια, συντρόφισσα» είπε αυστηρά ο Σκούχτης. «Το "Ζώα της Αγγλίας" ήταν ο ύμνος της Επανάστασης, η Επανάσταση όμως έχει πια ολοκληρωθεί. Η τελευταία πράξη της ήταν η εκτέλεση των προδοτών ετούτο το απόγευμα. Ο εχθρός, και ο εξωτερικός και ο εσωτερικός, ηττήθηκε. Με το "Ζώα της Αγγλίας" εκφράσαμε τη λαχτάρα μας για μια καλύτερη κοινωνία στο μέλλον. Αυτή η κοινωνία υφίσταται πλέον, οπότε και ο ύμνος δεν έχει περαιτέρω χρησιμότητα».

Παρά τον φόβο τους, κάποια ζώα σκεφτόντουσαν να διαμαρτυρηθούν, εκείνη όμως τη στιγμή, τα πρόβατα βέλαξαν το συνηθισμένο τους τροπάριο "Τα τετράποδα καλά, τα δίποδα κακά", που συνεχίστηκε για ώρα, και η συζήτηση πήρε τέλος.

Έτσι, το "Ζώα της Αγγλίας" δεν ξανακούστηκε. Στη θέση του, ο Μικρούλης, ο ποιητής, συνέθεσε ένα άλλο τραγούδι που άρχιζε με τα λόγια:

Των Ζώων η Φάρμα, των Ζώων η Φάρμα,

είναι της ζωής μου το μεγάλο τάμα.

Αυτό τραγουδούσαν κάθε Κυριακή πρωί μετά την έπαρση της σημαίας. Ούτε η μελωδία του όμως ούτε οι στίχοι του συγκρίνονταν με το "Ζώα της Αγγλίας".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ ΑΡΓΟΤΕΡΑ, ΟΤΑΝ Ο ΤΡΟΜΟΣ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΠΡΟΚΛΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ καταλάγιασε, κάποια ζώα θυμήθηκαν –ή έστω νόμιζαν πως θυμήθηκαν– ότι η Έκτη Εντολή πρόσταζε: "Κανένα ζώο δεν θα σκοτώσει άλλο ζώο". Και παρότι κανείς δεν ήταν διατεθειμένος να το αναφέρει όταν ήταν παρόντα τα σκυλιά και τα γουρούνια, όλοι είχαν την εντύπωση ότι η εντολή και οι φόνοι που είχαν γίνει δεν συμβάδιζαν. Η Τριφυλλιά ζήτησε από τον Βενιαμίν να της διαβάσει την Έκτη Εντολή. Όταν ο Βενιαμίν, ως συνήθως, είπε ότι αρνιόταν να ανακατευτεί σε κάτι τέτοιο, κουβάλησε τη Μιούριελ, κι εκείνη της διάβασε την Έκτη Εντολή. Έλεγε το εξής: "Κανένα ζώο δεν θα σκοτώσει άλλο ζώο ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΟ". Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, οι τελευταίες δύο λέξεις είχαν σβήσει από τη μνήμη των ζώων. Τώρα όμως διαπίστωναν ότι η Εντολή δεν είχε παραβιαστεί, γιατί σίγουρα υπήρχε σοβαρός λόγος για τη θανάτωση των προδοτών που είχαν συμμαχήσει με τον Χιονόμπαλο.

Όλη εκείνη τη χρονιά, τα ζώα δούλεψαν ακόμα πιο σκληρά από την προηγούμενη. Το να ξαναχτίσουν τον ανεμόμυλο με τοίχους διπλάσιους σε πάχος και να τον ολοκληρώσουν στο προκαθορισμένο χρονικό διάστημα, σε συνδυασμό με τις καθημερινές εργασίες της φάρμας, ήταν τρομερός φόρτος δουλειάς. Στιγμές στιγμές, τα ζώα είχαν την αίσθηση ότι δούλευαν περισσότερο κι έτρωγαν λιγότερο από ό,τι την εποχή του Τζόουνς. Τα πρωινά της Κυριακής, ο Σκούχτης εμφανιζόταν κρατώντας ένα μακρύ χαρτί που το στήριζε με το πόδι του. Από εκεί μέσα τους διάβαζε μια λίστα από νούμερα που αποδείκνυαν ότι η

παραγωγή κάθε είδους τροφής είχε αυξηθεί κατά διακόσια, τριακόσια ή πεντακόσια τοις εκατό, ανάλογα με την περίσταση. Τα ζώα δεν είχαν λόγο να τον αμφισβητήσουν, ειδικά αφού όλα τους δεν μπορούσαν καλά καλά να θυμηθούν πώς ήταν οι συνθήκες στη φάρμα πριν την Επανάσταση. Όπως κι αν είχαν τα πράγματα, υπήρχαν μέρες που τα ζώα θα προτιμούσαν να ακούνε λιγότερους αριθμούς και να έχουν περισσότερο φαγητό.

Τώρα πια, όλες οι εντολές διαβιβάζονταν μέσω του Σκούχτη ή κάποιου άλλου γουρουνιού. Ο ίδιος ο Ναπολέων περιοριζόταν σε μία δημόσια εμφάνιση ανά δεκαπενθήμερο. Και όταν εμφανιζόταν, συνοδευόταν όχι μόνο από την κουστωδία των σκυλιών, αλλά και από ένα μαύρο πετεινάρι, που προπορευόταν, σαν ένα είδος σαλπιγκτή, αφήνοντας στον αέρα ένα δυνατό "κικιρίκουουου", πριν ο Ναπολέων αρχίσει να μιλάει. Λεγόταν επίσης ότι ακόμα και μέσα στην αγροικία, ο Ναπολέων κατοικούσε σε ξεχωριστά δωμάτια από τους υπόλοιπους. Γευμάτιζε μόνος του, με δύο σκυλιά από πάνω του να τον υπηρετούν, κι έτρωγε πάντα στο σερβίτσιο *Κράουν Ντέρμπι*, που είχε βρεθεί στο σκρίνιο του σαλονιού. Ανακοινώθηκε επίσης ότι πέρα από τις δύο επετείους, θα ακούγονταν τιμητικοί πυροβολισμοί και τη μέρα των γενεθλίων του Ναπολέοντα.

Κανένας πια δεν προσφωνούσε τον Ναπολέοντα μόνο με το όνομά του. Του απευθύνονταν επίσημα αποκαλώντας τον "Ο Ηγέτης μας, Σύντροφος Ναπολέων", και τα γουρούνια έβρισκαν κάθε λίγο και άλλους τίτλους να του απονείμουν, όπως: "Πατέρας Όλων των Ζώων", "Τρόμος των Ανθρώπων", "Προστάτης του Μαντριού", "Φίλος των Νεοσσών" και πάει λέγοντας. Στις ομιλίες του, ο Σκούχτης έκλαιγε με δάκρυ κορόμηλο καθώς μιλούσε για τη σοφία του Ναπολέοντα, την καλοσύνη της ψυχής του και τη βαθιά αγάπη που έτρεφε για όλα τα ζώα, όπου κι αν βρίσκονταν, και ιδιαίτερα για εκείνα που ζούσαν ακόμα στην άγνοια και τη σκλαβιά στις άλλες φάρμες. Έγινε συνήθεια να αποδίδονται στον Ναπολέοντα τα εύσημα για κάθε επιτυχία της φάρμας. Μπορούσες συχνά να ακούσεις μια κότα να λέει σε μια άλλη: «Κάτω από την καθοδήγηση του Ηγέτη μας, Σύντροφου Ναπολέοντα, γέννησα πέντε αυγά σε έξι μέρες» ή δύο αγελάδες να πίνουν νερό στη στέρνα και να αναφωνούν: «Χάρη στην Ηγεσία του Σύντροφου Ναπολέοντα, το νερό είναι πεντανόστιμο!».

Το γενικό αίσθημα που επικρατούσε στη φάρμα βρήκε την πλήρη έκφρασή του σε ένα ποίημα με τον τίτλο "Σύντροφος Ναπολέων", το οποίο συνέθεσε ο Μικρούλης, και πήγαινε ως εξής:

Φίλε πιστέ των ορφανών,
αφέντη εσύ των αγαθών
πηγή για ευτυχία.
Πόσο ευφραίνει την ψυχή
σαν ήλιου φέγγει θαλπωρή
το βλέμμα σου που ηρεμεί.
Δική σου η αρχηγία,
Σύντροφε Ναπολέων!

Όσα το σώμα λαχταρά
κοιλιά γεμάτη, σεντόνια καθαρά
μας δίνεις με τη μία.
Ζώα μεγάλα και μικρά
μες στο παχνί τους χαλαρά
ύπνο θα κάνουν σταθερά
με τη δική σου προστασία,
Σύντροφε Ναπολέων!

Κι αν είχα ένα γουρουνάκι
από τόσο δα παιδάκι,
θα μεγάλωνα με ευθύνη.
Πριν να μάθει αλφαβήτα

όλη του την πίστη ζήτα

κι απ' τα λόγια όλα κοίτα,

η πρώτη λέξη θα ήταν εκείνη:

«Σύντροφε Ναπολέων!»

Ο Ναπολέων ενέκρινε το ποίημα και διέταξε να το γράψουν στον τοίχο της μεγάλης σιταποθήκης απέναντι από τις Επτά Εντολές. Από πάνω του ακριβώς, δέσποζε ένα πορτρέτο του Ναπολέοντα σε προφίλ, ζωγραφισμένο με άσπρη μπογιά από τον Σκούχτη.

Στο μεταξύ, μέσω του Γουίμπερ, ο Ναπολέων είχε εμπλακεί σε πολύπλοκες διαπραγματεύσεις με τον Φρειδερίκο και τον Πίλκινκτον. Το φορτίο της ξυλείας παρέμενε απούλητο. Από τους δύο κτηματίες, ο Φρειδερίκος έδειχνε μεγαλύτερη επιθυμία να το αγοράσει, δεν ήταν όμως διατεθειμένος να προσφέρει μια καλή τιμή. Τον ίδιο καιρό, κυκλοφόρησαν ανανεωμένες φήμες ότι ο Φρειδερίκος και οι άντρες του συνωμοτούσαν για να επιτεθούν στη Φάρμα των Ζώων και να καταστρέψουν τον ανεμόμυλο, το χτίσιμο του οποίου τους είχε γεμίσει ζήλεια. Ο Χιονόμπαλος κρυβόταν ακόμα στο Μικρολίβαδο, έτσι λεγόταν τουλάχιστον. Στα μέσα του καλοκαιριού, τα ζώα αναστατώθηκαν μαθαίνοντας πως τρεις κότες είχαν ομολογήσει ότι, αντλώντας έμπνευση από τον Χιονόμπαλο, είχαν σκευωρήσει για να δολοφονήσουν τον Ναπολέοντα. Εκτελέστηκαν αμέσως, και πάρθηκαν καινούριες προφυλάξεις για την ασφάλεια του Ναπολέοντα. Τέσσερα σκυλιά φύλαγαν το κρεβάτι του, από ένα σε κάθε γωνία, κι ένα νεαρό γουρούνι, που άκουγε στο όνομα Ροζής, ανέλαβε τον ρόλο του δοκιμαστή του φαγητού του, μη τυχόν και το είχαν δηλητηριάσει.

Τον ίδιο καιρό πάνω κάτω, διαδόθηκε ότι ο Ναπολέων είχε κανονίσει να πουλήσει την ξυλεία στον κύριο Πίλκινκτον, κι ότι επίσης θα έκανε μια τακτική συμφωνία μαζί του, η οποία θα αφορούσε την ανταλλαγή προϊόντων ανάμεσα στη Φάρμα των Ζώων και το Αλεποδάσος. Οι σχέσεις ανάμεσα στον Ναπολέοντα και τον Πίλκινκτον, παρότι διεκπεραιώνονταν αποκλειστικά μέσω του Γουίμπερ, ήταν πλέον σχεδόν φιλικές. Τα ζώα δεν είχαν καμία εμπιστοσύνη στον Πίλκινκτον, εφόσον ήταν άνθρωπος, τον προτιμούσαν όμως από τον

Φρειδερίκο, τον οποίο φοβόντουσαν και μισούσαν. Καθώς το καλοκαίρι έφτανε στο τέλος του και ο ανεμόμυλος κόντευε να τελειώσει, οι φήμες μιας επερχόμενης δόλιας επίθεσης φούντωναν όλο και πιο πολύ. Λεγόταν ότι ο Φρειδερίκος σκόπευε να στείλει εναντίον τους είκοσι οπλισμένους άντρες και ότι είχε δωροδοκήσει αστυνομία και δικαστές, ώστε να κάνουν τα στραβά μάτια όταν θα κατάφερνε να πάρει στα χέρια του τους τίτλους ιδιοκτησίας της Φάρμας των Ζώων. Διέρρεαν όμως και τρομερές ιστορίες από το Μικρολίβαδο. Αφορούσαν τη βαρβαρότητα του Φρειδερίκου απέναντι στα ζώα του. Είχε μαστιγώσει μέχρι θανάτου ένα γέρικο άλογο, πέθαινε στην πείνα τις αγελάδες του, είχε σκοτώσει έναν σκύλο πετώντας τον στο καμίνι, και τα απογεύματα διασκέδαζε βάζοντας τα κοκόρια του να χτυπιούνται μεταξύ τους αφού προηγουμένως είχε δέσει στα πόδια τους ξυραφάκια. Το αίμα των ζώων έβραζε από οργή όσο άκουγαν τα παθήματα των ομοίων τους, κι ήταν στιγμές που ζητούσαν να τους δοθεί η άδεια να επιτεθούν όλα μαζί στο Μικρολίβαδο, για να διώξουν τους ανθρώπους και να ελευθερώσουν τους συντρόφους τους. Ο Σκούχτης όμως τα συμβούλευε να αποφύγουν τις βιαστικές πράξεις και να έχουν εμπιστοσύνη στη στρατηγική του Σύντροφου Ναπολέοντα.

Ωστόσο, τα συναισθήματα μίσους προς τον Φρειδερίκο δυνάμωναν. Μια Κυριακή πρωί, ο Ναπολέων έκανε την εμφάνισή του στη σιταποθήκη και εξήγησε ότι ουδέποτε είχε σκεφτεί να πουλήσει την ξυλεία στον Φρειδερίκο. Το θεωρούσε αναξιοπρεπές να έχει συναλλαγές με τέτοια αποβράσματα, έτσι είπε. Τα περιστέρια, που συνέχιζαν να πετάνε για να μεταφέρουν τα νέα της Επανάστασης, απαγορεύτηκε να ξαναπατήσουν το πόδι τους στο Αλεποδάσος, και τους δόθηκε διαταγή να αντικαταστήσουν το παλιό σύνθημα "Θάνατος στους Ανθρώπους" με το "Θάνατος στον Φρειδερίκο". Προς το τέλος του καλοκαιριού ξεσκεπάστηκε μια ακόμα μηχανορραφία του Χιονόμπαλου. Η σοδειά του σταριού ήταν γεμάτη ζιζάνια, και αποκαλύφθηκε ότι σε μία από τις νυχτερινές του επισκέψεις, ο Χιονόμπαλος είχε ανακατέψει σπόρους ζιζανίων στους σπόρους σιτηρών. Ένας χήνος, που γνώριζε για τη συνωμοσία, ομολόγησε την ενοχή του και αμέσως μετά αυτοκτόνησε καταπίνοντας δηλητηριώδεις καρπούς μπελαντόνας. Τα ζώα έμαθαν επίσης ότι ο Χιονόμπαλος ουδέποτε είχε παρασημοφορηθεί με το μετάλλιο "Ηρωικό

Ζώο Πρώτης Τάξης" –κι ας ήταν πολλοί αυτοί που πίστευαν κάτι τέτοιο. Αυτό ήταν ένα ψέμα που είχε διαδώσει ο ίδιος μετά τη μάχη του Βουστάσιου. Αντί να παρασημοφορηθεί, είχε δεχτεί επίπληξη για τη δειλία που είχε επιδείξει στη μάχη. Για μία ακόμα φορά, κάποια από τα ζώα έδειξαν σκεπτικισμό, ο Σκούχτης όμως κατάφερε άμεσα να τα πείσει ότι η μνήμη τους τα απατούσε.

Το φθινόπωρο, μετά από μια εξοντωτική προσπάθεια –γιατί το ίδιο διάστημα έπρεπε να γίνει και η συγκομιδή– ο ανεμόμυλος ολοκληρώθηκε. Έμενε πια να εγκατασταθούν τα μηχανήματα, και ο Γουίμπερ έκανε τις διαπραγματεύσεις για την αγορά τους. Το κτίριο όμως ήταν έτοιμο. Παρά τις δυσκολίες, την απειρία, τα πρωτόγονα εργαλεία, τις κακοτυχίες και την προδοσία του Χιονόμπαλου, το έργο τελείωσε μέσα στο χρονοδιάγραμμα. Εξουθενωμένα αλλά περήφανα, τα ζώα έφερναν βόλτες γύρω από το αριστούργημά τους, που το έβρισκαν πιο όμορφο από την προηγούμενη φορά, άσε που οι τοίχοι του είχαν το διπλάσιο πάχος! Ούτε εκρηκτικά δεν θα τους γκρέμιζαν αυτή τη φορά! Κι όσο σκεφτόντουσαν πόσο μόχθησαν, τι απογοητεύσεις είχαν ξεπεράσει, και την τεράστια διαφορά που θα έφερνε ο μύλος στη ζωή τους όταν τα πανιά του θα γύριζαν στον αέρα και οι μηχανές του θα δούλευαν, όταν τα σκεφτόντουσαν όλα αυτά, ξεχνούσαν την κούρασή τους και χοροπηδούσαν γύρω από τον ανεμόμυλό τους βγάζοντας θριαμβευτικές κραυγές. Ο ίδιος ο Ναπολέων, με τη συνοδεία των σκυλιών και του κοκοριού του, κατέφθασε για να επιθεωρήσει το ολοκληρωμένο έργο. Έδωσε συγχαρητήρια στα ζώα και ανακοίνωσε ότι ο μύλος εφεξής θα ονομαζόταν "Μύλος του Ναπολέοντα".

Δέκα ημέρες αργότερα, τα ζώα κλήθηκαν σε μια ειδική συνάντηση στη σιταποθήκη. Έμειναν άφωνα από την έκπληξή τους, όταν ο Ναπολέοντας ανακοίνωσε ότι είχε πουλήσει την ξυλεία στον Φρειδερίκο. Την επομένη, ο Φρειδερίκος θα έστελνε τα κάρα του για να μαζέψουν τα ξύλα. Όλο αυτό το διάστημα, ο Ναπολέων έκανε τον φίλο στον Πίλκινκτον, στη πραγματικότητα όμως έκλεινε κρυφές συμφωνίες με τον Φρειδερίκο.

Κάθε σχέση με το Αλεποδάσος διακόπηκε, και υβριστικά μηνύματα στάλθηκαν στον Πίλκινκτον. Τα περιστέρια είχαν τώρα εντολή να αποφεύγουν το Μικρολίβαδο και να αλλάξουν το σύνθημά τους από "Θάνατος στον Φρειδερίκο" σε "Θάνατος στον Πίλκινκτον". Το ίδιο διάστημα, ο Ναπολέων

βεβαίωνε τα ζώα ότι οι φήμες που είχαν φτάσει στα αυτιά τους για επικείμενη επίθεση στη Φάρμα των Ζώων ήταν εντελώς ανυπόστατες, και ότι οι ιστορίες σχετικά με τη βαρβαρότητα του Φρειδερίκου απέναντι στα ζώα ήταν υπερβολικές. Όλη αυτή η φημολογία ήταν προφανώς μυθεύματα που διέδιδαν ο Χιονόμπαλος και ο πράκτορές του. Ως φαίνεται, ο Χιονόμπαλος δεν κρυβόταν στο Μικρολίβαδο, στην πραγματικότητα ούτε που είχε πατήσει ποτέ το πόδι του εκεί. Ζούσε μέσα στις ανέσεις στο Αλεποδάσος, έτσι έλεγαν, και μάλιστα χρόνια τώρα τον συντηρούσε ο Πίλκινκτον.

Τα γουρούνια ήταν εκστασιασμένα με την πανουργία του Ναπολέοντα, που προσποιούμενος ότι είχε φιλικές σχέσεις με τον Πίλκινκτον, ανάγκασε τον Φρειδερίκο να ανεβάσει την τιμή που πρόσφερε για την ξυλεία κατά δώδεκα λίρες. Η ευφυΐα του Ναπολέοντα αποδεικνυόταν και από το γεγονός ότι δεν εμπιστευόταν κανέναν, ούτε καν τον Φρειδερίκο –αυτά έλεγε ο Σκούχτης. Ο Φρειδερίκος ήθελε να πληρώσει την ξυλεία με κάτι που λεγόταν επιταγή και που δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μια υπόσχεση γραμμένη σε ένα κομμάτι χαρτί. Ο Ναπολέων όμως ήταν εξυπνότερος, γιατί ζήτησε να πληρωθεί σε πραγματικά πεντόλιρα, και μάλιστα προκαταβολικά. Ο Φρειδερίκος είχε ήδη εξοφλήσει την οφειλή του, και το χρηματικό ποσό θα έφτανε ίσα ίσα για να αγοραστούν τα μηχανήματα για τον ανεμόμυλο.

Στο μεταξύ, η ξυλεία φορτώθηκε και μεταφέρθηκε με τρομερή ταχύτητα. Και μετά, τα ζώα κλήθηκαν σε μία ακόμα ειδική συνάντηση στη σιταποθήκη, για να δουν από κοντά τα χαρτονομίσματα του Φρειδερίκου. Χαμογελώντας αυτάρεσκα και φορώντας και τα δύο του παράσημα, ο Ναπολέων ήταν ξαπλωμένος σε ένα αχυρόστρωμα πάνω στην εξέδρα, ενώ τα χρήματα ήταν δίπλα του, στοιβαγμένα τακτικά σε ένα πορσελάνινο πιάτο από την κουζίνα της αγροικίας. Τα ζώα περνούσαν στη σειρά θαυμάζοντας μέχρι να χορτάσει το μάτι τους. Κι ο Παλαιστής πλησίασε τη μουσούδα του για να μυρίσει τα χαρτονομίσματα, και η ανάσα του έκανε τα λεπτεπίλεπτα χαρτάκια να αναδευτούν και να θροΐσουν.

Τρεις μέρες αργότερα ξέσπασε μεγάλος σαματάς. Ο Γουίμπερ, άσπρος σαν το πανί, έφτασε ασθμαίνοντας με το ποδήλατό του, το παράτησε όπως όπως στην αυλή και όρμησε στην αγροικία. Την επόμενη στιγμή ακούστηκε ένας

οργισμένος βρυχηθμός από τα διαμερίσματα του Ναπολέοντα. Τα νέα έκαναν τον γύρο της φάρμας σαν την αστραπή .Τα χαρτονομίσματα ήταν πλαστά! Ο Φρειδερίκος είχε αποκτήσει την ξυλεία χωρίς να πληρώσει δεκάρα!

Ο Ναπολέων συγκέντρωσε αμέσως τα ζώα και με τρομερή φωνή απάγγειλε τη θανατική ποινή στον Φρειδερίκο. Μόλις τον έπιαναν, θα τον έβραζαν ζωντανό, αυτό ανακοίνωσε. Ταυτόχρονα, προειδοποίησε τα ζώα ότι, μετά από μια τέτοια προδοσία, θα έπρεπε να περιμένουν τα χειρότερα. Ο Φρειδερίκος και οι άντρες του ήταν πολύ πιθανόν να επιτεθούν στη φάρμα, όπως από καιρό σχεδίαζαν. Στήθηκαν σκοπιές σε κάθε πιθανή είσοδο της φάρμας. Επιπρόσθετα, τέσσερα περιστέρια στάλθηκαν στο Αλεποδάσος, για να μεταφέρουν ένα μήνυμα συμφιλίωσης, ελπίζοντας πως έτσι θα αποκαθιστούσαν τις καλές σχέσεις με τον Πίλκινκτον.

Το επόμενο κιόλας πρωί, η αναμενόμενη επίθεση γινόταν πραγματικότητα. Τα ζώα έτρωγαν ακόμα το πρόγευμά τους όταν οι σκοποί εμφανίστηκαν τρέχοντας, για να ανακοινώσουν τα νέα. Ο Φρειδερίκος και οι δικοί του είχαν ήδη περάσει την πύλη με τις πέντε αμπάρες. Με περίσσια τόλμη, τα ζώα εφόρμησαν εναντίον τους, αυτή τη φορά όμως τα πράγματα ήταν πιο δύσκολα από ό,τι στη Μάχη του Βουστάσιου. Τα ζώα βρέθηκαν αντιμέτωπα με δεκαπέντε άντρες με μισή ντουζίνα όπλα, που άνοιξαν πυρ μόλις βρέθηκαν σε απόσταση πενήντα μέτρων. Τα ζώα δεν μπόρεσαν να τα βγάλουν πέρα με τις τρομερές εκπυρσοκροτήσεις και τα σκάγια, και παρά τις προσπάθειες του Ναπολέοντα και του Παλαιστή να τα συγκρατήσουν, πολύ σύντομα οπισθοχωρούσαν. Κάποια τους ήταν ήδη τραυματισμένα. Κατέφυγαν στα κτίσματα της φάρμας και με χίλιες προφυλάξεις κρυφοκοιτούσαν από τις τρύπες και τις χαραμάδες. Όλο το μεγάλο βοσκοτόπι, κι ο ανεμόμυλος μαζί, είχαν πέσει στα χέρια του εχθρού. Εκείνη τη στιγμή, ακόμα και ο Ναπολέων έμοιαζε να τα έχει χαμένα. Βημάτιζε πάνω κάτω αμίλητος τινάζοντας σπασμωδικά την ουρά του. Όλοι τους κοιτούσαν με πένθιμο ύφος προς το Αλεποδάσος. Αν ο Πίλκινκτον και οι άντρες του πρόσφεραν τη βοήθειά τους, μπορεί και να κέρδιζαν τη μάχη. Εκείνη όμως τη στιγμή επέστρεψαν τα περιστέρια που είχαν στείλει την προηγούμενη μέρα, και ένα από αυτά είχε

δεμένο στο πόδι του ένα μήνυμα από τον Πίλκινκτον, που έλεγε: «Καλά να πάθετε!»

Στο μεταξύ, ο Φρειδερίκος και οι άντρες του είχαν σταματήσει δίπλα στον ανεμόμυλο. Τα ζώα παρακολουθούσαν με απόγνωση. Δύο από τους άντρες κρατούσαν έναν λοστό και μια βαριά, σαν να ετοιμαζόντουσαν να γκρεμίσουν τον ανεμόμυλο.

«Αδύνατον!» έσκουξε ο Ναπολέων. «Οι τοίχοι είναι γεροί. Και μια βδομάδα να πολεμάνε, πάλι δεν θα τα καταφέρουν να τους γκρεμίσουν. Θάρρος, σύντροφοι!»

Ο Βενιαμίν όμως παρακολουθούσε άγρυπνα τις κινήσεις των αντρών. Εκείνοι οι δύο με τον λοστό και τη βαριά άνοιγαν μια τρύπα στη βάση του ανεμόμυλου. Ο Βενιαμίν έγνεψε με τη μουσούδα του σαν να το διασκέδαζε.

«Το φανταζόμουν!» είπε. «Δεν καταλάβατε τι πάνε να κάνουν; Σε λίγο θα στουμπώσουν την τρύπα με μπαρούτι».

Τα ζώα περίμεναν τρομοκρατημένα. Ούτε λόγος να διακινδυνέψουν να βγουν από τα καταφύγιά τους. Λίγα λεπτά μετά, είδαν τους άντρες να τρέχουν με βιάση προς κάθε κατεύθυνση. Και μετά, ακούστηκε ένα εκκωφαντικό μουγκρητό. Τα περιστέρια στροβιλίστηκαν στον αέρα, και όλα τα ζώα έπεσαν μπρούμυτα κάτω καλύπτοντας το πρόσωπό τους. Όταν στάθηκαν ξανά στα πόδια τους, ένα τεράστιο σύννεφο μαύρου καπνού είχε καλύψει το σημείο που βρισκόταν ο ανεμόμυλος. Το αεράκι το φύσηξε πέρα. Ο ανεμόμυλος δεν υπήρχε πια!

Αντικρίζοντας αυτό το θέαμα, τα ζώα ξαναβρήκαν το χαμένο τους κουράγιο. Ο φόβος και η απελπισία που ένιωθαν μέχρι πριν λίγο, πνίγηκαν από την οργή για αυτή την άνανδρη και αισχρή πράξη. Μια δυνατή κραυγή εκδίκησης αντήχησε, και χωρίς να περιμένουν περαιτέρω διαταγές, όρμησαν σύσσωμα και επιτέθηκαν στον εχθρό. Αυτή τη φορά αψήφησαν τα σκάγια που έπεφταν επάνω τους σαν το χαλάζι. Η μάχη ήταν άγρια και σκληρή. Οι άντρες πυροβολούσαν ξανά και ξανά, κι όταν τα ζώα τούς έφτασαν σε απόσταση αναπνοής, χίμηξαν επάνω τους με στειλιάρια και τις βαριές τους μπότες. Μια αγελάδα, τρία πρόβατα και δύο χήνες έχασαν τη ζωή τους, κι όλα

σχεδόν τα ζώα τραυματίστηκαν. Ακόμα και ο Ναπολέων, που έδινε εντολές από τα μετόπισθεν, βρέθηκε με την άκρη της ουράς του γδαρμένη από ένα σκάγι. Μα ούτε οι άνθρωποι έμειναν αλώβητοι. Τρείς από αυτούς είχαν σπασμένα κεφάλια από χτυπήματα που τους κατάφερε με τις οπλές του ο Παλαιστής. Ένας άλλος τρυπήθηκε στην κοιλιά από το κέρατο μιας αγελάδας. Κι ενός ακόμα, το παντελόνι κουρελιάστηκε από τη Τζέσι και την Καμπανούλα. Κι όταν τα εννιά σκυλιά, σωματοφύλακες του Ναπολέοντα, ακολουθώντας τις οδηγίες του, έκαναν παράκαμψη, έχοντας την κάλυψη του φράχτη, και βρέθηκαν δίπλα τους γαβγίζοντας μανιασμένα, τους κατέλαβε πανικός. Τότε πια κατάλαβαν ότι κινδύνευαν να βρεθούν περικυκλωμένοι, οπότε και ο Φρειδερίκος φώναξε να υποχωρήσουν όσο υπήρχε χρόνος. Σε δευτερόλεπτα, το είχαν βάλει στα πόδια κι έτρεχαν να σωθούν. Τα ζώα τούς κυνήγησαν μέχρι την άκρη του χωραφιού και τους κατάφεραν μερικές τελευταίες κλωτσιές όσο εκείνοι προσπαθούσαν να βρουν μια τρύπα και να περάσουν το συρματόπλεγμα.

Τα ζώα είχαν νικήσει, ήταν όμως κατάκοπα και ματωμένα. Αργά αργά επέστρεψαν στη φάρμα κουτσαίνοντας. Το θέαμα των νεκρών συντρόφων τους, ξαπλωμένων στο χορτάρι, έφερε δάκρυα στα μάτια πολλών. Και για λίγο, σταμάτησαν στο σημείο που κάποτε ορθωνόταν ο ανεμόμυλος. Ήταν αλήθεια! Δεν υπήρχε πια. Όλοι τους οι κόποι είχαν εξανεμιστεί. Ακόμα και τα θεμέλια είχαν μισοκαταστραφεί. Και αυτή τη φορά, δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τις σκόρπιες πέτρες για να τον ξαναχτίσουν. Αυτή τη φορά, οι πέτρες είχαν εξαφανιστεί. Η έκρηξη ήταν τόσο ισχυρή που τις είχε εκτοξεύσει σε απόσταση εκατοντάδων μέτρων. Ήταν λες και ο ανεμόμυλος δεν είχε υπάρξει ποτέ.

Καθώς τα ζώα πλησίαζαν στη φάρμα, ο Σκούχτης, που ανεξήγητα απουσίαζε την ώρα της μάχης, τα προϋπάντησε κουνώντας την ουρά του ενώ το πρόσωπό του έλαμπε από την ικανοποίηση. Και τότε ήταν που τα ζώα άκουσαν έναν εορταστικό πυροβολισμό που ερχόταν από τη μεριά των κτισμάτων της φάρμας.

«Ποιος ρίχνει τουφεκιές;» ρώτησε ο Παλαιστής.

«Είναι για να γιορτάσουμε τη νίκη μας!» φώναξε ο Σκούχτης.

«Ποια νίκη;» είπε ο Παλαιστής. Τα γόνατά του είχαν ματώσει, είχε χάσει ένα πέταλο κι είχε σκίσει την οπλή του, ενώ μια ντουζίνα σκάγια είχαν σφηνωθεί στο πίσω του πόδι.

«Τι ποια νίκη, σύντροφε; Δεν διώξαμε τον εχθρό από τα εδάφη μας –από τα ιερά εδάφη της Φάρμας των Ζώων;»

«Ο μύλος μας όμως καταστράφηκε. Κι είχαμε ρίξει δυο χρόνια δουλειά για να τον χτίσουμε!»

«Και λοιπόν; Θα χτίσουμε άλλον. Θα χτίσουμε έξι ανεμόμυλους, αν μας κάνει κέφι. Σύντροφε, μου φαίνεται πως δεν εκτιμάς αυτό που καταφέραμε. Ο εχθρός είχε καταλάβει τη γη που στεκόμαστε. Και τώρα –χάρη στην ηγεσία του Σύντροφου Ναπολέοντα– πήραμε πίσω και την τελευταία σπιθαμή!»

«Άρα, κερδίσαμε όσα είχαμε και πριν» είπε ο Παλαιστής.

«Αυτή είναι η νίκη μας» είπε ο Σκούχτης.

Ο Παλαιστής μπήκε κουτσαίνοντας στην αυλή. Τα σκάγια που είχαν σφηνωθεί στο πόδι του τον έτσουζαν τρομερά. Έβλεπε μπροστά του τη βαριά δουλειά που τους περίμενε μέχρι να ξαναχτιστεί ο ανεμόμυλος και με τη φαντασία του προετοιμαζόταν για το σκληρό έργο. Για πρώτη φορά σκέφτηκε ότι είχε ήδη έντεκα χρόνια φορτωμένα στην πλάτη του και πως η δύναμή του δεν ήταν όπως παλιά.

Όταν τα ζώα αντίκρισαν την πράσινη σημαία τους να ανεμίζει και άκουσαν ξανά τον ήχο του όπλου –επτά φορές συνολικά– κι όταν άκουσαν τον λόγο που έβγαλε ο Ναπολέων για να τα συγχαρεί για τη διαγωγή τους, τότε πια ένιωσαν ότι είχαν πετύχει μια μεγάλη νίκη. Τα ζώα που έπεσαν στο πεδίο της μάχης κηδεύτηκαν με τιμές. Ο Παλαιστής και η Τριφυλλιά έσερναν το κάρο που έπαιξε τον ρόλο της νεκροφόρας, και ο ίδιος ο Ναπολέων προπορευόταν της τελετής. Δύο ολόκληρες μέρες κράτησαν οι εορτασμοί, με τραγούδια, λόγους, τιμητικές ομοβροντίες και δώρο από ένα μήλο σε κάθε ζώο, πενήντα γραμμάρια σπόρια για κάθε πουλί και τρία μπισκότα για κάθε σκυλί. Ανακοινώθηκε ότι η μάχη θα λεγόταν στο εξής "Μάχη του Ανεμόμυλου" και ότι ο Ναπολέων είχε θεσπίσει ένα καινούριο μετάλλιο με το όνομα "Τάξη της

Πράσινης Σημαίας", το οποίο και είχε ήδη απονείμει στον εαυτό του. Μέσα στο γενικό κλίμα ευφορίας, η υπόθεση των χαρτονομισμάτων ξεχάστηκε.

Μερικές μέρες αργότερα, τα γουρούνια ανακάλυψαν ένα κασόνι ουίσκι στο κελάρι της αγροικίας. Τους είχε ξεφύγει, όταν πρωτοκατοίκησαν στο σπίτι. Εκείνη τη νύχτα, στα αυτιά όλων των ζώων έφτασαν δυνατά τραγούδια από τη μεριά της αγροικίας, όμως αυτό που προκάλεσε την έκπληξη όλων ήταν ότι ανάμεσα στις μελωδίες ξεχώριζε αυτή του "Ζώα της Αγγλίας". Γύρω στις εννιάμιση, ο Ναπολέων θεάθηκε να βγαίνει στην αυλή από την πίσω πόρτα φορώντας στο κεφάλι ένα παλιό καπέλο του κυρίου Τζόουνς, να καλπάζει γύρω γύρω και μετά να ξαναμπαίνει στο σπίτι. Το πρωί όμως κανένας απολύτως ήχος δεν ακουγόταν από την αγροικία. Τα γουρούνια ήταν άφαντα. Είχε πάει εννιά η ώρα, όταν ο Σκούχτης έκανε την εμφάνισή του σέρνοντας τα πόδια του, με θολό βλέμμα και την ουρά του να κρέμεται χαλαρή. Έδειχνε πολύ άρρωστος. Αμέσως συγκέντρωσε τα ζώα και τους είπε ότι είχε τρομερά νέα να τους ανακοινώσει. Ο Σύντροφος Ναπολέων βρισκόταν στα πρόθυρα του θανάτου!

Ξέσπασε θρήνος. Ενώ τα ζώα νυχοπατούσαν τον σανό που είχε στρωθεί έξω από τις πόρτες της αγροικίας, αναρωτιόντουσαν με δάκρυα στα μάτια ποιο θα ήταν το μέλλον τους αν έχαναν τον Ηγέτη τους. Κυκλοφόρησε η φήμη ότι ο Χιονόμπαλος είχε καταφέρει να δηλητηριάσει το φαγητό του Ναπολέοντα. Στις έντεκα η ώρα, ο Σκούχτης βγήκε από την αγροικία έχοντας μια νέα ανακοίνωση να κάνει. Ο Σύντροφος Ναπολέων είχε εκδώσει μια σοβαρή διαταγή, σαν την τελευταία πράξη του επί της γης: η κατανάλωση αλκοόλ θα επέσυρε την θανατική ποινή.

Κατά το σούρουπο πάντως, ο Ναπολέων ένιωθε κάπως καλύτερα, και το επόμενο πρωί ο Σκούχτης μετέφερε το μήνυμα ότι ο ηγέτης βρισκόταν στην ανάρρωση. Το απογευματάκι της ίδιας μέρας, ο Ναπολέων είχε επιστρέψει στα καθήκοντά του, και την επόμενη μέρα μαθεύτηκε ότι είχε δώσει οδηγίες στον Γουίμπερ να αγοράσει από το Ουίλινγκτον οδηγούς για την παρασκευή και απόσταξη της μπύρας. Μία εβδομάδα αργότερα, ο Ναπολέων έδωσε εντολή να οργωθεί το μικρό λιβάδι πέρα από τον οπωρώνα, εκείνο που κάποτε έλεγαν πως προοριζόταν για τη βοσκή των γέρικων ζώων, με τη δικαιολογία ότι

χρειαζόταν ανανέωση και έπρεπε να το ξανασπείρουν γρασίδι. Σύντομα όμως έγινε γνωστό ότι ο Ναπολέων σκόπευε να το σπείρουν με κριθάρι.

Πάνω κάτω εκείνο το διάστημα, συνέβη κάτι περίεργο και ακατανόητο σε όλους. Μια νύχτα, γύρω στις δώδεκα, ακούστηκε ένας δυνατός θόρυβος από τη μεριά της αυλής, και τα ζώα πετάχτηκαν από τα παχνιά τους. Είχε φεγγάρι εκείνη τη βραδιά. Στη βάση του τοίχου της μεγάλης σιταποθήκης, εκεί που ήταν γραμμένες οι Επτά Εντολές, κειτόταν μια σκάλα σπασμένη στα δύο. Δίπλα της ήταν ξαπλωμένος φαρδύς πλατύς ο Σκούχτης, σε ημιλιπόθυμη κατάσταση, και λίγο παραπέρα έστεκαν παρατημένα ένα φανάρι, ένα χοντρό πινέλο κι ένα αναποδογυρισμένο δοχείο με άσπρη μπογιά. Τα σκυλιά έκαναν αμέσως έναν προστατευτικό κλοιό γύρω από τον Σκούχτη και τον συνόδευσαν πίσω στην αγροικία. Κανένα από τα ζώα δεν είχε ιδέα τι μπορεί να σήμαιναν όλα αυτά. Μόνο ο Βενιαμίν έκανε ένα όλο σημασία νεύμα με τη μουσούδα του, σαν να κατάλαβε, αλλά δεν έβγαλε κουβέντα.

Λίγες μέρες αργότερα όμως, καθώς η Μιούριελ διάβαζε μοναχή τις Επτά Εντολές, πρόσεξε πως υπήρχε μία ακόμα που τα ζώα τη θυμόντουσαν λάθος. Νόμιζαν πως η Πέμπτη Εντολή έλεγε: «Κανένα ζώο δεν θα καταναλώνει οινοπνευματώδη». Υπήρχαν όμως δύο ακόμα λέξεις που τις είχαν ξεχάσει. Για την ακρίβεια, η Εντολή έλεγε: «Κανένα ζώο δεν θα καταναλώνει οινοπνευματώδη ΧΩΡΙΣ ΜΕΤΡΟ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο

Η ΣΚΙΣΜΕΝΗ ΟΠΛΗ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΣΤΗ ΠΗΡΕ ΠΟΛΥ ΚΑΙΡΟ ΝΑ ΓΙΑΝΕΙ. ΤΟ ΧΤΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ανεμόμυλου ξεκίνησε την επομένη από το τέλος των εορτασμών. Ο Παλαιστής αρνήθηκε να πάρει έστω και μια μέρα άδεια από τη δουλειά και το έθεσε ως ζήτημα τιμής να μη γίνει αντιληπτό ότι πονούσε. Τα απογεύματα, εκμυστηρευόταν στην Τριφυλλιά ότι η οπλή τον ενοχλούσε πολύ. Η Τριφυλλιά έφτιαχνε καταπλάσματα από βότανα, που τα ετοίμαζε μασώντας τα, και τα έβαζε στην οπλή του Παλαιστή. Και αυτή και ο Βενιαμίν τον ικέτευαν να χαλαρώσει τον ρυθμό της δουλειάς του. «Τα πνευμόνια ενός αλόγου δεν κρατάνε για πάντα» του έλεγε η φοράδα, εκείνος όμως δεν άκουγε. Είχε, όπως έλεγε, μόνο μία φιλοδοξία πια –να δει τον ανεμόμυλο σε λειτουργία προτού φτάσει σε ηλικία συνταξιοδότησης.

Τον πρώτο καιρό, τότε που είχαν μόλις μορφοποιηθεί οι νόμοι της Φάρμας των Ζώων, η ηλικία συνταξιοδότησης είχε οριστεί στα δώδεκα χρόνια για τα άλογα και τα γουρούνια, στα δεκατέσσερα για τις αγελάδες, στα εννέα για τα σκυλιά, στα επτά για τα πρόβατα, στα πέντε για τις κότες και τις χήνες. Οι συντάξεις θα ήταν γενναίες. Μέχρι στιγμής, κανένα ζώο δεν είχε συνταξιοδοτηθεί, τελευταία όμως συζητιόταν όλο και πιο συχνά το θέμα. Τώρα που το μικρό λιβάδι πέρα από τον οπωρώνα προοριζόταν για κριθάρι, οι φήμες έλεγαν ότι μια άκρη του μεγάλου βοσκότοπου θα περιφρασσόταν και θα δινόταν για τη βοσκή των υπέργηρων ζώων. Ακουγόταν ότι η σύνταξη για ένα άλογο θα ήταν δυόμισι κιλά σιτηρά την ημέρα και τον χειμώνα εφτάμισι

κιλά σανός με ένα καρότο ή ίσως ένα μήλο στις γιορτές. Τα δωδέκατα γενέθλια του Παλαιστή έπεφταν στο τέλος του καλοκαιριού.

Στο μεταξύ, η ζωή είχε δυσκολέψει. Ο χειμώνας ήταν εξίσου βαρύς με τον προηγούμενο, και η τροφή είχε λιγοστέψει. Οι μερίδες μειώθηκαν για μία ακόμη φορά για όλα τα ζώα, εκτός από τα γουρούνια και τα σκυλιά. Όπως εξήγησε ο Σκούχτης, μια αυστηρή ισότητα στις μερίδες θα ερχόταν σε αντίθεση με τις αρχές του Ζωϊσμού. Πάντως, δεν του στάθηκε καθόλου δύσκολο να αποδείξει στα υπόλοιπα ζώα ότι στην πραγματικότητα ΔΕΝ υπήρχε έλλειψη τροφών, όσο κι αν τα φαινόμενα έδειχναν το αντίθετο. Για την ώρα βέβαια, είχε καταστεί αναγκαίο να υπάρξει μια αναπροσαρμογή των μερίδων (Ο Σκούχτης μιλούσε πάντα για "αναπροσαρμογή" και ποτέ για "μείωση"), συγκριτικά όμως με τον καιρό του Τζόουνς, η βελτίωση ήταν τεράστια. Τους διάβαζε ατελείωτα νούμερα με βιαστική τσιριχτή φωνή, θέλοντας έτσι να αποδείξει ότι πλέον διέθεταν περισσότερη βρώμη, περισσότερο σανό, περισσότερα γογγύλια από ό,τι στον καιρό του Τζόουνς, ότι δούλευαν λιγότερες ώρες, ότι η ποιότητα του πόσιμου νερού τους ήταν καλύτερη, ότι ζούσαν περισσότερα χρόνια, ότι η θνησιμότητα των νεογνών της φάρμας είχε μειωθεί και ότι είχαν περισσότερο άχυρο στα παχνιά τους και λιγότερους ψύλλους. Τα ζώα έχαβαν την κάθε του λέξη. Για να πούμε την αλήθεια, κάθε ανάμνηση του Τζόουνς και όσων αντιπροσώπευε, είχε σχεδόν σβήσει από τη μνήμη τους. Ήξεραν ότι η τωρινή εποχή ήταν σκληρή και γεμάτη στερήσεις, και συχνά πεινούσαν και κρύωναν, ότι, εκτός από τις ώρες που κοιμόντουσαν, σχεδόν όλες τις υπόλοιπες δούλευαν. Μα σίγουρα στο παρελθόν ζούσαν χειρότερα –έτσι τους άρεσε να πιστεύουν. Εξάλλου, τον παλιό καιρό ήταν σκλάβοι, ενώ τώρα ήταν ελεύθεροι, κι αυτό έκανε τη διαφορά, όπως δεν έχανε την ευκαιρία να τους τονίζει ο Σκούχτης.

Υπήρχαν πολύ περισσότερα στόματα να τραφούν. Το φθινόπωρο, οι τέσσερις γουρούνες είχαν γεννήσει σχεδόν ταυτόχρονα κι είχαν κάνει τριάντα ένα γουρουνάκια συνολικά. Τα γουρουνάκια ήταν παρδαλά και μια και ο Ναπολέων ήταν ο μοναδικός κάπρος στη φάρμα, μπορούσε εύκολα να μαντέψει κάποιος τον πατέρα τους. Ανακοινώθηκε ότι αργότερα, όταν θα είχαν εξασφαλίσει τούβλα και ξυλεία, θα έχτιζαν μια σχολική αίθουσα στον κήπο της αγροικίας. Για την ώρα, τα γουρουνάκια τα επιμόρφωνε ο ίδιος ο Ναπολέων,

στην κουζίνα του σπιτιού. Έκαναν τη γυμναστική τους στον κήπο και δεν τα άφηναν να παίζουν με τα μικρά των άλλων ζώων. Εκείνο τον καιρό βγήκε ένας καινούριος κανονισμός που έλεγε πως όταν ένα γουρούνι και κάποιο άλλο ζώο διασταύρωναν τους δρόμους τους, το άλλο ζώο έπρεπε να παραμερίσει για να περάσει το γουρούνι. Επίσης, όλα τα γουρούνια, ανεξάρτητα από τον βαθμό τους, θα είχαν το προνόμιο να φορούν πράσινες κορδέλες στις ουρές τους τις Κυριακές.

Η χρονιά ήταν ιδιαίτερα αποδοτική για τη φάρμα, η έλλειψη χρημάτων όμως ήταν αισθητή. Χρειαζόταν να αγοράσουν τα τούβλα, την άμμο και τον ασβέστη για τη σχολική αίθουσα, κι έπρεπε επίσης να εξοικονομήσουν χρήματα για να αγοράσουν τα μηχανήματα του ανεμόμυλου. Μετά, υπήρχαν κι άλλες ανάγκες: πετρέλαιο για τις λάμπες, κεριά για το σπίτι, ζάχαρη για τον Ναπολέοντα (την απαγόρευε όμως στα υπόλοιπα γουρούνια, γιατί τα πάχαινε) και όλες οι συνηθισμένες ελλείψεις: εργαλεία, καρφιά, σπάγκοι, κάρβουνα, σύρμα, λαμαρίνες, μπισκότα για τους σκύλους. Μια ντάνα σανός κι ένα μέρος της παραγωγής πατάτας πουλήθηκαν, και η συμφωνία για την πώληση των αυγών ανέβηκε στα εξακόσια την εβδομάδα, με αποτέλεσμα εκείνη τη χρονιά οι κότες να μην κλωσήσουν κοτοπουλάκια, ώστε να μείνει σταθερός ο πληθυσμός τους. Οι μερίδες του φαγητού είχαν μειωθεί μόλις τον Δεκέμβριο, αλλά τον Φεβρουάριο πήραν κι άλλη μείωση. Τα φανάρια στα παχνιά καταργήθηκαν, γιατί έκαιγαν πολύ πετρέλαιο. Τα γουρούνια πάντως περνούσαν μια χαρά κι έδειχναν να παίρνουν βάρος. Ένα βραδάκι προς το τέλος του Φεβρουαρίου, μια δυνατή ορεκτική μυρωδιά, που τα ζώα δεν είχαν ξαναμυρίσει, πλημμύρισε την αυλή. Ερχόταν από τη μεριά του ζυθοποιείου, που είχε να χρησιμοποιηθεί από τον καιρό του Τζόουνς και βρισκόταν πίσω από την κουζίνα. Κάποιος είπε πως μαγείρευαν κριθάρι. Τα ζώα οσμίζονταν τον αέρα πεινασμένα κι αναρωτιόντουσαν μήπως τους ετοίμαζαν ζεστό χυλό για το δείπνο τους. Δεν τους σέρβιραν όμως κανέναν ζεστό χυλό, και την επόμενη Κυριακή, ανακοινώθηκε πως όλο το κριθάρι θα πήγαινε πλέον στα γουρούνια. Το χωράφι πέρα από τον οπωρώνα είχε ήδη σπαρθεί με κριθάρι. Και σύντομα μαθεύτηκε ότι όλα τα γουρούνια λάμβαναν τώρα μισό λίτρο

μπύρα καθημερινά, ο δε Ναπολέων δύο λίτρα, που του τα σέρβιραν πάντα σε μια σουπιέρα *Κράουν Ντέρμπυ*.

Όμως, ακόμα κι αν υπέφεραν τόσες ταλαιπωρίες, τα ζώα έκαναν μια πιο αξιοπρεπή ζωή από ό,τι παλιά. Τα τραγούδια, τα λογύδρια και οι παρελάσεις περίσσευαν. Ο Ναπολέων είχε βγάλει διαταγή να γιορτάζεται μία φορά την εβδομάδα κάτι που ονομάστηκε "Αυθόρμητη Εκδήλωση", με στόχο την εξύμνηση των αγώνων και των θριάμβων της Φάρμας των Ζώων. Πιο συγκεκριμένα, την καθορισμένη ώρα όλα τα ζώα άφηναν τη δουλειά τους στη μέση και έκαναν παρέλαση με στρατιωτικό βηματισμό γύρω από όλη τη φάρμα. Επικεφαλής ήταν τα γουρούνια, και ακολουθούσαν τα άλογα, οι αγελάδες, τα πρόβατα και τέλος τα πουλερικά. Τα σκυλιά βάδιζαν στα αριστερά και δεξιά της παρέλασης και μπροστά μπροστά πήγαινε ο μαύρος πετεινός του Ναπολέοντα. Ο Παλαιστής και η Τριφυλλιά κρατούσαν μεταξύ τους υποχρεωτικά μια πράσινη σημαία με τα εμβλήματα της οπλής και του κέρατου, ενώ επάνω της ήταν γραμμένο το: "Ζήτω ο Σύντροφος Ναπολέων!" Μετά την παρέλαση ακολουθούσαν απαγγελίες ποιημάτων που είχαν γραφτεί προς τιμήν του Ναπολέοντα και η εκφώνηση λόγου από τον Σκούχτη, ώστε τα ζώα να ενημερωθούν με κάθε λεπτομέρεια σχετικά με την πρόσφατη αύξηση της παραγωγής τροφών. Πότε πότε ακουγόταν και μια εορταστική εκπυρσοκρότηση του όπλου. Τα πρόβατα ήταν οι πιο ένθερμοι οπαδοί της Αυθόρμητης Εκδήλωσης, κι αν κάποιος παραπονιόταν (κάτι που έκαναν μερικά ζώα όταν δεν τα άκουγαν τα γουρούνια και τα σκυλιά) ότι έχαναν τον χρόνο τους ξεπαγιάζοντας μέσα στο κρύο, τα πρόβατα τον αποστόμωναν βελάζοντας με πάθος: "Τα τετράποδα καλά, τα δίποδα κακά!" Σε γενικές γραμμές πάντως, τα ζώα διασκέδαζαν με αυτές τις φανφάρες. Έβρισκαν παρηγορητικό να υπάρχει κάτι που να τους υπενθυμίζει ότι πλέον ήταν αυτεξούσια και δούλευαν για το δικό τους και μόνο καλό. Κάτι τα τραγούδια, κάτι οι παρελάσεις, κάτι τα ατελείωτα κατεβατά του Σκούχτη, οι εορταστικοί πυροβολισμοί, το κικιρίκου του πετεινού και το κυμάτισμα της σημαίας, όλα αυτά έκαναν τα ζώα να ξεχνούν πως τα στομάχια τους ήταν άδεια τον περισσότερο καιρό.

Τον Απρίλιο, η Φάρμα των Ζώων ανακηρύχτηκε Δημοκρατία και κρίθηκε απαραίτητο να εκλεγεί κι ένας Πρόεδρος. Υπήρχε ένας και μοναδικός υποψήφιος, ο Ναπολέων, που εξελέγη παμψηφεί. Την ίδια μέρα, διαδόθηκε ότι είχαν βρεθεί καινούρια έγγραφα, που αποκάλυπταν κι άλλες λεπτομέρειες της συνεργασίας του Χιονόμπαλου με τον Τζόουνς. Όπως προέκυπτε πλέον, ο Χιονόμπαλος δεν είχε επιχειρήσει να χαθεί η Μάχη του Βουστάσιου σαν τέχνασμα (όπως πίστευαν τα ζώα έως τότε) αλλά είχε πολεμήσει απροκάλυπτα στο πλευρό του Τζόουνς. Στην πραγματικότητα, αυτός ήταν ο αρχηγός των εχθρών τους και είχε μάλιστα ορμήσει στη μάχη με την ιαχή: "Ζήτω η Ανθρωπότητα!" Τα τραύματα που όλοι είχαν δει στην πλάτη του, προκλήθηκαν από δαγκωνιά του Ναπολέοντα.

Στα μέσα του καλοκαιριού, ο Μωυσής, το κοράκι, έκανε μια απρόσμενη επανεμφάνιση στη φάρμα μετά από απουσία χρόνων. Ήταν ίδιος και απαράλλακτος, δεν δούλευε και μιλούσε με το ίδιο πάθος για το Ζαχαρένιο Βουνό. Θα τον έβρισκες να στέκεται πάνω σε ένα κούτσουρο, να πεταρίζει τις μαύρες του φτερούγες και να μιλάει με τις ώρες σε κάθε πρόθυμο ακροατή. «Εκεί ψηλά, σύντροφοι» θα έλεγε σοβαρός σοβαρός, δείχνοντας με το μακρύ του ράμφος κατά τον ουρανό, «εκεί ψηλά, πίσω από το σκούρο σύννεφο, εκεί βρίσκεται το Ζαχαρένιο Βουνό, αυτός ο ευτυχισμένος τόπος όπου εμείς τα κακόμοιρα ζώα θα βρούμε την αιώνια ξεκούραση». Ισχυριζόταν μάλιστα ότι κάποτε βρέθηκε εκεί, μια φορά που είχε πετάξει πολύ ψηλά, κι ότι είχε δει τα λιβάδια που είχαν πάντοτε τριφύλλι, τα κεκάκια από λιναρόσπορο και τους κύβους ζάχαρης που φύτρωναν στους θάμνους. Ήταν πολλά τα ζώα που τον πίστευαν. Όπως το σκεφτόντουσαν, οι ζωές τους γνώριζαν μόνο πείνα και δουλειά. Δεν ήταν άραγε σωστό και δίκαιο να υπάρχει κάπου αλλού μια καλύτερη ζωή; Πάντως, η στάση που κρατούσαν τα γουρούνια απέναντι στον Μωυσή ήταν ακατανόητη. Από τη μία, όλα τους δήλωναν περιφρονητικά πως οι ιστορίες που ξεφούρνιζε για το Ζαχαρένιο Βουνό ήταν ψέματα, κι από την άλλη του επέτρεπαν να μένει στη φάρμα, και μάλιστα να έχει και κέρασμα ένα ποτηράκι μπύρα τη μέρα.

Μόλις έγιανε η οπλή του, ο Παλαιστής έπιασε να δουλεύει σκληρότερα από ποτέ. Η αλήθεια είναι πως όλα τα ζώα δούλεψαν σαν σκλάβοι εκείνη τη χρονιά.

Εκτός από τις συνηθισμένες δουλειές της φάρμας συν το χτίσιμο του ανεμόμυλου, τον Μάρτιο έπρεπε να είναι έτοιμο και το σχολείο για τα γουρουνάκια. Ερχόντουσαν στιγμές που η σκληρή δουλειά και το λιγοστό φαγητό ξεπερνούσαν τις αντοχές του, ο Παλαιστής όμως δεν το έβαζε κάτω. Ούτε τα λόγια του ούτε η συμπεριφορά του πρόδιδαν ότι δεν ένιωθε τις δυνάμεις του όπως κάποτε. Μόνο η εμφάνισή του ήταν λίγο αλλαγμένη. Το τρίχωμά του δεν ήταν τόσο γυαλιστερό όσο παλιά, και τα καπούλια του έμοιαζαν λιπόσαρκα. Τα άλλα ζώα έλεγαν: «Μόλις βγει το ανοιξιάτικο χορτάρι, ο Παλαιστής θα πάρει τα πάνω του». Κι η άνοιξη ήρθε, όμως ο Παλαιστής δεν πάχυνε ούτε γραμμάριο. Κι ήταν φορές που καθώς ανέβαινε την πλαγιά του νταμαριού σέρνοντας μια βαριά πέτρα, το μόνο που τον κρατούσε στα πόδια του ήταν η θέλησή του να συνεχίσει. Αν ήσουν εκεί, θα διάβαζες τα χείλη του να σχηματίζουν: «Θα δουλέψω σκληρότερα». Ούτε να μιλήσει δεν μπορούσε πια. Η Τριφυλλιά και ο Βενιαμίν τον προειδοποίησαν ξανά και ξανά να προσέχει τον εαυτό του, ο Παλαιστής όμως δεν έδινε καμία σημασία. Πλησίαζαν τα δωδέκατα γενέθλιά του και η μόνη του έννοια ήταν να προλάβει να μαζέψει αρκετές πέτρες προτού βγει στη σύνταξη.

Αργά ένα σούρουπο καλοκαιριού, διαδόθηκε στη φάρμα ότι κάτι είχε συμβεί στον Παλαιστή. Είχε πάει μοναχός να μεταφέρει ένα φορτίο πέτρες στον ανεμόμυλο. Οι φήμες αποδείχτηκαν αληθινές, γιατί λίγο αργότερα δύο περιστέρια κατέφθασαν πετώντας με φούρια κι έφεραν τα νέα: «Έπεσε ο Παλαιστής! Έπεσε στα πλευρά του και δεν μπορεί να σηκωθεί!»

Τα μισά ζώα της φάρμας έτρεξαν στο λοφάκι που βρισκόταν ο ανεμόμυλος. Κι εκεί είδαν τον Παλαιστή ξαπλωμένο ανάμεσα στους ιμάντες του κάρου, με τεντωμένο τον λαιμό, ανίκανο να σηκώσει το κεφάλι του. Το βλέμμα του ήταν θολό, τα πλευρά του γυάλιζαν από τον ιδρώτα. Μια λεπτή γραμμή αίμα έτρεχε από το στόμα του. Η Τριφυλλιά γονάτισε στο πλάι του.

«Παλαιστή!» χρεμέτισε. «Πώς είσαι;»

«Τα πνευμόνια μου» είπε ο Παλαιστής. «Δεν πειράζει. Νομίζω πως θα τα καταφέρετε να τελειώσετε τον ανεμόμυλο χωρίς εμένα. Μαζεύτηκαν αρκετές πέτρες πια. Εξάλλου, μόνο ένας μήνας μού έμενε. Για να πω την αλήθεια, περίμενα πώς και πώς να βγω στη σύνταξη. Κι ίσως, αφού και ο Βενιαμίν

γερνάει, να του επιτρέψουν να πάρει σύνταξη κι αυτός, και να μου κάνει παρέα».

«Πρέπει να φέρουμε αμέσως βοήθεια» είπε η Τριφυλλιά. «Να τρέξει κάποιος να πει στον Σκούχτη τι έγινε».

Όλα τα ζώα έτρεξαν με φούρια πίσω στη φάρμα, για να μεταφέρουν τα νέα στον Σκούχτη. Έμειναν μόνο η Τριφυλλιά και ο Βενιαμίν, που ξάπλωσε δίπλα στον Παλαιστή και αμίλητος έδιωχνε με τη μακριά του ουρά τις μύγες από πάνω του. Μετά από ένα τέταρτο περίπου, έφτασε ο Σκούχτης, μέσα στη συμπόνια και το ενδιαφέρον. Είπε ότι ο Σύντροφος Ναπολέων εξέφραζε τη βαθύτατη θλίψη του για το ατύχημα που είχε συμβεί σε έναν από τους πιο πιστούς εργάτες της φάρμας και ότι κανόνιζε να στείλει τον Παλαιστή στο νοσοκομείο του Ουίλινγκτον για περίθαλψη. Τα ζώα ένιωσαν μια αόριστη ανησυχία. Εκτός από τη Μόλυ και τον Χιονόμπαλο, κανένα άλλο ζώο δεν είχε φύγει από τη φάρμα μέχρι τότε. Ούτε και τους άρεσε η ιδέα του άρρωστου συντρόφου τους στα χέρια των ανθρώπων. Ωστόσο ο Σκούχτης δεν άργησε να τους πείσει ότι ο κτηνίατρος στο Ουίλινγκτον θα μπορούσε να φροντίσει τον Παλαιστή καλύτερα από ό,τι τα ζώα στη φάρμα. Μισή ώρα μετά, όταν ο Παλαιστής είχε συνέλθει κάπως, στάθηκε με δυσκολία στα πόδια του και κατάφερε να γυρίσει στον στάβλο του κουτσά στραβά. Τον περίμενε ένα βολικό αχυρόστρωμα που του είχαν ετοιμάσει η Τριφυλλιά και ο Βενιαμίν.

Τις επόμενες δύο μέρες, ο Παλαιστής παρέμεινε στον στάβλο του. Τα γουρούνια τού έστειλαν ένα μεγάλο μπουκάλι με ροζ σιρόπι που είχαν βρει στο φαρμακείο της αγροικίας. Η Τριφυλλιά τού έδινε από μία κουταλιά δύο φορές την ημέρα, μετά το γεύμα. Τα βράδια, ξάπλωνε πλάι του και του μιλούσε, ενώ ο Βενιαμίν έδιωχνε τις μύγες για να μην τον ενοχλούν. Ο Παλαιστής δεν έδειχνε ιδιαίτερα ανήσυχος για όσα του είχαν συμβεί. Αν γινόταν καλά, είχε προφανώς τρία χρόνια ζωής μπροστά του, οπότε αδημονούσε για τις ήρεμες ημέρες που θα περνούσε στην άκρη του μεγάλου βοσκότοπου. Θα ήταν η πρώτη φορά που θα είχε ελεύθερο χρόνο να μελετήσει και να βελτιώσει το πνεύμα του. Σκόπευε μάλιστα να αφιερώσει τον χρόνο που του έμενε στην εκμάθηση του υπόλοιπου αλφαβήτου.

Ωστόσο, ο Βενιαμίν και η Τριφυλλιά μπορούσαν να του κρατάνε συντροφιά μόνο μετά τη δουλειά τους στη φάρμα. Ήταν μεσημέρι όταν έφτασε η άμαξα να τον πάρει. Τα ζώα ήταν όλα τους στο χωράφι και ξεχορτάριαζαν τα γογγύλια υπό την επίβλεψη ενός γουρουνιού, όταν έκπληκτα είδαν τον Βενιαμίν να καλπάζει ερχόμενος από τη μεριά των κτισμάτων της φάρμας και να γκαρίζει δυνατά. Πρώτη τους φορά τον έβλεπαν αναστατωμένο –στην ουσία, ήταν η πρώτη φορά που τον έβλεπαν να καλπάζει. «Γρήγορα! Γρήγορα!» φώναξε. «Ελάτε αμέσως! Παίρνουν τον Παλαιστή!» Χωρίς να περιμένουν την έγκριση του γουρουνιού, τα ζώα παράτησαν τη δουλειά τους κι έτρεξαν κατά τα κτίσματα της φάρμας. Πράγματι, εκεί στη μέση της αυλής στεκόταν μια μεγάλη κλειστή άμαξα που την έσερναν δύο άλογα και που στο πλάι της ήταν γραμμένο κάτι. Ο αμαξάς ήταν ένας άντρας με ύπουλο ύφος και χαμηλωμένο καπέλο. Κι ο στάβλος του Παλαιστή ήταν αδειανός.

Τα ζώα περικύκλωσαν την άμαξα. «Αντίο, Παλαιστή! Αντίο!» φώναξαν όλα μαζί.

«Ανόητοι! Ανόητοι!» γκάριξε ο Βενιαμίν, τρέχοντας γύρω τους και χτυπώντας τις οπλές του στο χώμα. «Ανόητοι! Δεν βλέπετε τι γράφει στο πλάι της η άμαξα;»

Τα ζώα σιώπησαν, και η Μιούριελ άρχισε να συλλαβίζει τις λέξεις, ο Βενιαμίν όμως την έκανε πέρα και μέσα στη θανατερή σιωπή διάβασε:

«"Άλφρεντ Σίμονς, Σφαγέας Αλόγων, Ζωικές Κόλες, Ουίλινγκτον. Επεξεργασία Δερμάτων και Οστεάλευρων, Σπιτάκια Σκύλων". Δεν έχετε μυαλό; Πάνε να σφάξουν τον Παλαιστή!»

Μια κραυγή φρίκης ξέφυγε από όλα τα ζώα. Εκείνη τη στιγμή ο αμαξάς έδωσε μια καμτσικιά στα άλογά του, και η άμαξα ξεκίνησε. Τα ζώα έτρεξαν ξοπίσω της φωνάζοντας με όλη τους τη δύναμη. Η Τριφυλλιά προσπάθησε να μπει μπροστά από την άμαξα για να της κόψει τον δρόμο, όμως τα άλογα είχαν πια αναπτύξει ταχύτητα. Έτρεξε ξοπίσω τους καταφέρνοντας να κερδίσει ένα μέρος της απόστασης. «Παλαιστή!» φώναξε. «Παλαιστή! Παλαιστή! Παλαιστή!» Κι ακριβώς εκείνη τη στιγμή, σαν να είχε ακούσει τη φασαρία που

γινόταν απ' έξω, ο Παλαιστής πρόβαλε το κεφάλι του, με την άσπρη γραμμή στη μουσούδα, στο παραθυράκι που βρισκόταν στην πίσω μεριά της άμαξας.

«Παλαιστή!» ούρλιαξε η Τριφυλλιά. «Βγες έξω, γρήγορα! Πάνε να σε σφάξουν!»

Όλα τα ζώα άρχισαν κι αυτά να ουρλιάζουν: «Βγες έξω, Παλαιστή! Βγες έξω!» Η άμαξα όμως όλο και επιτάχυνε και απομακρυνόταν. Ήταν αβέβαιο κατά πόσο είχε ακούσει ο Παλαιστής όσα του φώναζε η Τριφυλλιά. Μια στιγμή αργότερα, το κεφάλι του χάθηκε από το παραθυράκι, κι αμέσως ακούστηκε ένας τρομακτικός ήχος από ποδοβολητά μέσα από την άμαξα. Ο Παλαιστής προσπαθούσε να βγει έξω. Κάποτε, θα αρκούσαν μερικές κλωτσιές από τις οπλές του για να διαλύσουν την άμαξα σαν να ήταν σπιρτόκουτο. Αλίμονο! Οι δυνάμεις του τον είχαν εγκαταλείψει. Και λίγα λεπτά αργότερα, ο θόρυβος των οπλών μειώθηκε, μέχρι που κόπασε εντελώς. Μέσα στην απελπισία τους, τα ζώα άρχισαν να παρακαλάνε τα δύο άλογα, που έσερναν την άμαξα, να σταματήσουν. «Σύντροφοι!» τους φώναζαν. «Μην οδηγείτε το αδέρφι σας στη σφαγή!», εκείνα όμως τα ανόητα ζώα δεν κατάλαβαν το παραμικρό. Κρέμασαν τα αυτιά και τάχυναν τον καλπασμό τους. Το κεφάλι του Παλαιστή δεν ξαναφάνηκε στο παραθυράκι. Πολύ αργά, κάποιος σκέφτηκε να τρέξει και να κλείσει την πύλη με τις πέντε αμπάρες, όμως η άμαξα την είχε ήδη περάσει και χανόταν ολοταχώς στη δημοσιά. Τον Παλαιστή δεν τον ξαναείδαν.

Τρεις μέρες αργότερα, ανακοινώθηκε ότι είχε αφήσει την τελευταία του πνοή στο νοσοκομείο του Ουίλινγκτον, παρότι του είχε προσφερθεί κάθε δυνατή φροντίδα. Τα νέα μετέφερε ο Σκούχτης. Είπε πως παράστεκε στο προσκέφαλο του Παλαιστή έως την τελευταία του στιγμή.

«Ήταν το πιο συγκινητικό θέαμα που είδα ποτέ μου!» είπε ο Σκούχτης σκουπίζοντας ένα δάκρυ με το πόδι του. «Ήμουν στο πλάι του μέχρι που άφησε την τελευταία του ανάσα. Λίγο πριν πεθάνει, αδύναμος να μιλήσει, μου ψιθύρισε στο αυτί πως ο μόνος του καημός ήταν που δεν θα ζούσε για να δει τον ανεμόμυλο τελειωμένο. Μου ψιθύρισε: "Κοιτάξτε μπροστά, σύντροφοι! Στο όνομα της Επανάστασης! Ζήτω η Φάρμα των Ζώων! Ζήτω ο Σύντροφος Ναπολέων! Ο Ναπολέων έχει πάντα δίκιο!" Αυτές ήταν οι τελευταίες του λέξεις, σύντροφοι».

Σε αυτό το σημείο, το ύφος του Σκούχτη άλλαξε. Έμεινε για λίγο σιωπηλός, ενώ τα μάτια του κοίταξαν καχύποπτα δεξιά κι αριστερά προτού συνεχίσει.

Είχε πέσει στην αντίληψή του, είπε, ότι κυκλοφόρησαν κάτι ανόητες και κακόβουλες φήμες την ώρα που έπαιρναν τον Παλαιστή. Κάποια από τα ζώα είχαν προσέξει ότι η άμαξα που τον μετέφερε έγραφε "Σφαγέας Αλόγων", κι αμέσως έβγαλαν το συμπέρασμα ότι τον έστελναν για σφάξιμο. Ήταν απίστευτο, είπε ο Σκούχτης, σχεδόν απίστευτο. Πώς ήταν δυνατόν να υπάρχουν τόσο κουφιοκέφαλα ζώα; Στα σίγουρα, φώναξε χοροπηδώντας νευρικά ενώ κουνούσε την ουρά του, στα σίγουρα πίστευαν ότι ο αγαπημένος τους Ηγέτης, ο Σύντροφος Ναπολέων, θα έκανε κάτι τέτοιο; Η εξήγηση ήταν πολύ απλή. Η άμαξα ανήκε σε έναν σφαγέα κάποτε, κι αυτός την πούλησε στον κτηνίατρο, που όμως δεν πρόλαβε να σβήσει την παλιά επιγραφή. Κι έτσι έγινε η παρεξήγηση.

Πόσο ανακουφίστηκαν τα ζώα ακούγοντας αυτά του τα λόγια! Κι όταν ο Σκούχτης πήρε φόρα δίνοντας και την παραμικρή λεπτομέρεια των τελευταίων στιγμών του Παλαιστή, όπως και της αξιοζήλευτης φροντίδας που δέχτηκε και των ακριβών φαρμάκων που πλήρωσε ο Ναπολέων χωρίς στιγμή να λογαριάσει το κόστος, τότε χάθηκαν και οι τελευταίες τους αμφιβολίες, και η θλίψη που ένιωθαν για τον θάνατο του συντρόφου τους μετριάστηκε από τη σκέψη ότι τουλάχιστον είχε πεθάνει ευτυχισμένος.

Την επόμενη Κυριακή ο Ναπολέων παρουσιάστηκε αυτοπροσώπως στη συγκέντρωση των ζώων και έβγαλε ένα σύντομο λόγο προς τιμήν του Παλαιστή. Δεν στάθηκε δυνατόν, είπε, να φέρουν πίσω τη σωρό του αείμνηστου συντρόφου τους, ώστε να ταφεί στη φάρμα, είχε όμως παραγγείλει ένα μεγάλο στεφάνι, καμωμένο από τις δάφνες του κήπου, για να κατατεθεί στον τάφο του Παλαιστή. Και σε λίγες ημέρες, τα γουρούνια είχαν σκοπό να οργανώσουν ένα γεύμα στη μνήμη του. Ολοκλήρωσε τον λόγο του θυμίζοντας σε όλους τα δύο αγαπημένα ρητά του Παλαιστή: "Θα δουλέψω σκληρότερα" και "Ο Σύντροφος Ναπολέων έχει πάντα δίκιο", δύο ρητά που κάθε ζώο καλά θα έκανε να ενστερνιστεί, είπε.

Την προκαθορισμένη ημέρα για το αναμνηστικό γεύμα, κατέφθασε μια άμαξα από το Ουίλινγκτον και ξεφόρτωσε ένα μεγάλο ξύλινο κιβώτιο στην

αγροικία. Εκείνη τη νύχτα, ακούστηκαν δυνατά τραγούδια που τα ακολούθησαν φωνές που θύμιζαν άγριο καυγά, ώσπου στις εννέα, μετά από έναν τρομακτικό θόρυβο ποτηριών που έσπαγαν, έγινε ησυχία. Κανένα από τα γουρούνια δεν άνοιξε το βλέφαρό του πριν να πάει μεσημέρι της επόμενης ημέρας, και διαδόθηκε πως με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, τα γουρούνια είχαν βρει χρήματα για να αγοράσουν για τον εαυτούλη τους άλλη μία κάσα ουίσκι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο

Τα χρόνια περάσαν. Οι εποχές ερχόντουσαν κι εφεύγαν, κι επαίρναν μαζί τους τη σύντομη ζωή των ζώων. Κι έφτασε ο καιρός που δεν είχε μείνει κανείς να θυμάται τις μέρες πριν την Επανάσταση, κανείς εκτός από την Τριφυλλιά, τον Βενιαμίν, τον Μωυσή το κοράκι και μερικά γουρούνια.

Η Μιούριελ είχε πεθάνει. Η Καμπανούλα, η Τζέσι και ο Πειραχτήρης είχαν πεθάνει. Ο Τζόουνς είχε πεθάνει κι αυτός σε ένα άσυλο αλκοολικών σε κάποιον άλλο τόπο. Ο Χιονόμπαλος είχε ξεχαστεί. Το ίδιο κι ο Παλαιστής, που τον θυμόντουσαν οι λίγοι μόνο που τον είχαν γνωρίσει. Η Τριφυλλιά ήταν πια μια γέρικη φοράδα, που υπέφερε από ρευματισμούς κι είχε τσίμπλες στα μάτια. Είχαν περάσει δύο χρόνια από τον καιρό που έπρεπε να συνταξιοδοτηθεί, στην πραγματικότητα όμως δεν πήρε ποτέ σύνταξη. Το θέμα που αφορούσε τη γωνιά για τα υπέργηρα ζώα στον μεγάλο βοσκότοπο δεν συζητήθηκε ξανά. Ο Ναπολέων ήταν πια ένας ώριμος κάπρος που ζύγιζε κοντά εκατόν πενήντα κιλά. Ο Σκούχτης είχε παχύνει τόσο που τα μάτια του δεν φαινόντουσαν από το λίπος. Μόνο ο Βενιαμίν είχε μείνει ίδιος και απαράλλαχτος, εκτός από τη μουσούδα του που είχε γκριζάρει λίγο. Μετά τον θάνατο του Παλαιστή όμως, είχε γίνει ακόμα πιο κατσούφης και λιγόλογος.

Τα ζώα στη φάρμα ήταν πια πολύ περισσότερα, παρότι η αύξηση του πληθυσμού τους δεν ήταν η αναμενόμενη. Είχαν γεννηθεί πολλά ζώα για τα οποία η Επανάσταση ήταν μόνο μια αόριστη παράδοση, κάτι που περνούσε από στόμα σε στόμα. Όσο για εκείνα που είχαν εξαγοραστεί από άλλες φάρμες, δεν γνώριζαν το παραμικρό. Τώρα η φάρμα φιλοξενούσε τρία ακόμα

άλογα πέρα από την Τριφυλλιά. Ήταν όμορφα γερά ζώα, πρόθυμοι δουλευτές και καλοί σύντροφοι, όμως τελείως χαζά. Κανένα τους δεν μπόρεσε να μάθει την αλφαβήτα πέρα από το γράμμα Β. Δεχόντουσαν ό,τι κι αν τους έλεγαν για την Επανάσταση και τις αρχές του Ζωϊσμού, κυρίως αν αυτές οι διηγήσεις προέρχονταν από την Τριφυλλιά, την οποία έβλεπαν με σεβασμό, σαν να ήταν μητέρα τους. Μα έτσι κι αλλιώς, ήταν αμφίβολο κατά πόσο καταλάβαιναν το παραμικρό από όσα τους εξιστορούσε.

Η αποδοτικότητα της φάρμας είχε αυξηθεί και η οργάνωσή της ήταν καλύτερη. Είχε μάλιστα επεκταθεί κατά δύο χωράφια, τα οποία είχαν αγοράσει από τον κύριο Πίλκινκτον. Ο ανεμόμυλος είχε ολοκληρωθεί με επιτυχία, και η φάρμα διέθετε πια τη δική της αλωνιστική μηχανή κι έναν ανυψωτήρα σανού. Είχαν προστεθεί και αρκετά νέα κτίσματα. Ο Γουίμπερ είχε αγοράσει μια δίτροχη άμαξα. Τελικά πάντως, ο ανεμόμυλος δεν χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Η χρήση του περιορίστηκε στο άλεσμα των σιτηρών, και απέφερε καλά χρήματα. Τα ζώα μοχθούσαν για να κτίσουν κι έναν δεύτερο ανεμόμυλο. Όταν αυτός θα τελείωνε, τότε θα εγκαθιστούσαν εκεί τις γεννήτριες, έτσι έλεγαν. Εκείνες όμως οι πολυτέλειες που κάποτε ο Χιονόμπαλος είχε μάθει στα ζώα να ονειρεύονται, τα παχνιά με το ηλεκτρικό ρεύμα, το κρύο και το ζεστό νερό, όπως και η εβδομάδα των τριών εργάσιμων ημερών είχαν πολύ καιρό να συζητηθούν. Ο Ναπολέων είχε αποκηρύξει ιδέες τέτοιου τύπου, γιατί ήταν αντίθετες στο πνεύμα του Ζωϊσμού. Η αληθινή ευτυχία κρύβεται στη σκληρή δουλειά και τον σπαρτιατικό βίο, έτσι έλεγε.

Με κάποιο τρόπο, η φάρμα έμοιαζε να έχει πλουτίσει, χωρίς όμως να περνούν καλύτερα τα ζώα, με εξαίρεση βέβαια τα γουρούνια και τα σκυλιά. Αυτό εν μέρει οφειλόταν στο ότι τα γουρούνια και τα σκυλιά ήταν πολύ περισσότερα και "δούλευαν" με δικά τους μέτρα και σταθμά. Ο Σκούχτης δεν κουραζόταν να επαναλαμβάνει ότι η επίβλεψη και οργάνωση της φάρμας ήταν μια δουλειά χωρίς τελειωμό. Μεγάλο μέρος αυτής της δουλειάς ήταν τέτοιο που τα ζώα λόγω της αγραμματοσύνης τους αδυνατούσαν να κατανοήσουν. Για παράδειγμα, συνέχιζε ο Σκούχτης, τα γουρούνια έκαναν πολύ κόπο για να διεκπεραιώσουν καθημερινά κάτι μυστηριώδη πράγματα που ονομάζονταν "αρχεία", "αναφορές", "πρακτικά" και "υπομνήματα". Όλα αυτά

καταγράφονταν σε μεγάλες χαρτόκολλες, τις οποίες έριχναν για κάψιμο στο καμίνι αμέσως μόλις τις συμπλήρωναν. Αυτό ήταν πολύ σημαντικό για την ευημερία της φάρμας, έτσι έλεγε ο Σκούχτης. Ωστόσο, ούτε τα γουρούνια ούτε τα σκυλιά κέρδιζαν την τροφή τους με τον ιδρώτα τους. Κι από την άλλη, ήταν πάρα πολλά και δεν χόρταιναν με τίποτα.

Όσο για τα υπόλοιπα ζώα, δεν έβλεπαν να έχει αλλάξει η ζωή τους. Εξακολουθούσαν να είναι μονίμως πεινασμένα, κοιμόντουσαν στο άχυρο, έπιναν νερό από τη στέρνα, μοχθούσαν στα χωράφια, τον χειμώνα τα παίδευε η παγωνιά και το καλοκαίρι οι μύγες. Μερικές φορές τα πιο γέρικα από αυτά σκάλιζαν τη θολή τους μνήμη και πάσχιζαν να εκτιμήσουν αν τα πράγματα ήταν καλύτερα ή χειρότερα προτού ακόμα διώξουν τον Τζόουνς από τη φάρμα, όμως δεν μπορούσαν να θυμηθούν. Δεν είχαν κάτι χειροπιαστό, ώστε να συγκρίνουν το παρόν με το παρελθόν. Δεν είχαν τίποτα άλλο εκτός από τα ατελείωτα κατεβατά του Σκούχτη, που έδειχναν πανομοιότυπα ότι όλα πήγαιναν από το καλό στο καλύτερο. Τα ζώα αντιμετώπιζαν την κατάσταση σαν ένα μυστηριώδες και άλυτο πρόβλημα. Έτσι κι αλλιώς, πού χρόνος για να κάνουν υποθέσεις και εικασίες; Μοναχά ο γέρο Βενιαμίν ισχυριζόταν ότι θυμόταν κάθε λεπτομέρεια της μακρόχρονης ζωής του και υποστήριζε ότι η κατάσταση ούτε ήταν ούτε θα γινόταν ποτέ καλύτερη ή χειρότερη –η πείνα, οι δυσκολίες και οι απογοητεύσεις ήταν ο απαράβατος νόμος της ζωής, έτσι έλεγε.

Παρ' όλα αυτά, τα ζώα δεν έπαψαν να ελπίζουν. Και πιο πολύ, δεν έπαψαν να νιώθουν προνόμιο και τιμή τους το ότι αποτελούσαν μέλη της Φάρμας των Ζώων, η οποία εξακολουθούσε να είναι η μοναδική στην κομητεία –και σε ολόκληρη την Αγγλία!– που η ιδιοκτησία και η οργάνωσή της ανήκε στα ζώα. Όλα τους, ακόμα και τα νεώτερα, ακόμα κι εκείνα που είχαν έρθει από άλλες μακρινές φάρμες, δεν σταματούσαν να εντυπωσιάζονται από ένα τέτοιο κατόρθωμα. Κι όταν άκουγαν την τιμητική εκπυρσοκρότηση του όπλου κι έβλεπαν την πράσινη σημαία να κυματίζει στον ιστό, οι καρδιές τους γέμιζαν αμέριστη περηφάνια, κι όλες τους οι κουβέντες γύριζαν πάντα στις ένδοξες ημέρες του παρελθόντος, την εκδίωξη του Τζόουνς, τη σύνταξη των Επτά Εντολών, τις μεγάλες μάχες που έφεραν την ήττα των ανθρώπων. Ποτέ δεν εγκατέλειψαν τα παλιά τους όνειρα. Πίστευαν ακόμα στη Δημοκρατία των

Ζώων, εκείνη που ο γέρο Ταγματάρχης είχε προφητέψει πως θα ερχόταν όταν κανένα ανθρώπινο πόδι δεν θα πατούσε τα πράσινα λιβάδια της Αγγλίας. Κάποια μέρα θα ερχόταν, ίσως όχι σύντομα, ίσως όχι στον δικό τους καιρό, όμως θα ερχόταν. Ως και τη μελωδία του "Ζώα της Αγγλίας" σιγομουρμούριζαν στα κρυφά, και ήταν γεγονός ότι όλα τα ζώα της φάρμας τη γνώριζαν, αν και κανένα τους δεν τολμούσε να την τραγουδήσει δυνατά. Μπορεί τα ζώα να έκαναν σκληρή ζωή, μπορεί τα όνειρά τους να μην είχαν πραγματοποιηθεί, είχαν όμως βαθιά συνείδηση της διαφοράς τους από τα ζώα εκτός της φάρμας. Όταν πεινούσαν, δεν έφταιγε ότι έδιναν τους κόπους τους στους καταπιεστικούς ανθρώπους. Κι αν δούλευαν σκληρά, τουλάχιστον το έκαναν για τους εαυτούς τους. Δεν υπήρχε κανένα δίποδο ανάμεσά τους. Κανείς δεν αποκαλούσε τον άλλον "Αφέντη". Όλα τα ζώα ήταν ίσα μεταξύ τους.

Μια μέρα, στις αρχές του καλοκαιριού, ο Σκούχτης διέταξε τα πρόβατα να τον ακολουθήσουν και τα οδήγησε στην άλλη άκρη της φάρμας σε έναν ερημότοπο που είχαν πνίξει οι σημύδες. Τα πρόβατα πέρασαν εκεί όλη τη μέρα βόσκοντας κάτω από το άγρυπνο βλέμμα του Σκούχτη. Το σούρουπο, είπε στα πρόβατα να μείνουν εκεί για τη νύχτα, μια και ο καιρός ήταν ζεστός, και γύρισε μόνος στη φάρμα. Τελικά, τα πρόβατα έμειναν στο δάσος μια ολόκληρη εβδομάδα. Όλο αυτό το διάστημα δεν τα έβλεπε κανείς πέρα από τον Σκούχτη, που ήταν μαζί τους την περισσότερη ημέρα. Έλεγε ότι τα μάθαινε ένα καινούριο τραγούδι, αλλά αυτό έπρεπε να γίνεται μυστικά.

Ήταν λίγο καιρό αφότου τα πρόβατα είχαν πια επιστρέψει στη φάρμα, όταν ακούστηκε χλιμίντρισμα τρομοκρατημένου αλόγου. Τα ζώα κοκάλωσαν στη θέση τους. Ήταν η φωνή της Τριφυλλιάς. Κι όταν χλιμίντρισε ξανά, όλα τους ξεχύθηκαν τρέχοντας κατά την αυλή. Και τότε είδαν αυτό που είχε αντικρίσει η γέρικη φοράδα.

Ήταν ένα γουρούνι που περπατούσε στα πίσω του πόδια.

Ναι, ήταν ο Σκούχτης. Έκοβε βόλτες στην αυλή κάπως αβέβαια, γιατί δεν είχε συνηθίσει να στηρίζει τον διόλου ευκαταφρόνητο όγκο του σε αυτή τη θέση, πάντως τα βήματά του ήταν ολόισια. Και μια στιγμή πιο μετά, η πόρτα της αγροικίας άνοιξε, και μια στρατιά γουρούνια βγήκαν το ένα πίσω από το άλλο

κι όλα τους περπατούσαν στα πίσω τους πόδια. Κάποια τα κατάφερναν καλύτερα, ένα δύο ήταν πιο ασταθή κι έμοιαζε να χρειάζονται ένα μπαστούνι για βοήθεια, όλα τους όμως κατάφεραν κι έκαναν τον γύρο της αυλής. Και μετά έγινε τρομερή φασαρία, καθώς τα σκυλιά γάβγιζαν και το μαύρο πετεινάρι στρίγγλιζε, και τότε έκανε την εμφάνισή του ο Ναπολέων αυτοπροσώπως, ευθυτενής και μεγαλόπρεπος, ρίχνοντας περιφρονητικές ματιές δεξιά κι αριστερά, ενώ τα σκυλιά χοροπηδούσαν γύρω του.

Κρατούσε ένα μαστίγιο.

Αμέσως έπεσε νεκρική σιωπή. Τα ζώα στριμώχτηκαν το ένα δίπλα στο άλλο και παρακολουθούσαν με κατάπληξη και τρόμο την αργή παρέλαση των γουρουνιών. Ο κόσμος είχε έρθει τα πάνω κάτω. Όταν ξεπέρασαν την αρχική τους έκπληξη, παρά τον τρόμο τους για τα σκυλιά και την τόσων χρόνων συνήθεια να μην παραπονιούνται ποτέ, να μην κάνουν κριτική, ό,τι κι αν συνέβαινε, τώρα έμοιαζαν να θέλουν να διαμαρτυρηθούν. Ακριβώς εκείνη τη στιγμή όμως, σαν να τους δόθηκε κάποιο σύνθημα, όλα τα πρόβατα άρχισαν να βελάζουν σαν τρελά: «Τα τετράποδα καλά, τα δίποδα ΚΑΛΥΤΕΡΑ! Τα τετράποδα καλά, τα δίποδα ΚΑΛΥΤΕΡΑ!»

Συνέχισαν να βελάζουν επί πέντε ολόκληρα λεπτά χωρίς ανάσα. Κι όταν πια ησύχασαν, η ευκαιρία να διαμαρτυρηθούν τα ζώα είχε πια περάσει, γιατί τα γουρούνια είχαν ξαναμπεί στο σπίτι.

Ο Βενιαμίν ένιωσε μια μουσούδα να ακουμπάει τον ώμο του. Γύρισε και είδε την Τριφυλλιά. Τα γέρικα μάτια της έδειχναν πιο θολά από ποτέ. Χωρίς κουβέντα, τον τράβηξε μαλακά από τη χαίτη και τον οδήγησε μέχρι την άκρη της μεγάλης σιταποθήκης, εκεί που ήταν γραμμένες οι Επτά Εντολές. Για δυο λεπτά κοίταζαν ακίνητα τον πισσαρισμένο τοίχο με τα άσπρα γράμματα.

«Τα μάτια μου δεν καλοβλέπουν!» είπε η Τριφυλλιά. «Και νέα όταν ήμουν, δεν μπορούσα να διαβάσω τι γράφει εκεί πέρα. Μου φαίνεται όμως πως ο τοίχος μοιάζει αλλιώτικος. Οι Επτά Εντολές είναι ίδιες όπως παλιά, Βενιαμίν;»

Για μία φορά, ο Βενιαμίν καταδέχτηκε να παραβεί τις αρχές του και να της διαβάσει τι ήταν γραμμένο στον τοίχο. Μία και μοναδική Εντολή υπήρχε εκεί πέρα. Και έλεγε:

ΟΛΑ ΤΑ ΖΩΑ ΕΙΝΑΙ ΙΣΑ, ΟΜΩΣ ΜΕΡΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΙΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΛΛΑ.

Μετά από αυτό, δεν φάνηκε καθόλου παράξενο που την επόμενη μέρα τα γουρούνια που επέβλεπαν τις δουλειές της φάρμας κρατούσαν όλα τους μαστίγια. Ούτε φάνηκε παράξενο όταν έμαθαν ότι τα γουρούνια αγόρασαν ένα ραδιόφωνο για δική τους χρήση και ότι κανόνιζαν τηλεφωνική σύνδεση κι είχαν γραφτεί συνδρομητές σε περιοδικά κι εφημερίδες. Ούτε φάνηκε παράξενο που ο Ναπολέων θεάθηκε να σεργιανίζει στον κήπο της αγροικίας με ένα τσιμπούκι στο στόμα –όχι. Ούτε κι όταν τα γουρούνια έβγαλαν τα ρούχα του κυρίου Τζόουνς από τις ντουλάπες και τα φόρεσαν. Ο ίδιος ο Ναπολέων, μάλιστα, έκανε την εμφάνισή του με μαύρη ρεντιγκότα και από κάτω κυνηγετική αμφίεση, ενώ η αγαπημένη του γουρούνα στεκόταν δίπλα του φορώντας ένα μουαρέ μεταξωτό φόρεμα που είχε η κυρία Τζόουνς για τις Κυριακές.

Μία εβδομάδα αργότερα, κατά το βραδάκι, κατέφθασαν αρκετές δίτροχες άμαξες στη φάρμα. Ήταν ιδιοκτήτες γειτονικών αγροκτημάτων που είχαν προσκληθεί να επισκεφτούν τη Φάρμα των Ζώων. Τους ξενάγησαν παντού, κι εκείνοι έδειξαν τον θαυμασμό τους για όσα είδαν, και ιδιαίτερα για τον ανεμόμυλο. Τα ζώα ξεχορτάριαζαν το χωράφι με τα γογγύλια δουλεύοντας ασταμάτητα χωρίς να τολμήσουν να σηκώσουν το κεφάλι, μη ξέροντας αν ήταν οι επισκέπτες ή τα γουρούνια που τους προξενούσαν περισσότερο φόβο.

Το ίδιο εκείνο βράδυ, δυνατά γέλια και τραγούδια ακούστηκαν από τη μεριά της αγροικίας. Και ξαφνικά, ο ήχος από ανάκατες φωνές κίνησε την περιέργεια των ζώων. Τι μπορεί να συνέβαινε εκεί μέσα, τώρα που για πρώτη φορά άνθρωποι και ζώα συναντιόντουσαν σαν ίσος προς ίσο; Όλα μαζί σύρθηκαν αθόρυβα μέχρι τον κήπο της αγροικίας.

Φθάνοντας στην αυλόπορτα, σαν να δίστασαν κάπως φοβισμένα, η Τριφυλλιά όμως μπήκε μπροστά. Στα νύχια των ποδιών τους πλησίασαν το σπίτι, και τα πιο ψηλά ζώα κρυφοκοίταξαν από το παράθυρο της τραπεζαρίας. Κι εκεί, στο μακρύ τραπέζι, ήταν καθισμένοι έξι κτηματίες και έξι από τα πιο σημαίνοντα γουρούνια. Ο ίδιος ο Ναπολέων καθόταν στην κορυφή του

τραπεζιού, σαν καλός οικοδεσπότης. Τα γουρούνια έδειχναν να έχουν βολευτεί μια χαρά στις καρέκλες τους. Έπαιζαν χαρτιά, αλλά είχαν μόλις διακόψει το παιχνίδι για να κάνουν μια πρόποση. Μια μεγάλη κανάτα άλλαζε συνεχώς χέρια, και τα ποτήρια γέμιζαν μπύρα ξανά και ξανά. Κανένας τους δεν πρόσεξε τα αποσβολωμένα ζώα που παρακολουθούσαν κολλημένα στο παράθυρο.

Ο κύριος Πίλκινκτον, από το Αλεποδάσος, είχε σηκωθεί όρθιος, με το ποτήρι του στο χέρι με σκοπό να κάνει μια πρόποση. Προηγουμένως όμως, είχε δυο λόγια να πει.

Του προξενούσε μεγάλη ικανοποίηση, έτσι είπε, –και σίγουρα ένιωθαν το ίδιο και οι υπόλοιποι παριστάμενοι– να βλέπει ότι μια μακρόχρονη περίοδος καχυποψίας και παρεξηγήσεων είχε λάβει τέλος. Υπήρξαν καιροί –όχι ότι ο ίδιος ή οι παριστάμενοι συμμερίζονταν τέτοια συναισθήματα– που οι αξιοσέβαστοι ιδιοκτήτες της Φάρμας των Ζώων έπεσαν θύματα μιας κάποιας δυσπιστίας, για να μην πει εχθρότητας, εκ μέρους των γειτόνων τους. Συνέβησαν ατυχή περιστατικά, υπήρξαν φημολογίες. Το κοινό αίσθημα έλεγε ότι μια φάρμα, η ιδιοκτησία και διαχείριση της οποίας ανήκε στα γουρούνια, ήταν μάλλον κάτι αφύσικο, και προφανώς θα είχε κακή επίδραση στην κοινότητα. Πολλοί ήταν εκείνοι οι κτηματίες που, χωρίς να ερευνήσουν, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι σε μία τέτοια φάρμα θα κυριαρχούσε ένα πνεύμα ελευθεριότητας και απειθαρχίας. Οι γείτονες κτηματίες ανησύχησαν μήπως επηρεαστούν και τα δικά τους ζώα ή ακόμα και οι άντρες υπάλληλοι τους. Τώρα όμως, όλες οι αμφιβολίες είχαν διαλυθεί. Σήμερα, αυτός και οι φίλοι του είχαν επισκεφτεί τη Φάρμα των Ζώων και είχαν επιθεωρήσει κάθε γωνιά της με τα ίδια τους τα μάτια. Και τι είχαν δει; Όχι μόνο τα πιο σύγχρονα μηχανήματα, αλλά και μία τάξη και πειθαρχία που θα έπρεπε να αποτελέσουν υπόδειγμα για όλους τους κτηματίες. Είχε κάθε λόγο να πιστεύει, έτσι είπε, ότι τα κατώτερα ζώα της Φάρμας των Ζώων δούλευαν περισσότερο κι έτρωγαν λιγότερο από οποιοδήποτε άλλο ζώο της κομητείας. Πράγματι, και αυτός και οι άλλοι προσφιλείς επισκέπτες είχαν παρατηρήσει πολλά αξιόλογα, τα οποία σκόπευαν να εφαρμόσουν άμεσα και στις δικές τους φάρμες.

Θα ολοκλήρωνε τις παρατηρήσεις του, έτσι είπε, τονίζοντας τα αισθήματα φιλίας που υπήρχαν και θα συνέχιζαν να υπάρχουν ανάμεσα στη Φάρμα των

Ζώων και τους γείτονές της. Μεταξύ των γουρουνιών και των ανθρώπων ούτε υπήρξε ούτε έπρεπε να υπάρξει διάσταση συμφερόντων. Οι αγώνες και οι αγωνίες τους ήταν κοινές. Μήπως άραγε δεν ήταν παντού ίδιο το εργατικό ζήτημα; Εδώ φάνηκε ότι ο κύριος Πίλκινκτον ετοιμαζόταν να πετάξει ένα καλά προετοιμασμένο ευφυολόγημα στην παρέα, όμως τον έπιασαν τα γέλια, και δεν τα κατάφερε. Αφού κόντεψε να πνιγεί και το λιπαρό πρόσωπό του μπλάβιασε, τελικά μπόρεσε να το ξεστομίσει. «Αν εσείς έχετε να παλέψετε με τα κατώτερα ζώα, εμείς έχουμε τις κατώτερες τάξεις» είπε. Αυτό το ΚΑΛΑΜΠΟΥΡΙ έκανε τους συνδαιτυμόνες να ξεσπάσουν σε βροντερά γέλια. Ο κύριος Πίλκινκτον έδωσε για μία ακόμα φορά συγχαρητήρια στα γουρούνια για τις μειωμένες μερίδες φαγητού, τις αυξημένες εργατοώρες και τη γενική έλλειψη καλοπέρασης που παρατήρησε στη Φάρμα των Ζώων.

Και τώρα, είπε τελικά, θα ήθελε να σηκωθούν όλοι και να γεμίσουν τα ποτήρια τους. «Κύριοι» ολοκλήρωσε τον λόγο του ο κύριος Πίλκινκτον. «Κύριοι, προτείνω μια πρόποση: Στην ευημερία της Φάρμας των Ζώων!»

Ακολούθησαν ενθουσιώδεις φωνές και ποδοκροτήματα. Ο Ναπολέων ήταν τόσο ικανοποιημένος που άφησε τη θέση του κι έκανε τον γύρο του τραπεζιού, για να τσουγκρίσει το ποτήρι του με τον κύριο Πίλκινκτον, προτού το αδειάσει μονορούφι. Όταν κόπασαν οι ζητωκραυγές, ο Ναπολέων, που συνέχιζε να είναι όρθιος, ανακοίνωσε ότι είχε κι αυτός δυο λόγια να πει.

Όπως όλες οι ομιλίες του Ναπολέοντα, ο λόγος του ήταν σύντομος και εύστοχος. Είπε ότι κι αυτός ήταν χαρούμενος, γιατί η περίοδος των παρεξηγήσεων είχε πάρει τέλος. Για πολύ καιρό κυκλοφορούσαν φήμες – προφανώς από κάποιον κακόβουλο εχθρό, όπως είχε κάθε λόγο να πιστεύει– ότι υπήρχε ένας ανατρεπτικός, ακόμα κι επαναστατικός αέρας στη συμπεριφορά και του ίδιου και των συντρόφων του. Τους καταλόγιζαν ότι είχαν αποπειραθεί να ξεσηκώσουν τα ζώα στις γειτονικές φάρμες. Πόσο απείχαν από την αλήθεια όλα αυτά! Η μοναδική τους επιθυμία, και στο παρελθόν αλλά και τώρα, ήταν μια ειρηνική συμβίωση και καλές επαγγελματικές σχέσεις με τους γείτονες. Αυτή η φάρμα, που θεωρούσε τιμή του να έχει υπό τον έλεγχό του, πρόσθεσε, αποτελούσε μια συνεργατική επιχείρηση. Οι τίτλοι ιδιοκτησίας, που είχε στα χέρια του, ανήκαν από κοινού στα γουρούνια.

Δεν πίστευε, έτσι είπε, ότι παρέμενε έστω και ένα ίχνος από την καχυποψία του παρελθόντος. Πρόσφατα, η καθημερινότητα της φάρμας είχε περάσει σε άλλο επίπεδο, κάτι που θα ενίσχυε ακόμη περισσότερο την εμπιστοσύνη. Μέχρι τώρα, τα ζώα της φάρμας συντηρούσαν ένα μάλλον ανόητο έθιμο: απευθύνονταν το ένα στο άλλο με τη λέξη "Σύντροφος". Αυτό επρόκειτο να κατασταλεί. Υπήρχε ακόμα ένα πολύ παράξενο έθιμο, άγνωστης προέλευσης. Κάθε Κυριακή πρωί, γινόταν ένα είδος παρέλασης γύρω από το κρανίο ενός κάπρου, το οποίο ήταν καρφωμένο σε έναν πάσαλο στον κήπο. Και αυτό επρόκειτο να κατασταλεί, όσο για το κρανίο, είχε ήδη θαφτεί. Οι καλεσμένοι του ίσως παρατήρησαν την πράσινη σημαία που κυμάτιζε στον ιστό της. Ίσως να παρατήρησαν επίσης ότι η λευκή οπλή και το κέρατο που ήταν ζωγραφισμένα επάνω της κατά το παρελθόν, είχαν πλέον απαλειφτεί. Από εδώ και πέρα, η σημαία θα ήταν σκέτα πράσινη.

Είχε μόνο μια μικρή παρατήρηση να κάνει στον κατά τα άλλα υποδειγματικό λόγο του γείτονα κυρίου Πίλκινκτον. Ο κύριος Πίλκινκτον είχε αναφερθεί πολλές φορές στη "Φάρμα των Ζώων". Δεν θα μπορούσε να γνωρίζει φυσικά –μια και αυτός, ο Ναπολέων, το ανακοίνωνε μόλις τώρα για πρώτη φορά– ότι το όνομα "Φάρμα των Ζώων" είχε καταργηθεί. Από εδώ και πέρα, η φάρμα θα ήταν γνωστή ως "Φάρμα των Αφεντάδων" που, όπως πίστευε, ήταν το σωστό και πρωτότυπο όνομά της.

«Κύριοι» ολοκλήρωσε τον λόγο του ο Ναπολέων «θα κάνω την ίδια πρόποση με τον προλαλήσαντα, με μια μικρή αλλαγή. Γεμίστε τα ποτήρια σας μέχρι πάνω. Κύριοι, ιδού η πρόποσή μου: Στην ευημερία της Φάρμας των Αφεντάδων!»

Ακολούθησαν οι ίδιες εγκάρδιες επευφημίες, όπως και προηγουμένως, και τα ποτήρια στραγγίστηκαν μέχρι την τελευταία σταγόνα. Καθώς όμως τα ζώα απ' έξω παρακολουθούσαν το σκηνικό, τους φάνηκε ότι κάτι παράξενο συνέβαινε. Τι να ήταν αυτό που είχε αλλάξει στα πρόσωπα των γουρουνιών; Τα γέρικα θολά μάτια της Τριφυλλιάς πετούσαν από το ένα πρόσωπο στο άλλο. Μερικά είχαν πέντε δίπλες στο σαγόνι, άλλα τέσσερις, άλλα τρεις. Τι να ήταν όμως αυτό που έμοιαζε να λιώνει και να αλλάζει; Μετά, το χειροκρότημα πήρε

τέλος, η συντροφιά ξανάπιασε την τράπουλα, και τα ζώα αποσύρθηκαν σιωπηλά.

Δεν είχαν όμως διανύσει ούτε είκοσι μέτρα, όταν σταμάτησαν απότομα. Μια οχλοβοή ερχόταν από την αγροικία. Τα ζώα γύρισαν βιαστικά πίσω και κοίταξαν ξανά από το παράθυρο. Πράγματι, ένας άγριος καυγάς είχε ξεσπάσει. Φωνές, γροθιές στο τραπέζι, κοφτές καχύποπτες ματιές, οργισμένες διαψεύσεις. Η πηγή του κακού ήταν προφανώς το γεγονός ότι ο Ναπολέων και ο κύριος Πίλκινκτον είχαν ρίξει έναν άσο μπαστούνι ταυτόχρονα.

Δώδεκα φωνές ούρλιαζαν με θυμό και ήταν ολόιδιες. Τώρα πια είχε λυθεί το μυστήριο των αλλοιωμένων προσώπων των γουρουνιών. Τα πλάσματα έξω από το παράθυρο κοιτούσαν από γουρούνι σε άνθρωπο, κι από άνθρωπο σε γουρούνι, και ξανά από γουρούνι σε άνθρωπο. Ήταν όμως αδύνατον να ξεχωρίσουν ποιος ήταν ποιος.

ΤΕΛΟΣ

ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΦΑΡΜΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

ΤΟΥ ΤΖΟΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ ΤΟΥ 2021 ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΑΜΑΝΑΤΙΔΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΣΑΡΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΥΠΟ ΑΔΕΙΑ CREATIVE COMMONS (BY-NC-ND) ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ